

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ
สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ
สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE EDUCATIONAL MANAGEMENT MODEL FOR BORDER SCHOOLS OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION

A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy Degree in Educational Administration
May 2024

Copyright 2024 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ
สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของ เพ็ญสุดา สุขวงศ์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตีมา วรรณศรี)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดาวลัย อุ่นทอง)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กันมา)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลันติ บุรณะชาติ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้วิจัย:	เพ็ญสุตา สุตวงศ์, วิทยานิพนธ์: กศ.ด. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2566
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดาวลัย อุ่นกอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. โสภกา อำนวยรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา
คำสำคัญ:	รูปแบบการบริหารจัดการ, โรงเรียนชายขอบ, สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 3 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นที่ 1.1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ โดยจากโรงเรียนชายขอบที่มีผลการบริหารจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับ จำนวน 5 แห่ง ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบบประเมินออนไลน์เพื่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 302 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพและแนวการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1.1) สภาพบริบทของพื้นที่โรงเรียนชายขอบตั้งอยู่ในบริเวณที่ติดกับพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรกัมพูชา 2) จัดการศึกษาส่วนใหญ่จัดในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรทางการศึกษา 3) สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความมั่นคง ด้านคมนาคม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม 4) การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) ของโรงเรียนชายขอบ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารทั่วไป และด้านงบประมาณ
 1.2) แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ 2) ผลการสร้างรูปแบบทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การอำนวยการ และการติดตามประเมินผล 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่าทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสม และ 3) ผลการประเมินทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ใช้รูปแบบฯ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ มีภาพรวมมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

Title: THE EDUCATIONAL MANAGEMENT MODEL FOR BORDER SCHOOLS OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

Author: Pensuda Sutawong, Dissertation: Ph.D (Educational Administration), University of Phayao, 2023

Advisor: Assistant Professor Dr. Thidawan Unkong Co–advisor Associate Professor Dr.Sopa Umnuyrat
Assistant Professor Dr.Namfon Gunma

Keywords: The Educational Management Model, Border Schools, Basic Education Commission

ABSTRACT

The objective of this research is to conduct research on the Educational Management Model for Border Schools of the Basic Education Commission. There are three steps to conducting the research. as follows Step 1: Study of the condition and management guidelines for Border Schools of the Basic Education Commission. Step 1.1: Study the management conditions for Border Schools of the Basic Education Commission. Step 1.2: Study of management guidelines I for Border Schools of the Basic Education Commission by interviewing experts. Step 2: Creating and examining the Educational Management Model for Border Schools of the Basic Education Commission. Checking the appropriateness of the format by focusing on a group of experts and Step 3: Assessment of the Educational Management Model for Border Schools of the Basic Education Commission. The online assessment for the feasibility and usefulness of implementing the Educational Management Model for Border Schools of the Basic Education Commission was conducted by a sample of 302 administrators of marginalized schools under the Basic Education Board.

The results of the research showed that 1) the results of the study on the condition and management for Border Schools of the Basic Education Commission consisted of: 1.1) the context of marginalized school areas located in areas adjacent to the border areas with the country; Laos Republic of Myanmar and Kingdom of Cambodia 2) Most of the education is organized at the basic education level, from kindergarten 1 to grade 6. 3) General conditions that affect the quality of education in marginalized areas, including economic, social, security, and transportation. 4) Organizational Condition Analysis (SWOT) of marginalized schools, academics, personnel, general administration, and budgetary aspects 1.2) Management guidelines for Border Schools of the Basic Education Commission 1) Principles 2) Objectives 3) Process 4) Success Factors 2) The results of creating a model for the Educational Management Model for Border Schools of the Basic Education Commission consist of four components: 1) principles, 2) objectives 3) processes, including planning. operation. commanding, and monitoring, 4) Success Factors: The experts agreed that the Educational Management Model for Border Schools of the Basic Education Commission was appropriate, and 3) The results of the assessment of the Educational Management Model for Border Schools of the Basic Education Commission. There is an overview, possibilities, and a large level of usefulness.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาและความเอาใจใส่จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โสภณ อำนวยรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ อย่างยิ่งเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ โรงเรียนบ้านสัว่า จังหวัดน่าน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 โรงเรียนยะพอ โรงเรียนบ้านตะเคียนราม และโรงเรียนบ้านบ่อดี ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และนักเรียนในการให้ข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ในการพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงวิจัย ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ ทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อทำการตรวจสอบ ความเหมาะสมและประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณโรงเรียนชายขอบสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ให้ ความอนุเคราะห์ในการออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าไปเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนชายขอบทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณโรงเรียนบ้านทุ่งกวางและโรงเรียนบ้านสันนา ที่ให้ความสนับสนุน ในการศึกษาในระดับดุขฎิบัณฑิตและ ให้เวลาในการศึกษาต่อแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด ครอบครัวที่เป็นแรงใจสำคัญทำให้ผู้วิจัย มีพลังแห่งความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอบคุณเพื่อน ร่วมงาน พี่น้อง และทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวได้หมดในที่นี้ ที่ได้ช่วยเหลือเอื้ออาทร และให้กำลังใจ เสมอมา

เพ็ญสุดา สุตวงค์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	17
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน	19
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบในประเทศไทย.....	40
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	77
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	88
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	98
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	99

ชั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	106
ชั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	106
ชั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	116
ชั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	120
บทที่ 4 ผลการวิจัย	127
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	128
ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน ชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	183
บทที่ 5 บทสรุป.....	222
สรุปผลการวิจัย	224
อภิปรายผลการวิจัย.....	228
ข้อเสนอแนะ.....	234
บรรณานุกรม	237
ภาคผนวก	238
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	239
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	243
ภาคผนวก ค แบบประเมินความเหมาะสม	256
ภาคผนวก ง แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์	265
ภาคผนวก จ แบบสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยการบริหารจัดการโรงเรียน	274
ประวัติผู้วิจัย.....	276

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์หลักการและกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียน	36
ตาราง 2 แสดงจำนวนจังหวัดและอำเภอที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน	59

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 จังหวัดและอำเภอที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน.....58

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย ตั้งอยู่ในคาบสมุทรอินโดจีนหรือกล่าวได้ว่า ประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชียในดินแดนที่เรียกว่า "ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ขนาด ประเทศไทยมีเนื้อที่ประมาณ 513,115.06 ตารางกิโลเมตร (198,454 ตารางไมล์) ทิศเหนือติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชาประชาธิปไตย ทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า จังหวัดที่ตั้งอยู่ประชิดกับอาณาเขตประเทศเพื่อนบ้าน เรียกว่า “จังหวัดชายแดน” มีจำนวน 31 จังหวัด 129 อำเภอ ประชาชนชายขอบตามแนวชายแดนเหล่านี้จะไปมาหาสู่ติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศเมียนมา ประเทศมาเลเซีย ประเทศลาว และประเทศกัมพูชา ชายแดนประเทศไทยสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีพื้นที่เขตแดนติดต่อกันประมาณ 2,401 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรีราชบุรี เพชรบุรีประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ชายแดนประเทศไทยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีพื้นที่เขตแดนติดต่อกันประมาณ 1,810 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 12 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี ชายแดนประเทศไทยราชอาณาจักรกัมพูชามีพื้นที่เขตแดนติดต่อกันประมาณ 798 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์สุรินทร์สระแก้ว จันทบุรีและตราด ชายแดนประเทศไทยสหพันธรัฐมาเลเซียมีพื้นที่เขตแดนติดต่อกันประมาณ 647 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2559, หน้า 4) จากสภาพภูมิประเทศตามขอบชายแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านส่วนมากจะเป็นป่าและภูเขาสูง ทำให้มีความลำบากในการเดินทางติดต่อและการประกอบอาชีพของคนชายขอบที่เป็นชนเผ่าหลายเผ่าชนกลุ่มน้อยและกองกำลังต่างทำให้เกิดปัญหามากมายด้านยาเสพติด, การค้ามนุษย์, และการจัดการศึกษาให้คนชายขอบเหล่านี้

จากสภาพภูมิศาสตร์และปัญหาต่างๆตามแนวชายขอบของประเทศไทย รัฐบาลไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้พยายามจัดการศึกษาให้นักเรียนและชุมชนแนวชายขอบเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนของชาติตามแนวชายขอบให้มีการศึกษา และมีพัฒนาการตามวัย สร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ และการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม

การเรียนรู้และปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนในบุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมโดยรัฐบาลภายใต้การบริหารงานของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา และเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เพื่อสร้างสังคมให้มีความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพ และคุณธรรม โดยปฏิรูปการศึกษาให้คนไทยสามารถเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง มีคุณธรรม ทักษะอาชีพ ลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนากำลังคนให้เหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่ (สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2557)

จากการปฏิรูปการศึกษาทำให้เด็กชายขอบได้รับโอกาสทางการศึกษามีพัฒนาการมากขึ้นตามนโยบายของรัฐแต่ยังมีเด็กชายขอบที่ยังขาดโอกาสในการพัฒนาทางการศึกษาอีกจำนวนมาก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งเน้นให้คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากลและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมีสุขภาวะที่ดีขึ้น และสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 ที่มีวิสัยทัศน์ให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ ได้กำหนดจุดเน้นเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้วยเช่นกัน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 - 2564) ได้มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผ่านการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ และการสร้างความเป็นธรรม ความปรองดองและความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชาติ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2558) ประกอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. 2556 - 2560) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2556 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนชุมชน

มีภูมิคุ้มกัน และพื้นที่ที่มีความพร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคาม ความมั่นคง รวมทั้งสามารถพัฒนา ร่วมกับประเทศรอบบ้านอย่างยั่งยืน โดยการเสริมสร้างให้คนและชุมชนมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง และมีภูมิคุ้มกันอย่างยั่งยืน การฝึกกำลังจัดระบบป้องกันชายแดนการนำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน และการจัดการโดยสันติวิธี การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้มาสนับสนุนงานความมั่นคง รวมทั้งการเสริมสร้างพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และการบริหารจัดการที่มีเอกภาพ และประสิทธิภาพ โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้คนและชุมชนในพื้นที่ชายแดนสามารถอ่าน และเขียนภาษาไทย และภาษาท้องถิ่น ส่งเสริมเวทีและประชาคมการเรียนรู้การจัดการ ความขัดแย้งโดยสันติวิธี และกระบวนการยุติธรรมชุมชนทั้งใน สถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษา ส่งเสริมการดำรงรักษา วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับ ประชาชน พัฒนาและส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง รวมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายความมั่นคง และสร้างช่องทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านความมั่นคงสู่เวทีชุมชน ผ่านการศึกษาและองค์กรทางศาสนา (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2556)

จากนโยบายความมั่นคงมาสู่ แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. (2560 – 2579) ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้ แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และแนวคิด การจัดการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ทั้งที่เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน และพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามใน รูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ในนโยบาย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ว่าการส่งเสริมโอกาสการเข้าถึงการศึกษาเพื่อทักษะอาชีพและการมีงานทำในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเขตพื้นที่พิเศษ พื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บ ชายแดน และพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว

(สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งของรัฐ เอกชน มูลนิธิและองค์กรอิสระ ได้เข้ามาจัดการศึกษาให้เด็กชายขอบ การบริหารจัดการ โรงเรียนชายขอบจึงไม่มีโครงสร้างและรูปแบบที่เป็นแนวทางเดียวกันที่ชัดเจนการบริหารจัดการจึงอยู่ภายใต้ความคิดความเชื่อพื้นฐานขององค์กรตนเอง กระทรวงศึกษาธิการให้ความหมายของโรงเรียนชายขอบ หมายถึง โรงเรียนในระบบ นอกกระบบทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรอิสระที่จัดการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงขั้นสูงสุดของการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งสถานที่ตั้งของโรงเรียนชายขอบอยู่ตามแนวชายแดนประเทศไทย ตามประกาศของสำนักงานกิจการความมั่นคงภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, หน้า 10)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา โดยมีโรงเรียนชายขอบในพื้นที่เป้าหมายตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ .ศ. 2560 - 2564) ของกระทรวงศึกษาธิการหมายถึง พื้นที่ชายแดนของจังหวัด/อำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและราชอาณาจักรกัมพูชา ไม่รวมพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง สำหรับชายแดนมาเลเซียถือเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีหน่วยงานที่ดำเนินการเรื่องนี้อยู่แล้ว ทั้งนี้ การดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้จำนวนทั้งหมด 27 จังหวัด 105 อำเภอ และได้มีการทบทวนปรับปรุงพื้นที่เป้าหมายโดยตรวจสอบจากเอกสารแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนระยะ 5 ปี (พ .ศ. 2560 - 2564) และแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ .ศ. 2560 ระดับจังหวัดและระดับภาค ซึ่งได้เพิ่มอีก 3 อำเภอ คือ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และอำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด รวมจำนวนพื้นที่เป้าหมายทั้งสิ้น 108 อำเภอ เด็กต่างด้าวที่ติดตามผู้ปกครองมาทำงานชายแรงงานตามชายขอบประเทศไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร ไม่มีสัญชาติไทย และมีบุตรเกิดในประเทศไทยระหว่างทำงานเข้าเรียน และเด็กที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายจะจัดกระจายตามชายขอบของประเทศ การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบดังกล่าวดำเนินการ ดังนี้เด็กชายขอบที่ประสงค์เข้าเรียนให้เรียนรวมกันกับเด็กไทย โดยไม่เลือกว่าเป็นคนต่างด้าว ชาวไทยภูเขา และไม่แบ่งชนชั้นหรือความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้ให้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเหมือนคนไทยทุกประการ สำหรับในพื้นที่รอยตะเข็บชายแดนที่มีอันตราย จัดการศึกษาโดยแยกเป็นห้องเรียนสาขาซึ่งโรงเรียนหลักจะจัดครูไปสอนและหลักสูตรที่ใช้สอนเป็นไปตามโรงเรียนหลัก พื้นที่ชายแดนไทยที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน สภาพชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่

มีความแตกต่างหลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง บางพื้นที่มีการลี้ภัยจำนวนมาก มีปัญหาเสียดิต การค้ามนุษย์ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประชาชนในพื้นที่

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาจำแนกสภาพปัญหาเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้มีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยไม่คล่อง และมีปัญหาการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับนักเรียนประเทศเพื่อนบ้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน ขาดโอกาสทางการศึกษาและช่องทางในการเรียนรู้ นักเรียนที่ออกกลางคันมีค่อนข้างสูงเนื่องจากผู้ปกครองย้ายถิ่นฐานเพื่อไปประกอบอาชีพ ต่างถิ่นค่อนข้างบ่อย ประกอบกับสถานศึกษาหลายแห่งมีเด็กไร้สัญชาติและเด็ก 2 สัญชาติ เข้ามาศึกษาแล้วต้องเดินทางกลับไปกลับยังประเทศตน และการเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากที่พักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนทำให้การเรียนไม่ต่อเนื่องนักเรียนมีโอกาสเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีน้อย นักเรียนเมื่อจบการศึกษาไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะทางเทคโนโลยีและภาษา ที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ นักเรียนขาดทักษะชีวิตอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อปัญหาเสียดิต นักเรียนบางส่วนขาดคุณธรรม จริยธรรมและวินัย ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการกำลังคนในพื้นที่ ตลาดแรงงานและสถานประกอบการ สถานศึกษาหลายแห่งจัดการเรียนการสอนไม่ครบ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่กำหนดเกณฑ์และมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนและพื้นที่ ขาดการส่งเสริมด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาต่อยอดอาชีพเดิมในท้องถิ่น ด้านบุคลากร ครูผู้สอนไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ขาดบุคลากรสายผู้สอนที่มีความรู้เฉพาะด้าน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาย้ายบ่อยครูไม่มีความรู้ภาษาถิ่น ขาดทักษะการสอนภาษาถิ่น รวมทั้งมีปัญหาการสื่อสารกับนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ครูขาดรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กในชุมชน และไม่รองรับการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจ รวมทั้งครูไม่มั่นใจในวิธีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมและการนำหลักสูตรไปใช้ ขาดแคลนบุคลากรสนับสนุนด้านการสอนและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เช่น ชุกรการ บัญชี ด้านอาคารสถานที่ สาธารณูปโภคและสื่อและอุปกรณ์การเรียน สื่อการเรียนการสอน ครูภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี ระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ระบบสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาไม่ถูกสุขลักษณะ สถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านงบประมาณการบริหารและการจัดการ งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ การดำเนินงาน เช่น ค่าขนส่งวัสดุก่อสร้างที่สูงกว่า ขาดความร่วมมือทางวิชาการและการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการและหน่วยงานอื่น ๆ ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงาน (แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน พ.ศ. 2560 – 2564, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 7 – 9) การศึกษาสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านการศึกษาของจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 15 – 59 ปี ในพื้นที่ดังกล่าว ได้รับการศึกษาเฉลี่ย อยู่ในช่วง 6.2 – 8.5 ปี ซึ่งต่ำกว่าจำนวนปีการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย (9 ปี) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขาดโอกาสทางการศึกษา ของประชาชนในพื้นที่ชายแดน และจากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ที่ติดต่อกับชายแดน พบว่า นักเรียนขาดทักษะการใช้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาไม่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ การจัดการเรียนการสอนไม่ครบ 8 กลุ่มสาระ มีครูไม่ครบชั้น และสอนไม่ตรงตามวุฒิ ครูและผู้บริหาร สถานศึกษาย้ายบ่อย นักเรียนอ่านเขียนภาษาไทยไม่คล่อง ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยี ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย ไม่มีคุณภาพ และไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงงบประมาณที่ได้รับ ไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานจริง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

กล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญของงามของบุคคลและสังคมผ่านการถ่ายทอดการฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ และการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อสร้างสังคมให้มีความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม ให้คนไทยสามารถเรียนรู้ตามศักยภาพตนเอง มีคุณธรรม ทักษะอาชีพลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557) การศึกษาขั้นพื้นฐานจะลดความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ที่ส่งผลต่อบุคคลหลากหลายกลุ่มทั้งสตรี เด็ก ชาวชนบท คนยากจนในเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยด้อยโอกาส และเด็กเป็นจำนวนล้านๆคนที่ขาดโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนและไม่มีงานทำ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนเพื่อเป็นฐานของการพัฒนา โดยเฉพาะฐานการสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมเทคโนโลยีและการสื่อสารที่นับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียมและโอกาสในการได้รับการศึกษาของประชาชนในชาติให้มากขึ้นตามดัชนีความเจริญเติบโตของประเทศการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สนองตอบความต้องการ

ของประเทศและประชาชนที่มีประสิทธิภาพคุณภาพ เป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จึงเป็นความจำเป็นที่แต่ละประเทศต่างคำนึงถึงและมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จ และสานต่อการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นตามทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความอิสระคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

จากปัญญาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบตามแนวชายแดนประเทศไทย มีหลากหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” เพื่อยกระดับความสำเร็จในการการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีลักษณะอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1.1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพหุกรณีการศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการ หลักสูตรสถานศึกษา รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน และรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย

1.1 สถานที่ตั้งของพื้นที่โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 การจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบ ซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความมั่นคง ด้านการคมนาคม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม โรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) ของโรงเรียนชายขอบ ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็งและโอกาส จุดอ่อนและอุปสรรค ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารทั่วไป และด้านงบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ขอบเขตด้าน

โรงเรียนชายขอบ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 แห่ง ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

โรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ มีผลการบริหารจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับที่อยู่ในอำเภอที่ติดชายขอบของประเทศไทย หรือได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบการบริหารจัดการศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่าของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) สถานที่ตั้งของพื้นที่ 2) จัดการศึกษา 3) สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา 4) สภาพการวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT)

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยความสะดวก การประสานงานและการควบคุม 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา มีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 12 คน

1. ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีประสบการณ์การบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2. ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ จำนวน 2 คน

3. ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

4. ศึกษานิเทศก์ ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นผู้ชำนาญการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน

5. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

6. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

7. ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนที่มีผลการบริหารจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับที่อยู่ในอำเภอที่ติดชายขอบของประเทศไทย หรือ ได้รับรางวัลทรงคุณค่าของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงานและการควบคุม 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชาย ขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ชั้น

ชั้นที่ 2.1 การยก(ร่าง)รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายก(ร่าง)รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมและการใช้ภาษา
3. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข จัดทำเป็นร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชั้นที่ 2.2 การตรวจสอบ(ร่าง)รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ และ 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำแนกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 9 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านบริหารองค์การ จำนวน 4 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. กลุ่มที่ 3 กลุ่ม ผู้อำนวยการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน คุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) จบการศึกษาระดับปริญญาเอกขึ้นไป

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ในการนำรูปแบบไปใช้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถาม ผู้อำนวยการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมด 27 จังหวัด 108 อำเภอ ตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน พ.ศ. (2560 – 2564) โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 จังหวัด ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย จำนวน 8 จังหวัด เป็นตัวแทน ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดสระแก้ว จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดบึงกาฬ และจังหวัดศรีสะเกษ แล้วนำมาสุ่มเลือก เขตพื้นที่จังหวัดละ 1 เขตพื้นที่ จะได้ 8 เขตพื้นที่ โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,425 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 302 คน จาก 302 แห่ง โดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มจังหวัด จากพื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 27 จังหวัด โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 จังหวัด เป็นตัวแทน ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดสระแก้ว จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดบึงกาฬ และจังหวัดศรีสะเกษ

ขั้นที่ 2 สุ่มเลือกเขตพื้นที่จังหวัดละ 1 เขตพื้นที่ จะได้ 8 เขตพื้นที่ โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,425 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางเครจซี่มอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า. 43) เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 302 คน

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์ที่สำคัญไว้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.1 หลักการ หมายถึง การใช้พื้นที่เป็นฐานในการบริหารจัดการ เพื่อให้เข้ากับลักษณะของพื้นที่ (Area Based) ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมตลอดจนบริหารให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับคุณภาพ เพิ่มศักยภาพ ลดเงื่อนไขความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่งเสริมเทคโนโลยีและอาชีพ มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการเหมาะสมกับพื้นที่ โดยคำนึงถึงบริบทชุมชนความต้องการตลาดแรงงานหรืออาชีพในชุมชน

1.2 วัตถุประสงค์ หมายถึง เป้าหมายการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบจนบรรลุผลสำเร็จ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 กระบวนการ ประกอบด้วย

1.3.1 การวางแผน หมายถึง การกำหนดแผนปฏิบัติการหรือวิธีทางที่จะปฏิบัติงานไว้ตั้งแต่ต้นจนจบ ให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ เป็นแนวทางที่วางไว้สำหรับการทำงานในอนาคต ซึ่งการวางแผนนี้จะเกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์บวกกับจินตนาการในการบริหารจัดการที่คาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งจะถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการการทำงานและเป้าหมายที่จะต้องบรรลุสู่ความสำเร็จ

1.3.2 การดำเนินงาน หมายถึง การกำหนดตำแหน่งงาน ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนจำนวนคน ให้ครอบคลุมการทำงานครบทุกกระบวนการ รวมถึงการจัดโครงสร้างตำแหน่ง โครงสร้างองค์กร เพื่อจัดลำดับการบริหารและสั่งการด้วย หากองค์กรมีการจัดการองค์กรที่เป็นระบบระเบียบ แบ่งงานชัดเจน ไม่ทับซ้อน มีหน้าที่ครบ มีปริมาณคนพอกับที่ต้องการ ก็ย่อมทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และโอกาสบรรลุผลสำเร็จที่สูง

1) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามโครงสร้างภาระงานการบริหารงานวิชาการที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งมีขอบข่ายงาน ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการ การจัดทำแผนงาน/โครงการที่นำไปสู่การปฏิบัติงาน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีการจัดการแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน การวัดประเมินผลตามสภาพจริงการนิเทศติดตามผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

2) การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการเงินและพัสดุ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ถูกต้องตามระเบียบการเงินพัสดุ โปร่งใสตรวจสอบได้ตามโครงสร้างภาระงานการบริหารงานงบประมาณที่สถานศึกษากำหนด โดยมีขอบข่ายงาน ได้แก่การวางแผนบริหารงานงบประมาณที่เชื่อมโยงการปฏิบัติงาน การจัดตั้งและเสนอคำขออนุมัติงบประมาณการจัดสรร การเบิกจ่ายงบประมาณการจัดทำบัญชี การบริหารงานพัสดุ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการตรวจสอบ ติดตาม การรายงานการใช้จ่ายเงินประจำปี

3) การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้บุคคลในโรงเรียนได้รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การสร้างบรรยากาศการทำงาน การสร้างความร่วมมือในปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีขอบข่ายงาน ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหา การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ การนิเทศติดตามผลการทำงานการพิจารณาความดีความชอบ วินัยและการรักษาจรรยาบรรณและพัฒนาบุคลากร

4) การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การจัดระบบขององค์การ ให้บรรลุมาตรฐานคุณภาพและเป้าประสงค์ที่กำหนดมีขอบข่ายงานได้แก่ งานธุรการงานกิจการนักเรียน งานประสานงานชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ งานอาคารสถานที่

1.3.3 การอำนวยความสะดวก หมายถึง จัดโครงสร้างการทำงานนั้นจะทำให้เราเห็นสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน เห็นลำดับความสำคัญ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ เพราะการทำงานหม่อมมากจำเป็นต้องมีผู้บังคับบัญชาเพื่อให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น มีคนคอยควบคุม สั่งการ ดูแลพร้อม ตลอดจนสอดส่องปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขให้ไวที่สุด ข้อดีในการมีอำนาจสั่งการอีกอย่างก็คือช่วยให้เกิดการตัดสินใจอย่างทันท่วงที ผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจจะต้องสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และตัดสินใจได้เฉียบขาด ว่องไว ตลอดจนมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจของตนด้วย และผู้บังคับบัญชาที่ดียังสามารถที่จะสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เข้าใจและเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กำลังใจ รวมถึงอยู่ข้างๆ ในยามที่เกิดวิกฤติ การเชื่อมโยงงานตลอดจนการปฏิบัติการทุกอย่างรวมไปถึงกำลังคนที่หน่วยให้ทำงานเข้ากันได้ดี กำกับให้มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน อำนวยความสะดวกการทำงานที่ราบรื่น เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่วางไว้ ทุกอย่างหากขาดการประสานงานที่ดีก็อาจทำให้เกิดความล้มเหลวได้ เมื่อมีการแบ่งโครงสร้างตลอดจนมอบหมายงานให้กับแต่ละส่วนชัดเจนแล้วการประสานงานให้เกิดการทำงานที่ดีที่สุดนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

1.3.4 การติดตามประเมินผล หมายถึง การกำกับตลอดจนบริหารจัดการทุกอย่างให้สำเร็จลุล่วงไปตามแผนที่วางไว้ ประครองการดำเนินงานให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนดทั้งในเรื่องของกรอบเวลา มาตรฐานการปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น การควบคุมนี้ยังรวมไปถึงการบริหารที่ไม่ใช่ทรัพยากรบุคคลอีกด้วย แต่รวมถึงทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบ เครื่องจักร ผลผลิตที่ได้ ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงานทั้งหมดด้วย เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่สุด

1.4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ หมายถึง สิ่งที่จะช่วยผลักดันให้การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ความร่วมมือจากเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2. สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติราชการ หลักสูตรสถานศึกษา งานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน และรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ 1) สภาพบริบทของพื้นที่ 2) จัดการศึกษา 3) สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้าน

สังคม ด้านความมั่นคง ด้านการคมนาคม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม 4) สภาพการวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) ของโรงเรียนชายขอบซึ่งประกอบด้วย จุดแข็งและโอกาส จุดอ่อนและอุปสรรค ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารทั่วไป และด้านงบประมาณ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามโครงสร้างภาระงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

3. การศึกษาเชิงพื้นที่ (Area based Education : ABE) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งแก้ปัญหาโดยใช้โจทย์พื้นที่เป็นฐานใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามบริบทความต้องการของพื้นที่ การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอน การระดมทรัพยากร การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน ทรัพยากรในชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการทำงานและการบริหารจัดการ ส่วนปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนบนฐานข้อมูลความรู้ ทรัพยากรในพื้นที่และความเชื่อมั่นไว้วางใจ

4. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไทยมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ ที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการนำรูปแบบมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. นักเรียนชายขอบ หมายถึง ผู้ที่เข้าศึกษาโรงเรียนชายขอบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ และชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละพื้นที่ชายแดนหรือพรมแดนของจังหวัด/อำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ราชอาณาจักรกัมพูชา และสหพันธรัฐมาเลเซีย ไม่รวมพื้นที่ ดินสหพันธรัฐมาเลเซียและพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ขอบเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนของ ประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 27 จังหวัด 108 อำเภอ ตามแผนพัฒนา การศึกษาพื้นที่ชายแดน พ.ศ. (2560 – 2564)

9. โรงเรียนชายขอบ หมายถึง สถานศึกษาในพื้นที่ชายขอบหรือชายแดนหรือ พรหมแดนของจังหวัด/อำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักร กัมพูชา ไม่รวมพื้นที่ดินสหพันธรัฐมาเลเซีย และพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ขอบเขตพื้นที่ จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับ ประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 27 จังหวัด 108 อำเภอ จากแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน พ.ศ. (2560 – 2564)

10. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ และสามารถชี้แจงการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2. สถานศึกษาได้รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนการบริหาร สถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานทางการศึกษาได้รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการ บริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ และสามารถชี้แจงประกอบการวางแผนนโยบายของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาแก่โรงเรียนชายขอบ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน

- 1.1 ความหมายของการบริหารจัดการ
- 1.2 ความสำคัญของการบริหารจัดการ
- 1.3 หลักการบริหารจัดการโรงเรียน
- 1.4 กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบในประเทศไทย

- 2.1 สถานการณ์ปัจจุบันพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย
- 2.2 บริบทโรงเรียนชายขอบในประเทศไทย
- 2.3 ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ
- 2.4 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนประเทศไทย
- 2.5 นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ

3. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

- 3.1 ความหมายของรูปแบบ
- 3.2 ประเภทของรูปแบบ
- 3.3 ลักษณะของรูปแบบ
- 3.4 การพัฒนารูปแบบและการประเมินรูปแบบ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน

ความหมายของการบริหารจัดการ

คำว่า “การบริหาร” หรือ “การจัดการ” โดยทั่วไปเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน และใช้แทนกันได้เสมอ การบริหาร (Administration) การจัดการ (Management) หรือการบริหารจัดการมีความหมายคล้ายกันและใช้แทนกันได้ในบางครั้งซึ่งนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

วรรณิกา อภัยภักดี (2561, หน้า. 20) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการวางแผนการจัดการสถานศึกษา การสั่งการ และการควบคุมการปฏิบัติการในสถานศึกษาและการใช้ทรัพยากรอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา หรือกระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคลและทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

สัมมา รธนิตย์ (2560, หน้า. 93) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ มีการสั่งการ ควบคุม และกระบวนการจัดการเพื่อใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายผลผลิต หรือผู้เรียนต้องมีคุณภาพสูงสุด และบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

ดิเรก มั่นเมือง (2558, หน้า. 23) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยนำทรัพยากร กระบวนการบริหารและปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จรูณี แก้วเอียน (2557, หน้า. 2) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานกับคน และโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

Robbins & De Cenzo, (1998, p. 2) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง สิ่งที่อยู่จัดการหรือผู้บริหารต้องปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการประสานงานการดูแลงานและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อื่น เพื่อให้งานและกิจกรรมเหล่านั้นสำเร็จไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Griffin (1997, p. 4) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยนำกระบวนการบริหารและการ

จัดการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกัน โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้ได้มากที่สุด

ความสำคัญของการบริหารจัดการ

การบริหารการบริหารจัดการ มีความสำคัญต่อสถานศึกษา ซึ่งนักวิชาการได้นำเสนอความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ ดังนี้

อราม วัฒนะ (2561, หน้า. 38) กล่าวว่า ความสำคัญ ของการการบริหารจัดการ มีความสำคัญในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานรับผิดชอบร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน โดยเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ดีในการเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

ครุชิต มาลัยวงศ์ (2557, หน้า. 9) กล่าวว่า การบริหารจัดการ มีความสำคัญมาก เพราะการศึกษาของเยาวชนจะทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง หรือจะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการ บริหารการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา

Good (1973, p. 14) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา เป็นการวินิจฉัย

สั่งการ การควบคุม และการจัดการเกี่ยวกับงานหรือกิจการสถานศึกษา ทั้งการบริหารธุรกิจ

สถานศึกษาและการดำเนินการที่เกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษา ตลอดจนกิจกรรม

ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง เช่น การเรียนการสอน การแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

หลักการบริหารจัดการโรงเรียน

การบริหารจัดการโรงเรียนหรือการบริหารจัดการสถานศึกษามีความหมายคล้ายกันและใช้แทนกันได้ในบางครั้งซึ่งนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์นั่นคือ การบริหารเป็นการจัดระเบียบอย่างเป็นระบบคือมีหลักเกณฑ์ และทฤษฎีที่เชื่อถือได้อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ในลักษณะนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) และถ้าจะพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งเป็นการประยุกต์ความรู้หลักการ ทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม การบริหารจึงมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2557, หน้า. 13) งานบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบไปด้วย (1) งานวิชาการ ได้แก่ งานด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล และมาตรฐานการศึกษา (2) งานด้านบุคคล (3) งานด้านการเงินและงบประมาณ และ(4) งานด้านบริหารงานทั่วไป ได้แก่ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานจัดโครงสร้างองค์การ งานการคมนาคมและขนส่งนักเรียน งานด้านกิจการนักเรียน

Campbellและคณะ (1983) ได้นำเสนองานบริหารจัดการสถานศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า ประกอบด้วย (1) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกฎของ โรงเรียน เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน (2) กำหนดกลยุทธ์และมาตรการที่ นำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน (3) จัดตั้งและประสานงานในองค์กรเพื่อการนำนโยบาย แผนงาน โครงการไปสู่การปฏิบัติทั้งนี้ ผู้บริหารจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่ทำให้บุคลากรเข้าใจระบบงาน (4) จัดหาแหล่ง สนับสนุนทรัพยากร รวมถึงการบริหารทรัพยากรและงบประมาณให้เพียงพอและ ประสบผลสำเร็จ (5) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และสร้างการยอมรับใน การบริหารจัดการ (6) บริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า

Kimbrough และ Nunnery (1988) ได้กล่าวถึงงาน การบริหารการศึกษา ประกอบด้วย (1) การจัดโครงสร้างและองค์การ (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) การบริหารกิจการนักเรียน (4) การเป็นผู้นำในชุมชนของโรงเรียน (5) การบริหารงานบุคคล (6) การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งปลูกสร้าง (7) การบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียน และ (8) การจัดหาบุคลากรและการเงิน

Smithและคนอื่น ๆ (1980) ได้จำแนกงานการบริหารสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย (1) งานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล (2) งานกิจการนักเรียน (3) งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (4) งานการเงินและ (5) งานธุรการทั่วไป

Sergiovanni และคนอื่น ๆ (1992) ได้อ้างอิงถึงโครงการความร่วมมือทางการบริหารการศึกษาของกลุ่มรัฐตอนใต้ของสหรัฐอเมริกาว่า ได้กล่าวถึงภารกิจทางการบริหารการศึกษาไว้ว่า ประกอบด้วย (1) งานด้านการสอนและปรับปรุงหลักสูตร (2) งานด้านกิจการนักเรียน (3) งานด้านการเป็นผู้นำของชุมชน (4) การบริหารงานบุคคล (5) งานบริหารอาคารสถานที่ (6) งานด้านการคมนาคมและขนส่ง

สถาบันพระปกเกล้า (2561, หน้า. 1 –3) การบริหารตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดี (Good Governance) ถือเป็นหลักของการบริหารสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับ หลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับประชาชนเพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายถูกต้อง เป็นธรรม การกำหนดกฎกติกา และการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุน ให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ชยัน อดทนมี ระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กร ทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอ ความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็น การได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติหรือ อื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเฝ้าระวังในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำ

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึงการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รมรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 86 – 87) ได้กำหนดหลักการพื้นฐานการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน ไว้ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาโดยให้สถานศึกษามีอิสระและคล่องตัวในการบริหาร ทั้งทางด้าน วิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งในด้านต่างๆ ได้แก่ การวางแผน หมายถึงกระบวนการของการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย เห็นเพื่อให้เกิดการดำเนินงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จัดการองค์กร หมายถึง จัดการระเบียบงานภายในองค์กรโดยมีการจำแนกงาน จัดกลุ่มงาน การมอบหมายงาน การมอบอำนาจหน้าที่ การจัดสายบังคับบัญชาการกำหนดเขตการบังคับบัญชา การประสานงานเพื่อให้ดำเนินงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การอำนวยการ หมายถึง การใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามจุดหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ การบริหารโดยองค์คณะบุคคล การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการควบคุม หมายถึง การบริหารจัดการโดยใช้ระบบประกันคุณภาพภายในในการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร่วมกำกับดูแล

3. หลักการบริหารจัดการตนเอง การบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงานซึ่งอาจจะทำเงินงานได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน

4. หลักการบริหารจัดการที่ดี การบริหารจัดการสถานศึกษาที่ยึดหลักความสอดคล้องและตอบสนองต่อนโยบายและความต้องการของระบบการศึกษาไทยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารทุกขั้นตอนโปร่งใสและมีเหตุผลรวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสามารถตรวจสอบได้ตลอดผลการบริหารจัดการ

ดวงแก้ว กอแก้ว (2543 หน้า. 17) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยการที่ผู้บังคับบัญชาได้ขอความร่วมมือจาก ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การมีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน

2. การกระจายอำนาจในการบริหาร ได้แก่การใช้คณะกรรมการและกลุ่มงานเฉพาะกิจในการปฏิบัติงานการให้อิสระกับพนักงานในการดำเนินงานที่รับผิดชอบ

3. การให้อำนาจในการตัดสินใจได้แก่ การให้พนักงานมีสิทธิในการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบโดยไม่ต้องปรึกษาผู้บังคับบัญชาผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนผู้บริหารทุกคนใน การใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม

โรเบิร์ต และเฟรด (Robert & Fred, 1950, pp. 408 – 409) ได้ศึกษาว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนร่วมในการเข้าไปมีส่วนร่วมของสมาชิก หรือผู้ใต้บังคับบัญชา อาจจะเป็นไปโดยตรง และมีลักษณะเป็นทางการซึ่งจะมีผลประโยชน์เป็นแรงผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วม และเกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไรก็ตามในกรณีที่การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นไปโดยทางอ้อมและไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมอาจจะไม่ได้เกิดจากผลประโยชน์ก็ได้

สวอนสเบิร์ก (Swansburg, 1996, pp. 391 –394) ศาสตราจารย์ผู้บริหารทางการศึกษา ของโรงเรียนพยาบาลแห่งวิทยาลัยทางการแพทย์จอร์เจีย ได้แบ่งองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & objectives) ให้แนวคิดว่าการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการร่วมกัน ปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายขององค์การ ย่อมจะขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ถ้าทุกคนมีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เดียวกัน มีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ให้แนวคิดว่าคุณคนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือผู้ปฏิบัติงานต้องการความยึดมั่นผูกพัน ผู้บริหารควรที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือและฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานต้องมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับผู้บริหาร ประสบการณ์ ในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความขยันหมั่นเพียร อุตสาหะ ผลผลิตในการทำงานมีมากขึ้น จะเห็นได้ว่าภายใต้การบริหารแบบมีส่วนร่วม จะทำให้เกิดความยึดมั่น ผูกพันโดยไม่ทำให้เกิดโทษ 3) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) ให้แนวคิดว่าเป็นภาวะที่มี ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีอำนาจหน้าที่และความสามารถในการทำงาน สำหรับงานของแต่ละบุคคล ผู้ปฏิบัติงานต้องการความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และในการตัดสินใจในงานของตนเอง ซึ่งจะทำให้มีความทุ่มเทและเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ความรับผิดชอบที่ตนได้รับ 4) การไว้วางใจกัน (trust) ให้แนวคิดว่าเป็นปรัชญาพื้นฐานของการมีส่วนร่วมผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์เรียบร้อย หากได้รับการยอมรับไว้วางใจ จากผู้บริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความเกี่ยวข้องกับความพอใจในงานอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะ การบริหารดังกล่าวมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การยอมรับฟัง ข้อเสนอแนะจากฝ่าย

ผู้ใต้บังคับบัญชา การร่วมกันแก้ไขปัญหาตลอดจนความรู้สึกถึงความเป็นอิสระ ในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนเอง ภายหลัง จากที่ความต้องการได้รับการตอบสนองแล้วผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานในองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะผู้บริหารระดับสูงเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารมีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกผูกพัน และร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้ร่วมกันตัดสินใจจะนำพาให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกันดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ต่อไปเทคนิคการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 16 -17) ได้ให้ความเห็นว่าเทคนิคที่สำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การใช้กลุ่มงานเฉพาะกิจ และคณะกรรมการ (Special task forces and committee) 2) การมีคณะกรรมการคอยให้คำแนะนำ 3) การใช้แนวคิดของหมุดเชื่อมโยง (Linking pin) 4) การติดต่อสื่อสารแบบเปิดประตู 5) การระดมความคิดเห็น 6) การฝึกอบรมแบบต่าง ๆ และ 7) การบริหารแบบยึดหลักวัตถุประสงค์(MBO)

สรุปได้ว่าความเห็นเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการโรงเรียนไว้อย่างหลากหลาย เช่น การบริหารตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการควรมีการวางแผนที่รอบคอบเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าโดยคำนึงถึงความถูกต้องตรวจสอบได้และมีประสิทธิภาพ

กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียน

การบริหารจัดการ (Management Concept) ตลอดจนทฤษฎีองค์กร (Organization Theory) นั้นเป็นการนำเสนอกรอบความคิดในการบริหารจัดการการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนได้ผลผลิตที่มีประสิทธิผลไปพร้อมกันด้วย ในยุคปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะองค์กรเล็กหรือองค์กรใหญ่ต่างก็ต้องการการจัดการที่ดีทั้งนั้น เพื่อให้องค์กรสามารถก้าวหน้าได้ดีที่สุด

กระบวนการทางการบริหารเป็นแนวทางเทคนิคหรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติภารกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ผู้บริหารการศึกษาในทุกระดับที่ปฏิบัติงานจะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับกระบวนการบริการ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีความจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการทางการบริหารได้มีนักวิชาการได้ทำการศึกษา และค้นคว้าหาหลักการเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานไว้หลายท่านดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545, หน้า 18 -19) ได้รวบรวม ความหมายของคำว่า “การบริหารจัดการ” ได้ดังนี้

การบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูงโดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูงเป็นค่านิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการและคำว่า “ผู้บริหาร” (Administrator) จะหมายถึงผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐหรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร (Schermerhorn, 1999, p. G -2) การบริหาร คือกลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/ Directing) หรืออำนวยการ และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร (6M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือการวางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Lyndall Urwick & Luther Gulick : สองนักทฤษฎีที่โดดเด่นในเรื่องทฤษฎีองค์กรและกระบวนการบริหารงาน ที่ให้ความสำคัญของการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหารมากกว่าการทำงานของฝ่ายพนักงานระดับล่าง และมุ่งเน้นไปยังวิธีการทำงานตลอดจนพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูงเป็นหลัก โดยหลักการที่เป็นที่รู้จักในระดับสากลนั้นก็คือ POSDCoRB ที่ทั้งสองเป็นหนึ่งในกลุ่มนักวิชาการที่ถูกกองทัพสหรัฐเรียกรวมตัวกันช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเพื่อประเมินข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการกองทัพและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งสองได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวที่เป็นภาระหน้าที่สำคัญของนักบริหารอันประกอบไปด้วยหน้าที่ 7 ประการดังนี้

P – Planning : การวางแผน ตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงาน รวมไปถึงการวางแผนการล่วงหน้าเพื่อเตรียมการ ไปจนถึงการวางแผนทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ

O – Organizing : การจัดองค์กร ตั้งแต่การกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนการกำหนดส่งงาน แบ่งงานทำอย่างเป็นระบบระเบียบ

S – Staffing : การจัดการเกี่ยวกับบุคคลากรในองค์กร ตั้งแต่การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การจัดตำแหน่ง การพัฒนา เป็นต้น

D – Directing : การอำนวยการ ตั้งแต่หน้าที่ในการตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการ ออกคำสั่ง ไปจนถึงการมอบหมายภารกิจให้ผู้บังคับบัญชา ตลอดจนจนกว่าการเป็นผู้นำ

Co – Co-ordinating : การประสานงานตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายด้วยดี รวมไปถึงการประสานงานในแต่ละส่วนให้สอดคล้องกันด้วย เพื่อให้การทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

R – Reporting : การรายงานการปฏิบัติงานตั้งแต่งานส่วนบุคคลไปจนถึงองค์กร เพื่อให้รู้ถึงการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ และควบคุมให้ดำเนินไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ และสามารถตรวจสอบตลอดจนประเมินผลได้

B – Budgeting : การบริหารงบประมาณ ตั้งแต่การประเมินงบประมาณ การจัดทำบัญชี การตรวจสอบด้านการเงิน ไปจนถึงการนำงบประมาณมาใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด

Henri Fayol : ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นนักทฤษฎียุคเดียวกับ Frederick Winslow Taylor บิดาแห่งแนวความคิดการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) แต่ทฤษฎีการจัดการของเขานั้นแตกต่างจนได้รับการยกย่องว่าเป็น Founder of Modern Management Method ผู้ก่อกำเนิดศาสตร์แห่งการบริหารยุคใหม่เลยทีเดียว โดยแนวความคิดของเขาให้ความสำคัญกับบุคคลากร ระบบการทำงาน ระบบค่าตอบแทน ไปจนถึงระบบสวัสดิการ เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่แรงงานและสร้างความภักดีขององค์กรในคราวเดียวกันด้วย ทฤษฎีของเขานั้นก็คือ Fayolism หรือทฤษฎีการบริหารจัดการธุรกิจ Theory of Business Administration นั่นเอง โดยมีหลักการสำคัญอยู่ 5 ปัจจัยหลักที่เรียกว่า POCCC ซึ่งต้องประสานสอดคล้องกันได้แก่

P – Planning : การวางแผน

O – Organizing : การจัดองค์กร

C – Commanding : การบังคับบัญชาหรือสั่งการ

C – Coordinating : การประสานงาน

C – Controlling : การควบคุม

Daft (2002) การบริหารจัดการที่ทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดและวัตถุประสงค์ขององค์กร การจัดทำยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ การใช้งบประมาณและการจัดสรรทรัพยากรกำหนดนโยบาย และ ขั้นตอน การทำงาน

2. การจัดองค์การ (Organizing) เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบงานกาหนดโครงสร้าง องค์การ การระบุมความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบกับอำนาจ การกาหนดภาระงานของ ตำแหน่งต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จตามแผน รวมถึงการมอบหมายให้แก่หน่วยงานย่อยพร้อม กับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อปฏิบัติงาน

3. การจัดกำลังคน (Staffing) ได้แก่การคัดเลือกบรรจุคนลงในตำแหน่งต่าง ๆ รวมถึงการฝึกอบรม สอนแนะ ช่วยเหลือให้ได้พัฒนาความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับงาน

4. การอำนวยการ (Directing) ได้แก่การใช้อำนาจ อิทธิพลและการให้รางวัลเพื่อจูงใจหรือกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานให้สู่เป้าหมายที่ต้องการ รวมถึงการกระจายงานการประสานงาน และการบริหารความขัดแย้ง

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance) สร้างระบบการรายงาน การกากับการทำงานให้เป็นไปตามขั้นตอนสู่เป้าหมายรวมทั้งการ ให้คุณให้ โทษตามความจำเป็น

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) ได้กล่าวว่า หน้าที่ในการบริหารที่สำคัญประกอบด้วย 5 ประการไว้เป็นลำดับดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกาหนดวิถีทางที่จะปฏิบัติไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้เกิดผล สำเร็จตามความต้องการ

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการกาหนดจัดเตรียมและจัดความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หน้าที่ในการจัดคนเข้าทำงานนั้นได้แก่การคัดเลือก และบรรจุคนเข้าทำงานและธรรงรักษาให้มีคนงานที่มีประสิทธิภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ภายใน องค์การ

4. การสั่งการ (Directing) หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้การกระทำต่าง ๆ ของทุก ฝ่ายในองค์การเป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

5. การควบคุมงาน (Controlling) หมายถึง การบังคับหรือกากับการทำงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนนักรวิชาการให้แนวคิดว่างานในหน้าที่ของผู้บริหาร

Koontz and O'Donnell (1998) กล่าวถึง กระบวนการบริหาร ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ และการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. การจัดองค์การ (Organizing) แผนงานจะดำเนินไปได้ด้วยดีก็ด้วยการจัดองค์การที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การนำปัจจัยทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการบริหารที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการจัดองค์การหมายถึงการนำเอาทรัพยากรการบริหารทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการ

3. การจูงใจ (Motivating) การจูงใจที่จะช่วยให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การควบคุมงาน (Controlling) เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อ เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ได้กำหนดไว้ว่ามีความเบี่ยงเบนไปจากความคาดหวังมากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนการบริหารงานตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) Ichikawa Kaoru ได้แบ่งวงจรคุณภาพเดมมิ่งให้ละเอียดแยกย่อย ออกเป็น 8 ขั้นตอน รู้จักกันในนาม “QC Story” ดังนี้

1. กำหนดหัวข้อ เป้าหมายและค่า เป้าหมาย
2. กำหนดวิธีการและขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อ การบรรลุเป้าหมาย (Plan)
3. ศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้อง (Do)
4. ดำเนินการ (Do)
5. ติดตามประเมินผล (Check) ถ้าไม่มีปัญหาย้อนกลับไปขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการ
6. แก้ไขอาการของปัญหาเป็นการเร่งด่วนเฉพาะหน้า (Act)
7. ค้นหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขที่สาเหตุเพื่อ ป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ (Act)
8. ตรวจสอบว่าแก้ปัญหาก็ได้ผลชะงัดหรือไม่ (Act) การวางแผน คือ จุดเริ่มต้นที่ต้อง

ระวัง รอบคอบ ต้องพิจารณาให้ดีว่าใช้ข้อมูลอะไรบ้างในการวางแผน ข้อมูลน่าเชื่อถือหรือไม่ เพียงพอหรือไม่ผู้เข้าร่วมวางแผน คือ ใครบ้าง เมื่อไหร่จะวางแผนเสร็จ รายละเอียดของแผนมี อะไรบ้าง ใครตรวจสอบแผน พิจารณาหรือยังหาจุดที่ต้องพัฒนาจุดแข็ง และมีมาตรการ รองรับหรือไม่ แจกแผนไปให้ใครบ้าง ต้องทำประชาพิจารณ์หรือไม่ จะทำอย่างไร ถ้าแผนไม่เป็น ที่ยอมรับจะใช้อะไรเป็นดัชนีที่จะบอกอะไรเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าดีหรือไม่ดี

สรุปได้ว่ากระบวนการบริหารจัดการเป็นแนวทางที่แสดงให้เห็นถึง การจัดการของสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงาน และการควบคุม เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การดำเนินงานการบริหารจัดการโรงเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557. หน้า 24) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษา เกี่ยวกับงานวิชาการ (1) งานวิชาการ ประกอบด้วย งานด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผลและมาตรฐานการศึกษา (2)

งานด้านบุคคล (3) งานด้านการเงินและงบประมาณ และ (4) งานด้านบริหารงานทั่วไป ได้แก่ งานอาคารสถานที่งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานจัดโครงสร้างองค์การ งานการคมนาคมและขนส่งนักเรียน งานด้านกิจการนักเรียน และมีความหลากหลายของรูปแบบในการจัดการศึกษาที่ไม่ควรยึดโยงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งและเป็นไปตามขนาดของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างของบริบททั้งในเมืองและชนบท บนพื้นฐานของความพร้อมทั้งด้านครูและบุคลากร เงินและงบประมาณ ความรู้และเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องทำการศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เหมาะสมตามขนาดและความพร้อม ที่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านแนวคิด หลักการวิธีการข้อดีข้อจำกัดและเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

ณัฐปัทม์ ญาณมโนวิศิษฐ์ (2555, หน้า 5) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการกิจการแบบสาธารณณะหรือการบริหารราชการที่มุ่งประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นสาธารณะประโยชน์กระบวนการบริหารหรือปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการบริหารของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านคน ด้านเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการจะครอบคลุมการบริหารจัดการ ดังนี้

1. การบริหารคน (Man)
2. การบริหารเงิน (Money)
3. การบริหารทั่วไป (Management)
4. บริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material)
5. การบริหารเวลา (Minute)
6. การบริหารการให้บริการประชาชน (Market)
7. บริหารข้อมูลข่าวสาร (Message)

จรัส อติวิทยากรณ์ (2554, หน้า 4-5) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารจัดการเป็นการนำกระบวนการ และปัจจัยที่สำคัญมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบริหารทำให้เข้าใจได้ง่ายชัดเจนเป็นวิชาการได้แก่

1. การบริหารคน (Man)
2. การบริหารเงิน (Money)
3. การบริหารทั่วไป (Management)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดโครงสร้างตามภาระงานการบริหารจัดการโรงเรียน โดยอาศัยปัจจัยพื้นฐานการบริหารจัดการ ด้านคน ด้านเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานงบประมาณ
3. การบริหารงานบุคคล
4. การบริหารงานทั่วไป

จากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยได้นำหลักการบริหารจัดการตามโครงสร้างการบริหารโรงเรียน 4 ประการ มาเป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดการวิจัยที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป

ตามกฎหมายกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้ “ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการด้านงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน ขอบข่ายภารกิจการบริหารจัดการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลโรงเรียนจะต้องปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

งานด้านวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในภาระหน้าที่ 17 อย่างด้วยกัน ดังนี้

1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

- 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
 - 1.9 การนิเทศการศึกษา
 - 1.10 การแนะแนว
 - 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
 - 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
 - 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
 - 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
 - 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
 - 1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
 - 1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ** มีภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกัน ดังนี้
- 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณ และคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี
 - 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
 - 2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
 - 2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
 - 2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
 - 2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
 - 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
 - 2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 - 2.11 การวางแผนพัสดุ
 - 2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี
 - 2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
 - 2.14 การจัดหาพัสดุ

- 2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- 2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- 2.17 การเบิกเงินจากคลัง
- 2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- 2.19 การนำเงินส่งคลัง
- 2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นการดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รู้และเข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบของตน การติดตามดูแลช่วยเหลือให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมงานเกิดความสำนึกในหน้าที่ สร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้นมีภาระหน้าที่ 20 อย่างด้วยกัน ดังนี้

- 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
- 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.6 การลาทุกประเภท
- 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้อ่อน
- 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 3.12 การออกจากราชการ
- 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบสำนักงาน ซึ่งมีข้อกำหนดกฎหมายและวิธีการที่แน่นอน โดยมีงานย่อย ๆ คือ งานธุรการ งานกิจการนักเรียนงานอาคารสถานที่ และงานประสานชุมชน การบริหารทั่วไปมีขอบข่ายงานมีภาระหน้าที่ 21 อย่างด้วยกัน ดังนี้

4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8 การดำเนินงานธุรการ

4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.11 การรับนักเรียน

4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา

4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย

4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.15 การทัศนศึกษา

4.16 งานกิจการนักเรียน

4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.20 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.21 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สรุปได้ว่าการบริหารจัดการมีการดำเนินงานการในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานด้าน งานวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์หลักการและกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียน

การ บริหาร จัดการ โรงเรียน	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2557) สถาบันพระปกเกล้า (2561) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ดวงแก้ว กอแก้ว (2543) ศิริโรจน์ สารรัตน์ (2545) ชงชัย สันติวงษ์ (2543) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2557 ณัฐปติลย์ ญาณมโนวิศิษฐ์ (2555) จรัส อติวิทยารักษ์ (2554) (Kooitz and ODonnell (1998) Daft (2002) Lyndall Urwick & Luther Gulick Campbellและคณะ (1983) Kimbrough และ Nunery (1988) Smithและคนอื่นๆ (1980) Sergiovanni และคนอื่นๆ (1992) Robert & Fred (1950) Swansburg (1996) รวมคานท์	
1. หลัก บริหาร กิจการ บ้านเมือง	/	1
2. หลักการ กระจาย อำนาจ	/ /	2
3. หลัก บริหาร แบบมี ส่วนร่วม	/ / / /	4
4. หลักการ บริหาร จัดการ ตนเอง	/ /	2
5. หลักการ บริหาร จัดการที่ ดี	/	1
6. การ วางแผน	/ / / / / /	7
7. การ จัดการ	/ / / / /	8
8. การ	/ /	3

ตำแหน่งงาน หรือ กระบวนกา ร								
9. การ อำนาจกา ร	/	/		/	/	/		6
10. การ ประสาน งาน						/	/	4
11. การ ควบคุม	/	/		/	/	/		6

ตาราง 1 (ต่อ)

การ บริหาร จัดการ โรงเรียน	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2557) สถาบันพระปกเกล้า (2561) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ดวงแก้ว กอแก้ว (2543) วิโรจน์ สารรัตนะ (2545) ธงชัย สันติวงษ์ (2543) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2557 ณัฐปติลย์ ญากอมโนวิศิษฐ์ (2555) จรัส อติวิทยากรณ์ (2554 (Kooztz and ODonnell (1998) Daft (2002) Lyndall Urwick & Luther Gulick Campbellและคณะ (1983) Kimbrough และ Nunnery (1988) Smithและคนอื่นๆ (1980) Sergiovanni และคนอื่นๆ (1992) Robert & Fred (1950) Swansburg (1996)	รวมความถี่	
12. ด้าน บริหาร วิชาการ	/	/	6
13. ด้าน บริหาร บุคคล	/	/ / / / /	9
14. ด้าน บริหาร งบประมาณ อื่น	/	/ / / / /	10
15. ด้าน บริหาร ทั่วไป	/	/ / / / /	8

16. ภาวะผู้นำ	/			1
17. กลยุทธ์	/			1
18. ความร่วมมือ	/	/	/	3

จากตาราง ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนขององค์กรสถานศึกษา องค์กรภาครัฐ และเอกชน รัฐวิสาหกิจ (มหาชน) รวมทั้งหลักการแนวคิดและองค์การจากต่างประเทศ พบว่า การบริหารการจัดการโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

หลักการบริหารจัดการโรงเรียนไว้อย่างหลากหลาย การบริหารตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการควรมีการวางแผนที่รอบคอบเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน มีความยืดหยุ่นปรับตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า โดยคำนึงถึงความถูกต้องตรวจสอบได้และมีประสิทธิภาพ

การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งนักวิชาการทั้งหลายกำหนดขึ้น จะเริ่มต้นด้วยหน้าที่ทางการวางแผนเป็นอันดับแรกจึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนเป็นอย่างดี โดยที่องค์ประกอบของกระบวนการวางแผนองค์กรหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย ภารกิจจุดหมายและแผน โดยภารกิจเป็นข้อประกาศอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือเหตุผลพื้นฐานในการดำรงอยู่ขององค์กรและขอบข่ายงานเฉพาะขององค์กรหรือที่ทำให้องค์กรแตกต่างจากองค์กรอื่น สำหรับจุดหมายเป็นเป้าหมายแห่งอนาคต หรือผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์กรต้องการให้บรรลุผล ขณะเดียวกันแผนงานหมายถึงวิถีทางที่จะก่อให้เกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์กร

การจัดองค์กร (Organizing) เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่สืบเนื่องจากการวางแผน กล่าวคือ เมื่อองค์กรจัดทำจุดหมายและแผนเชิงยุทธศาสตร์แล้ว ผู้บริหารควรต้องออกแบบโครงสร้างองค์กรเพื่อให้การบริหารงานบรรลุจุดหมายแผนเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรนั้น การออกแบบ โครงสร้างองค์กรเป็นกิจกรรมที่ควรได้รับการตรวจสอบอยู่เสมอเนื่องจากปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างองค์กรเกิดขึ้นมากมาย

การอำนวยการ (Commanding) เป็นสถานะที่ผู้นำใช้ความพยายามที่จะให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการที่ผู้นำจะเป็นผู้นำที่มีศักยภาพดังกล่าวได้พึงทำความเข้าใจทฤษฎีการจูงใจ (Motivation)

ภาวะผู้นำ (Leadership) การติดต่อสื่อสาร (Communication) และการบริหารกลุ่ม (Group) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

การประสานงาน (Coordinating) ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายด้วยดี รวมไปถึงการประสานงานในแต่ละส่วนให้สอดคล้องกันด้วย เพื่อให้การทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการวางระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้มุ่งให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งขององค์การ การเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

การบริหารจัดการโรงเรียน หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลปะในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ และความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากความหมายของการบริหารการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การการศึกษา หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่ร่วมมือกับบุคคลหลายคนร่วมมือกันดื่มน้ำ เติมน้ำมัน เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจเพื่อให้แก่พัฒนาทางด้านความรู้ความสามารถ ทักษะคิดค้นนวัตกรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามโครงสร้างภาระงานการบริหารงานวิชาการที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งมีขอบข่ายงาน ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการ การจัดทำแผนงาน/โครงการที่นำไปสู่การปฏิบัติงาน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้กระบวนการจัดการการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงการนิเทศติดตามผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการเงินและพัสดุ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ถูกต้องตามระเบียบการเงินพัสดุ โปร่งใสตรวจสอบได้ตามโครงสร้างภาระงานการบริหารงานงบประมาณที่สถานศึกษากำหนด โดยมีขอบข่ายงาน ได้แก่ การวางแผนบริหารงานงบประมาณที่เชื่อมโยงการปฏิบัติงาน การจัดตั้งและเสนอคำขออนุมัติงบประมาณการจัดสรร การเบิกจ่ายงบประมาณการจัดทำบัญชี การบริหารงานพัสดุการ

ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการตรวจสอบ ติดตาม การรายงานการใช้จ่ายเงินประจำปี

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้บุคคลในโรงเรียนได้รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การสร้างบรรยากาศการทำงาน การสร้างความร่วมมือในปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีขอบข่ายงาน ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหา การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ การนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานการพิจารณาความดีความชอบ วินัยและการรักษาจรรยาบรรณและพัฒนาบุคลากร

การบริหารงานทั่วไป หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบขององค์การ ให้บรรลุมาตรฐานคุณภาพและเป้าประสงค์ที่กำหนดมีขอบข่ายงาน ได้แก่ งานธุรการงานกิจการนักเรียน งานประสานงานชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ งานอาคารสถานที่

การบริหารจัดการโรงเรียนมีปัจจัยมากมายที่มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนเอง นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาปัจจัยที่สำคัญต่อการบริหารโรงเรียน การบูรณาการของหลายปัจจัยทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโรงเรียนชายขอบในประเทศไทย

ประเทศไทยมีรูปร่างเหมือนขวานโบราณ กระจวยตักน้ำ ซ่อนดอกไม้ หรือม้าน้ำ แต่นักการทหารมองว่าเหมือน "หัวช้าง" โดยส่วนหัวช้าง คือ ภาคเหนือ ส่วนวง คือ ภาคใต้ ส่วนที่เป็นปาก ได้แก่ บริเวณอ่าวไทยที่ราบลุ่มเจ้าพระยา และชายฝั่ง ตะวันออก ส่วนหูช้าง คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยลักษณะรูปร่างดังกล่าว จัดว่ามีข้อด้อยอยู่หลายประการ เช่น รูปร่างที่ยาวเรียวยาวไปทางใต้ ทำให้เสียเวลาในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการสร้างเส้นทางคมนาคม รวมถึงการดูแลรักษาประเทศ เช่น การป้องกันชายฝั่งทะเลที่ยาวเหยียด ทั้งสองด้าน นอกจากนี้รูปร่างที่ยื่นออกไปหรือถูกขนาบด้วยประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีปัญหาบริเวณชายแดนอยู่ตลอดเวลา เช่น มีการอพยพโยกย้ายถิ่นเข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาต ปัญหาการค้าขายและยาเสพติด ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ตามการแบ่งขนาดของประเทศทางภูมิศาสตร์การเมืองไทยจัดเป็นประเทศขนาดใหญ่ อันดับที่ 3 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ประกอบด้วย อินโดนีเซีย พม่า ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ลาว กัมพูชา บรูไน สิงคโปร์) รองจาก อินโดนีเซียและพม่าใหญ่กว่าลาวประมาณ 2 เท่า ใหญ่กว่ากัมพูชาประมาณ 3 เท่า และมีขนาดใกล้เคียงกับประเทศฝรั่งเศส หรือมลรัฐเท็กซัสของสหรัฐอเมริกา มีพื้นที่ 513,115.60 ตารางกิโลเมตร หรือ 320,696,887.500 ไร่ หรือประมาณ

198,454 ตารางไมล์ (ข้อมูลพื้นที่จากอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 6 ภาคผนวก พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2529) ดังนี้

ที่ตั้งของประเทศไทย ตั้งอยู่ในคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศขนาดใหญ่ 2 ประเทศ คือประเทศอินเดีย และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือกล่าวได้ว่า ประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชียในดินแดนที่เรียกว่า "ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ที่ตั้งจริงหรือที่ตั้งสมมุติ ประเทศไทยมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดินแดนที่อยู่เหนือสุดของประเทศ คือ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ดินแดนที่อยู่ใต้สุดคือ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกัมพูชา ประชาธิปไตย ดินแดนที่อยู่ทางตะวันออกสุด คือ ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า ดินแดนที่อยู่ทางตะวันตกสุดคือ ตำบลแม่มอง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประเทศไทยมีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 4 ประเทศ ได้แก่ พรมแดนด้านพม่า (เมียนมา) ยาว 2,202 กิโลเมตร พรมแดนด้านลาว 1,750 กิโลเมตร พรมแดนด้านกัมพูชา ยาว 798 กิโลเมตร พรมแดนด้านมาเลเซีย 576 กิโลเมตร โดยที่แนวพรมแดนส่วนใหญ่ยึดเอาแนวสันปันน้ำของภูเขา ทางน้ำหรือลำน้ำบริเวณแนวกลางของร่องน้ำที่ไหล แรงที่สุด เรียกว่า ร่องน้ำลึก ยกเว้นพรมแดนในแม่น้ำโขงที่ฝรั่งเศสให้ถือเอาเกาะแก่งเป็นของลาวทั้งหมด แม้ว่าจะอยู่ ใกล้ฝั่งไทย (ยกเว้น 8 เกาะ)

แนวพรมแดนระหว่างไทย-สหภาพพม่า หรือเมียนมา ความยาว 2,202 กิโลเมตร ทอดไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำ รวก แม่น้ำสาย ทิวเขาแดนลาว แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำเมย ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรี และแม่น้ำกระบุรี (ปากจั่น) อยู่ในเขตพื้นที่ จ.เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

แนวพรมแดนระหว่างไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ความยาว 1,750 กิโลเมตร ทอดไปตามร่องน้ำลึก ของแม่น้ำโขงตอนบน แม่น้ำเหืองงา แม่น้ำเหือง และแม่น้ำโขงตอนล่าง และทอดไปตามสันปันน้ำในทิวเขาหลวงพระบาง ทางตอนเหนือ และสันปันน้ำในทิวเขาภูแดนลาวทางตอนใต้ อยู่ในเขต จ.เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี และบึงกาฬ

แนวพรมแดนระหว่างไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา ความยาวประมาณ 798 กิโลเมตร นับจากอ่าวไทยทอดไปตามทิวเขา บรรทัด แม่น้ำโพลิน (หรือห้วยเขมร) คลองลึก คลองด่าน คลองน้ำใส ที่ราบแนวเส้นตรงคลองปากอ่าว (ปากอ่าว) และทิว เขาพนมดงรัก ในเขต จ.ตราด จันทบุรี สระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

แนวพรมแดนระหว่างไทย-สหพันธรัฐมาเลเซีย ความยาว 576 กิโลเมตร ทอดไปตามสันปันน้ำของทิวเขาสันกาลาคีรี ร่องน้ำลึกของแม่น้ำโก-ลก ในเขต จ.สตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส แนวพรมแดนแสดงความเป็นอธิปไตยเหนือพื้นที่ บริเวณนั้น แนวพรมแดนทางธรรมชาติ เหมาะสำหรับกีดขวาง ช่วยในการป้องกันข้าศึกกรุกราน แต่ขัดขวางด้านการคมนาคม ติดต่อกันค้าขายและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างมิตรประเทศ ในปัจจุบันนี้แนวพรมแดนจัดว่าเป็นแหล่งเศรษฐกิจ ที่สำคัญของประเทศ เพราะเปิดตลาดทำการค้าขายกันหลายแห่งกลายเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว เพราะมีจุดชมวิวที่สวยงามด้วย บางแห่งมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ โดยทั่วไปเป็นจุดที่อยู่ตรงช่องเขาหรือมีแม่น้ำกั้น

สถานการณ์ปัจจุบันพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย

ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างภัยคุกคามรูปแบบเดิม(traditional security threats) คือ ภัยคุกคามด้านการทหาร เช่น การสู้รบตามแนวชายแดน หรือความขัดแย้งเรื่องเส้นเขตแดน และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non-traditional security threats) คือภัยคุกคามที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ รวมถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะโลกร้อนพรมแดน อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่รุนแรง และการแพร่ขยายที่ก่อให้เกิดอันตรายในวงกว้าง เช่น โรคอุบัติใหม่ อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, 2560, หน้า. 13)

ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยได้เปลี่ยนจากพื้นที่การสู้รบมาเป็นพื้นที่สำคัญทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้นหลังจากที่ได้มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน เมื่อปี 2558 การบริหารจัดการในพื้นที่ชายแดนให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการและต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดจากการรวมกลุ่มของประเทศอาเซียน การบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนจึงถือเป็นมาตรการสำคัญของหลายประเทศในการคัดกรองสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษที่จะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนและเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศตน(ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ม.ป.ป., หน้า. 1-4)

ปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน นับเป็นปัจจัยหลักของปัญหาความมั่นคงบริเวณแนวชายแดน ปัญหาแนวเขตพื้นที่ทางบก เช่น กรณีแนวเขตแดนประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาที่หลักเขตแดนบางแห่งได้ถูกทำลาย สูญหาย หรือชำรุด และบางจุดก็ถูกโยกย้ายจนไม่สามารถหาแนวเส้นแบ่งเขตแดนที่ถูกต้อง อีกทั้งบางส่วนของแนวเขตแดนยังไม่เคยมีการปักปันเขตแดนกันเลย เขตแดนด้านติดกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตแดนตามลำแม่น้ำโขง ส่วนเขตแดนด้านติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสหพันธรัฐมาเลเซียก็มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตแดนเช่นเดียวกัน ปัญหาแนวเขตพื้นที่ทางทะเลปัจจุบันยังคงเป็น ปัญหาการทับซ้อนของเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมาราชอาณาจักรกัมพูชา สหพันธรัฐมาเลเซีย รวมถึงสาธารณรัฐสังคมนิยม เวียดนามด้วย (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2551)

1. สถานการณ์ปัญหาการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย

ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางบกและทางน้ำซึ่งถือเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนและชายฝั่งทะเล เมื่อยุคสงคราม เย็นสิ้นสุดลงพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดมากขึ้น และพื้นที่ชายแดน บางจุดยังมีการพัฒนาจนมีความสำคัญทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ถึงแม้ว่าพื้นที่ ชายแดนจะมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดมากขึ้น แต่ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนยังคงดำรงอยู่ ไม่เปลี่ยนแปลง นั่นคือ พื้นที่ชายแดนมักเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ยากเนื่องจากสภาพภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นป่าเขา ความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นใน ฐานะของความเป็นรัฐคือ พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่อำนาจรัฐอ่อนแอ อย่างไรก็ตาม ความ จำเป็นในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีความเจริญทัดเทียมพื้นที่อื่น ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้อง ดำเนินการควบคู่ไปกับความมั่นคงของชาติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ อำนาจประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงของชาติให้ได้มากที่สุด ปัจจุบันปัญหาความมั่นคง ชายแดนเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงในแทบทุกมิติ ทั้งด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความมั่นคงของมนุษย์ และสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ปัญหาสำคัญที่มีผล ต่อการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 ปัญหาสำคัญดังนี้ (ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร, 2557, หน้า. 8-10)

1. ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดนและความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดนจากสภาพ ปัญหาเดิมในเรื่องความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนไม่ว่าจะเป็นทางบกและทางทะเล รวมถึง ปัญหาในการแย่งชิงทรัพยากร มีโอกาสที่จะเกิดข้อพิพาทจนอาจนำไปสู่การใช้กำลังทหารใน

การแก้ไขปัญหาโดยพื้นที่ซึ่งมีแนวโน้มจะมีปัญหาดังกล่าวได้แก่ชายแดนประเทศไทย - ราชอาณาจักรกัมพูชา และชายแดนประเทศไทย - สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สำหรับในกรณีของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีปัจจัยสำคัญจากปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหายาเสพติดและผู้หนีภัยจากการสู้รบ ในขณะที่ชายแดนประเทศไทย - ราชอาณาจักรกัมพูชา พบปัญหาในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การลักลอบตัดไม้พะยูน เป็นต้น

นอกจากนี้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยมีใจกลางของปัญหา คือเรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลาโย ศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามาบีบบังคับและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศที่เพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น (สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, 2558, หน้า. 6)

2. ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจากสภาพปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและปัจจัยภายในของประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เช่น ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮิงญา จากรัฐอาระกัน หรือรัฐยะไข่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา หรือกรณีแรงงานจากชนกลุ่มน้อย รวมถึงแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโรคระบาด อาชญากรรม รวมถึงปัญหาเด็กเกิดใหม่ นอกจากนี้ปัญหาที่ตามมาคือ กระบวนการในการกำหนดสถานะบุคคลของกลุ่มต่าง ๆ ที่ลักลอบเข้าเมืองไม่สามารถกระทำได้อย่างชัดเจนและอาจเกิดปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน

3. ปัญหายาเสพติดปัญหาด้านยาเสพติดนับวันจะมีความรุนแรงและมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งขบวนการผลิตและการลำเลียงเข้าสู่ประเทศไทย นอกจากนี้ปัญหายาเสพติดมีการกระทำกันเป็นขบวนการและเป็นเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศในลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายอย่างกว้างขวาง พบผู้กระทำผิดโดยเฉพาะผู้เสพและผู้ค้ามีแนวโน้มเป็นเยาวชนมากยิ่งขึ้น

4. ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม การค้าอาวุธสงครามนับเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนถึงแม้ว่าการค้าอาวุธสงครามกับชนกลุ่มน้อยในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาจะลดลงแต่ปัญหาของการค้าอาวุธสงครามให้กับกลุ่มค้ายาเสพติดกลับมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการค้าอาวุธสงครามโดยนำเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านเรือสินค้าต่างชาติที่เข้ามารับส่งสินค้า ตลอดจนมีการลักลอบนำเข้ามาผ่านช่องทางตามลักษณะภูมิประเทศแนวชายแดนทางบก จะเห็นได้ว่าปัญหาการค้าอาวุธสงคราม เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนเชื่อมโยงกับปัญหายาเสพติด รวมไปถึงกลุ่มผิดกฎหมายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายค้ายาเสพติดซึ่งล้วนมีความเชื่อมโยงกัน ทำให้การบริหารจัดการชายแดนมีความสลับซับซ้อน

5. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่ ปัจจุบันปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่ส่งผลกระทบต่อข้ามเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ ที่สำคัญส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการดำรงรักษาระบบนิเวศ โดยเฉพาะพื้นที่แหล่งต้นน้ำสำคัญ ซึ่งหลายส่วนจะอยู่ในพื้นที่ป่าเขาตามแนวชายแดน นอกจากนี้ยังพบว่ามี การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าซึ่งผลจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว และवादภัยขนาดใหญ่ ซึ่งมีแนวโน้มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นความสำคัญในการบริหารงานความมั่นคงตามแนวชายแดนในบริบทนี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งหน่วยงานด้านความมั่นคงจะต้องเผชิญและปรับสภาพให้พร้อมต่อการเผชิญปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงดังกล่าว

2. สถานการณ์ความมั่นคงเชิงพื้นที่บริเวณแนวชายแดน

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (2558) ได้จำแนกสถานการณ์ความมั่นคงบริเวณแนวชายแดน แยกเป็นรายภาค สรุปได้ดังนี้

1. ภาคเหนือ มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศรอบบ้านเป็นแนวยาว เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาในหลายประการได้แก่ ยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมาย การค้าอาวุธสงคราม การลักลอบส่งออกรถยนต์ที่ถูกต้องกรรม การขยายตัวพื้นที่ชุมชนชายแดน โรคติดต่อชายแดนระหว่างประเทศที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ รวมถึงปัญหาการเข้าถึงบริการของภาครัฐในด้านการศึกษา การสาธารณสุขและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคม

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ เส้นเขตแดนไม่ชัดเจน โดยเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงของเกาะดอนในแม่น้ำโขง การขยายตัวของชุมชนตามแนว

ชายแดน การลักลอบขนยาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าว และการลักลอบเข้าเมืองจากประเทศรอบบ้านและประเทศเพื่อนบ้าน

3. ภาคกลาง มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสาธารณภัย โดยเฉพาะภัยแล้ง และภัยน้ำท่วม

4. ภาคใต้ มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนจนทำให้เกิดปัญหาการลักลอบข้ามแดน และปัญหาภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด สินค้าหนีภาษี

สรุปได้ว่า ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างภัยคุกคามรูปแบบเดิม (traditional security threats) คือ ภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (nontraditional security threats) คือ ภัยคุกคามที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติรวมถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาวโดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะโลกร้อน แดน อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย ส่วนปัญหาที่มีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 ปัญหาสำคัญ คือ 1) ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดนและความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดน 2) ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย 3) ปัญหายาเสพติด 4) ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม และ 5) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสาธารณภัยขนาดใหญ่

บริบทโรงเรียนชายขอบของประเทศไทย

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา อธิบายว่า โรงเรียนชายขอบ หมายถึง สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่รัฐจัดขึ้นกระจายในชุมชนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลความเจริญตามบริเวณพรมแดนของประเทศไทย เพื่อให้เด็กมีความความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาสามารถเรียนได้ตามการศึกษาภาคบังคับ ได้เรียนในพื้นที่อย่างมีความสุข ได้อยู่รวมกันกับครอบครัว มีเจตคติที่ดีกับการเรียนและระบบโรงเรียน เกิดความรักและภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาที่หลายฝ่ายร่วมมือกัน และเด็กนักเรียนชายขอบ หมายถึง เป็นบุตรหลานของคนชายขอบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ และชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละพื้นที่ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดตั้งโรงเรียนชายขอบขึ้น ตามบริเวณพรมแดนของประเทศ จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ และหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับความหลากหลายและแตกต่างของเด็กนักเรียน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา)

ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งของรัฐ เอกชน มูลนิธิและองค์กรอิสระได้เข้ามาจัดการศึกษาให้เด็กชายขอบ การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบจึงไม่มีโครงสร้างและรูปแบบที่เป็นแนวทางเดียวกันที่ชัดเจนการบริหารจัดการจึงอยู่ภายใต้ความคิดความเชื่อพื้นฐานขององค์กรตนเอง กระทรวงศึกษาธิการให้ความหมายของโรงเรียนชายขอบ หมายถึงโรงเรียนในระบบ นอกกระบบทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรอิสระที่จัดการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงขั้นสูงสุดของการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งสถานที่ตั้งของโรงเรียนชายขอบอยู่ตามแนวชายแดนประเทศไทย ตามประกาศของสำนักงานกิจการความมั่นคงภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 10) จำแนกได้ดังนี้

1. โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาตามแนวชายแดนประเทศไทย เด็กต่างด้าวที่ติดตามผู้ปกครองมาทำงานชายแรงงานตามชายขอบประเทศไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร ไม่มีสัญชาติไทยและมีบุตรเกิดในประเทศไทย และเด็กที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายกระจัดกระจายตามชายขอบของประเทศ โรงเรียนชายขอบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบริหารจัดการ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) บริหารจัดการให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กไทย โดยไม่เลือกว่าเป็นต่างด้าว ไม่แตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้รับการสนับสนุนชุดนักเรียน อุปกรณ์ การเรียน หนังสือเรียน และสิทธิต่าง ๆ เหมือนคนไทยทุกประการ 2) ในพื้นที่ห่างไกลและสถานที่ตั้งอยู่บนรอยตะเข็บชายแดนที่มีอันตราย จะจัดแยกเป็นห้องเรียนสาขาโรงเรียนแม่หรือโรงเรียนหลักจะสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น ทุกอย่าง จัดครูบุคลากรทางการศึกษาไปสอน หลักสูตรที่สอนเป็นไปตามโรงเรียนแม่หรือโรงเรียนหลัก หน่วยงานต้นสังกัดนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเหมือนโรงเรียนในสังกัดทั่วไป (ดิเรก มันเมือง, 2559)

2. โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) บริหารจัดการศึกษาให้ชาวต่างด้าวชายขอบของประเทศกัมพูชา ลาว พม่า อายุระหว่าง 15 – 18 ปี ที่เข้าเรียนและจบการศึกษาแล้ว

3. โรงเรียนชายขอบ อยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดการศึกษาชายขอบตามรอยตะเข็บแนวชายแดนประเทศไทยในถิ่นทุรกันดารที่เสี่ยงอันตรายจากการสู้รบ บริหารจัดการ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 2) ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดน

4. โรงเรียนเอกชน / ศูนย์การเรียนรู้ของเอกชนจัดตั้งโดยองค์การการกุศลเอกชน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ องค์กรศาสนา จัดการศึกษากระจัดกระจายตามชายขอบตามแนวชายแดนไทยทั่วประเทศ เช่น ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ชาูหุเหล่า และปาระมีดูแลโดย ศาสนา

คริสต์ โรงเรียนสันถวไมตรีศึกษา ดูแลโดยมูลนิธิปริชาญาณ โรงเรียนนิวบลัค แลปี ดูแลโดย องค์การการกุศลต่างประเทศ

5. ศูนย์อพยพผู้ลี้ภัย ที่รัฐบาลไทยกำหนดให้เป็นแหล่งพักพิงชั่วคราวได้รับ การช่วยเหลือจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner) และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) (กาญจนา เทียนฉาย และคนอื่น ๆ , 2555, หน้า. 15)

6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ตั้งอยู่ชายขอบตามแนว ชายแดนอยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบในประเทศไทย มีหลากหลาย หน่วยงาน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งการบริหารจัดการยังไม่มีระบบ โครงสร้างและจุดเน้น เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาตามชายขอบประเทศไทยได้ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน ที่ชัดเจน ส่งผลให้องค์กรอิสระที่จัดการศึกษาแก่เด็กเยาวชนชายขอบตามแนวชายแดน ประเทศไทยบริหารจัดการภายใต้ความคิดความเชื่อพื้นฐานขององค์กรตนเอง

ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน พ.ศ. (2560-2564) พื้นที่ชายแดนไทยที่มี อาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน สภาพชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความแตกต่าง หลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของรณ เอง บางพื้นที่มีการลี้ภัยจำนวนมาก มีปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ โดยสภาพปัญหาของพื้นที่ มี ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, หน้า. 7-9)

สภาพปัญหาการจัดการศึกษา จำแนกสภาพปัญหาเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน

1.1 เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้มีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยไม่คล่อง และมีปัญหาการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับนักเรียน ประเทศเพื่อนบ้าน

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อ่อนของนักเรียน

1.3 ขาดโอกาสทางการศึกษาและช่องทางในการเรียนรู้

1.4 จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันมีค่อนข้างสูง เนื่องจากผู้ปกครองย้ายถิ่นฐานเพื่อไปประกอบอาชีพว่างถิ่นค่อนข้างบ่อย ประกอบกับสถานศึกษาหลายแห่งมีเด็กไร้สัญชาติและเด็ก 2 สัญชาติ เข้ามาศึกษาแล้วต้องเดินทางกลับไปกลับยังประเทศตน และการเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากที่พักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนทำให้การเรียนไม่ต่อเนื่อง

1.5 นักเรียนมีโอกาสเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีน้อย

1.6 นักเรียนเมื่อจบการศึกษาไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะทางเทคโนโลยีและภาษาที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ

1.7 นักเรียนขาดทักษะชีวิตอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพเสียด

1.8 นักเรียนบางส่วนขาดคุณธรรม จริยธรรม และวินัย

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

2.1 หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการกำลังคนในพื้นที่ ตลาดแรงงานและสถานประกอบการ

2.2 สถานศึกษาหลายแห่งจัดการเรียนการสอนไม่ครบ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3 การวัดและประเมินผลที่กำหนดเกณฑ์และมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนและพื้นที่

2.4 ขาดการลงทุนส่งเสริมด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาร้อยอดอาชีพเดิมในท้องถิ่น

3. ด้านบุคลากร

3.1 ครูผู้สอนไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ขาดบุคลากรสายผู้สอนที่มีความรู้เฉพาะด้าน เช่น การโรงแรม ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3.2 ครูและผู้บริหารสถานศึกษาย้ายบ่อย

3.3 ครูไม่มีความรู้ภาษาถิ่น ขาดทักษะการสอนภาษาถิ่น รวมทั้งมีปัญหากลสื่อสารกับนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาพม่า ภาษามาลายู ภาษาถิ่น

3.4 ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ครูขาดรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กในชุมชน และไม่รองรับการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจ รวมทั้งครูไม่มั่นใจในวิธีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมและการนำหลักสูตรไปใช้

3.5 ขาดแคลนบุคลากรสนับสนุนด้านการสอนและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เช่น ชุกรการบัญชี

3.6 หลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ในการกำหนดจำนวนครูไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานจริง เช่น โรงเรียนที่มีห้องเรียนสาขา

3.7 ครูสอนไม่ตรงรามาวุฒิการศึกษาและความถนัด รวมทั้งครูไม่มีประสบการณ์เป็นครูบรรจุใหม่

4. ด้านอาคารสถานที่ สาธารณูปโภค และสื่อและอุปกรณ์การเรียน

4.1 สื่อการเรียนการสอน ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องจักรขาดแคลนไม่ทันสมัย ไม่มีคุณภาพ และไม่ได้มาตรฐาน

4.2 อาคารที่ใช้เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ไม่เอื้อต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ ไม่มีอาคารเอกเทศ ไม่มีหอพัก และมีห้องน้ำไม่เพียงพอ

4.3 ขาดแคลนห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องอบรมการฝึกขับรถยนต์ ศูนย์ฝึกอบรม ด้านอาคารและเครื่องที่ได้นำมาตรวจฐานสากล ครัวการโรงแรม ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ไม่รองรับโปรแกรมสมัยใหม่

4.4 ขาดแคลนห้องสมุด แหล่งสืบค้นข้อมูลและแหล่งเรียนรู้

4.5 ระบบไฟฟ้าชำรุดไม่เพียงพอ

4.6 ระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร

4.7 ไม่มีน้ำดื่มสะอาดขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง

4.8 ระบบสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาไม่ถูกสุขลักษณะ

4.9 ขาดแคลนบ้านพักครู

4.10 สถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก

5. ด้านงบประมาณการบริหารและการจัดการ

5.1 งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่การดำเนินงาน เช่น ค่าขนส่งวัสดุก่อสร้างที่สูงกว่า

5.2 ขาดความร่วมมือทางวิชาการและการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ และหน่วยงานอื่น ๆ

5.3 ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ

สภาพปัญหาทั่วไป

สภาพปัญหาทั่วไปที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายแดน ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความมั่นคง ด้านคมนาคม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

1.1 ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชากร

1.2 ประชาชนขาดทักษะวิชาชีพเฉพาะ ขาดความรู้ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรกรรมชาวนาชีพเสริม และแรงงานในพื้นที่เป็นแรงงานคุณภาพต่ำ

1.3 ขาดช่องทางการจำหน่ายสินค้า

2. ด้านสังคม

2.1 มีความขัดแย้งในกลุ่มชาวิพันธุ์ และขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของกันและกัน

2.2 สถาบันครอบครัวและสถาบันชุมชนดั้งเดิมมีความเข้มแข็งลดลง เช่น การหย่าร้าง พ่อแม่แยกกันอยู่ รวมทั้งผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษา

2.3 ประชาชนมีความหลากหลายของกลุ่มชาวิพันธุ์ มีหลายเชื้อชาติ บางส่วนเป็นบุคคลสัญชาติ และมีการย้ายถิ่นอยู่ตลอดเวลา

2.4 กลุ่มชาวิพันธุ์ส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร

2.5 ประชาชนไม่รู้กฎหมายและสิทธิขั้นพื้นฐาน

2.6 ค่านิยมของผู้ปกครองยึดติดการศึกษาสายสามัญและไม่เข้าใจระบบการเรียนอาชีวศึกษา

2.7 ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

3. ด้านความมั่นคง

3.1 มีปัญหาหาเสพติดบริเวณชายแดน

3.2 ประชาชนยังมีความเข้าใจและทัศนคติที่ไม่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน

3.3 มีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์

4. ด้านการคมนาคม

4.1 ในบางพื้นที่มีการคมนาคมไม่สะดวก เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ภูเขา พรหมแดนชายแดน ชายขอบ ห่างไกล ไม่มีรถประจำทาง

4.2 การสื่อสารโทรคมนาคมทำได้ลำบาก

5. ด้านสาธารณสุข

5.1 ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ขาดแคลนอาหารกลางวัน

5.2 การสาธารณสุขขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอ บางครั้งเกิดโรคติดต่อ และโรคอุบัติใหม่

6. ด้านสิ่งแวดล้อม

6.1 ไม่มีน้ำดื่มสะอาด ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง

6.2 มีการบุกรุกทำลายป่า

6.3 การประกอบอาชีพเกษตรที่มีการใช้สารเคมี

ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางพื้นที่ชายแดน พรมแดน ชายขอบหรือความท้าทายของการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเผชิญปัญหาและความท้าทายในหลายมิติด้วยกัน ทั้งในส่วนที่เกิดจากกระแสความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม สืบเนื่องจากความร่วมมือ และการรวมตัวของกลุ่มประเทศต่างๆทั้งในภูมิภาคอาเซียนและกลุ่มประเทศภายนอกอาเซียน รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เกิดจากอัตราการเกิดของประชากรและการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของเยาวชนผลกระทบที่เกิดจากภัยธรรมชาติ และที่สำคัญคือ ปัญหาความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่เป็นความท้าทายในการจัดการศึกษา ได้แก่ (แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

1. ปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงและเกิดความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึงแม้ว่าปัญหาจะมีแนวโน้มลดลง แต่ยังมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจความไม่ไว้วางใจกัน ระหว่างคนบางกลุ่มที่มีแนวความคิดขัดแย้งกัน ต้องการแบ่งแยกดินแดน นำเอาเงื่อนไขใช้ความรุนแรง สร้างความหวาดกลัวและเกิดความระแวงกัน โดยใช้ความแตกต่างและความหลากหลายของชาติพันธุ์ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่เป็นเงื่อนไขสร้างความชอบธรรมในการสร้างความรุนแรง มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดกับนักเรียนครู และสถานศึกษา

2. ปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ซึ่งกลุ่มผู้ไม่หวังดี ยังคงใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือในการมอมเมาเยาวชน ในการสร้างความขัดแย้งและเป็นเป้าหมายในการค้ายาเสพติดรวมทั้งปัญหา เรื่องการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์และการรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของเยาวชน

3. คุณภาพการศึกษา จากผลการทดสอบทางการศึกษายังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในกลุ่มสาระหลัก 5 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งมีผลกระทบจากการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ การจัดการเรียนการสอนไม่เต็มທີ່ปัญหาการใช้ภาษาที่มีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ในการใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารการเรียนรู้ และการใช้ภาษาไทย ยังมีปัญหาต่อการ

สร้างความเข้าใจในบทเรียนของผู้เรียน ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ ยังคงเป็นปัญหาหลักของการศึกษา นอกจากนี้สื่อการเรียนรู้ยังเป็นปัญหาเรื่องความไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามหลักศาสนา การพัฒนาครูผู้สอนอย่างเข้มข้นเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา และการผลิตสื่อที่สามารถให้ผู้เรียนได้เข้าใจได้ง่าย เชื่อมต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

4. ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับวิถีศาสนา โดยเฉพาะศาสนาอิสลามจึงนิยมให้บุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนา จึงควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรและสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาดังกล่าวให้ได้มาตรฐาน

5. การจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตกำลังคนรองรับ โครงการต้นแบบเมืองสามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีระบบแนะแนวที่เข้มแข็ง เพื่อให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาในสายวิชาชีพได้ตามความถนัดและความสนใจของตนเองที่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน

6. การใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติยังขาดความสมดุลด้วยความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะต้องอาศัยปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและการสร้างมลพิษจากระบบการผลิตภาคอุตสาหกรรม ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ ถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อความสมดุลทางธรรมชาติทำให้เกิดภัยพิบัติ เกิดอุทกภัยและภาวะโลกร้อน การศึกษาจะต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากสถานศึกษาสู่ชุมชน เช่น การจัดการน้ำ การบริหารจัดการขยะมูลฝอย การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การเห็นคุณค่าของการประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุ

7. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้ารับบริการทางการศึกษา ยังเป็นปัญหาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากข้อมูลทางการศึกษายังปรากฏข้อมูลประชากรวัยเรียนที่ไม่ได้รับการศึกษาในทุกช่วงอายุ และอัตราการศึกษาต่อยังอยู่ในระดับต่ำสถานศึกษาที่คุณภาพแตกต่างกัน การมีสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้รับงบประมาณสนับสนุนจำกัด ทำให้โรงเรียนไม่มีความพร้อม และยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับบริการการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกับโรงเรียนในเขตเมืองหรือพื้นที่อื่น ๆ

8. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากภาคประชาชน และชุมชนในพื้นที่โดยเฉพาะโรงเรียนของรัฐ

ถึงแม้ว่าการบริหารจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างเงื่อนไขให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาแต่ไม่มีการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการบูรณาการงานด้านการศึกษา ระหว่างหน่วยงานและผู้รับผิดชอบการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดนระยะทางหลายร้อยกิโลเมตร โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามแนวชายแดนที่เรียกว่า “โรงเรียนพื้นที่ชายขอบ” หรือ “โรงเรียนชายขอบ” เป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่เอื้อต่อการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดแตกต่างจากโรงเรียนในพื้นที่ปกติเช่นกันปัญหาด้านครูและบุคลากรโรงเรียนอยู่ห่างไกลและทุรกันดาร มีภัยต่าง ๆ มากมายในการเดินทางมาสอนไม่สะดวก ขาดขวัญกำลังใจโรงเรียนจึงขาดแคลนเป็นผลให้ครูไม่ครบชั้น ครูโยกย้ายบ่อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นครูต่างถิ่น บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งสภาพครอบครัวนักเรียนในพื้นที่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน หาเช้ากินค่ำ รวมทั้งหลายครอบครัวโยกย้ายถิ่นฐานทำมาหากินไปเรื่อย ๆ เด็กอยู่กับปู่ย่าตายาย ขาดความอบอุ่น ถูกทอดทิ้ง และมีเด็กบางส่วนถูกล่วงละเมิดทางเพศจากคนใกล้ชิด ปัญหาสุ่มเสี่ยงต่อการพนัน และยาเสพติดในพื้นที่เขตบริการและใกล้เคียงมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของนักเรียนและผู้ปกครองส่งผลต่อการจัดการศึกษาเป็นอันมาก (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552)

เด็กตามแนวตะเข็บชายแดนและในพื้นที่ห่างไกลส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาถิ่น ซึ่งเป็นภาษาแม่ที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันแม้ประเทศไทยจะมี “ภาษาไทย” เป็นภาษากลางของชาติ แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วยังมีประชากรคนไทยที่มีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ และมีภาษาเฉพาะกลุ่มหรือภาษาถิ่นที่ใช้พูดสื่อสารในชีวิตประจำวันแตกต่างกันไปมากมายหลายภาษา “ภาษาถิ่น” นับเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่สะท้อนถึงความหลากหลายด้านภาษาและวัฒนธรรม เป็นเสน่ห์และมีความสวยงามที่สมควรได้รับการยอมรับ ภาคภูมิใจ และอนุรักษ์ให้คงอยู่ชุมชนท้องถิ่นสืบไป จากข้อมูลเมื่อปี 2556 พบว่า มีโรงเรียนชายขอบตามแนวชายแดนและพื้นที่ห่างไกลใน 9 จังหวัด ยกเว้นจังหวัดทางภาคใต้ มีจำนวน 881 โรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวันแตกต่างจากภาษาไทย ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 30 ภาษา บางโรงเรียนก็สื่อสารด้วยภาษาเดียวกัน แต่มีบางโรงเรียนที่มีนักเรียนมาจากต่างชาติพันธุ์และสื่อสารกันหลายภาษา ภาษาที่ใช้มีทั้งภาษาตระกูลไทยและภาษาตระกูลอื่น ๆ เช่น ภาษาไทยล้านนา/คำเมือง ภาษาไทยอีสาน/ลาวอีสาน ไทลื้อ ไทเลย ไทดำ/ไซ่ง ลาว

ครั้ง โคโรซ ละเวือะ โพล่ง มอญ เขมร มั่งเสียน อ่าซ่า ชมุ กูย/กวย ละหู่ ปะโอ บีชู คะฉิ่นบรู ดา ละอั้ง พม่า ญี่ฮุก ก่อง จีนฮ้อ/จีนยูนนาน เป็นต้น เด็กชายชอบตามแนวตะเข็บชายแดนและในพื้นที่ห่างไกลส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาถิ่น ซึ่งเป็นภาษาแม่ที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เมื่อถึงวัยเรียนการไปโรงเรียนจึงถือเป็นปัญหาใหญ่สำหรับกลุ่มเด็กเหล่านี้ ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ที่มักพบเจอมากกว่าเด็กในพื้นที่อื่น ๆ ที่ใช้ภาษาไทย เพราะเมื่อไปโรงเรียนเด็กไม่สามารถสื่อสารกับครูได้ ครูใช้ภาษาไทยเด็กฟังไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจ โดยเฉพาะเด็กอนุบาลไม่สามารถสื่อสารได้เลย แม่แต่จะขออนุญาตเข้าห้องน้ำก็พูดไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นต้นเหตุทำให้เด็กเกิดความทุกข์ ไม่สนุกในการเรียน ไม่อยากไปโรงเรียน ขาดเรียนบ่อย และแน่นอนผลการเรียนย่อมตกต่ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือบางคนอาจออกกลางคัน สำนักมาตรฐานวิชาการและมาตรฐานการศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้นำการจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง “ทวิภาษา” ไปใช้ในโรงเรียนที่เด็กพูดภาษาท้องถิ่นภาษาเดียวกันตามแนวชายแดนและพื้นที่พิเศษ เป็นโครงการนำร่องร่วมกับองค์กรเครือข่ายอื่น ๆ ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2550 ซึ่งเป็นรูปแบบของการใช้ภาษาไทยและภาษาท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ โดยใช้ภาษาแม่ คือ ภาษาถิ่นที่ใช้ในชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ผ่านการฟังพูดและอ่านเขียน และเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ภาษาไทยตามลำดับ

ปัญหาของโรงเรียนชายขอบคือผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งจะอยู่เพียงไม่กี่ปีก็จะย้ายไปโรงเรียนในเมือง ทำให้การพัฒนาขาดความต่อเนื่อง ครูส่วนใหญ่เป็นครูต่างถิ่นจึงย้ายบ่อยส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ครูมีไม่เพียงพอและไม่ครบชั้น ครูขาดขวัญกำลังใจ โครงสร้างและบรรยากาศโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล ขาดงบประมาณ เพราะคิดเป็นรายหัวเด็กน้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการศึกษา ขาดระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาการออกกลางคันสูงเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ชุมชนเป็นชนบทที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ พ่อแม่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ทำกินต้องย้ายที่ทำกินอยู่เสมอ ครอบครัวแตกแยกพ่อแม่หย่าร้างแยกกันอยู่ทำให้เกิดปัญหากับนักเรียน ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร

การจัดการศึกษาทุกระดับมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเนื่องจากการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรมคุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง มี

ความสุข ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุก แห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพตนเอง โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาอันจะเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุขจะได้ช่วยกันสร้างสรรค์ สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ในสังคมโลกต่อไป

สรุปได้ว่า โรงเรียนชายขอบมีสภาพพื้นที่ที่แตกต่างจากพื้นที่ปกติ และมีปัญหาต่าง ๆ การจัดการศึกษา การบริหารจัดการ การสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณ และการนำกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องมาใช้มีลักษณะเหมือนโรงเรียนในพื้นที่ปกติ จึงทำให้การดำเนินงานจัดการศึกษาไม่เหมาะสมดังนี้ กฎระเบียบบางอย่างไม่เอื้อ ไม่เหมาะสมกับการทำงาน เช่น การย้ายการเบิกจ่ายสวัสดิการของบุคลากร การจัดสรรงบประมาณที่มีลักษณะเหมือนกับพื้นที่ปกติทั้งจำนวนเงินและการใช้เกณฑ์พิจารณาเหมือนกัน การส่งเคราะห์นักเรียนมีลักษณะและรูปแบบเดียวกับนักเรียนในพื้นที่ปกติทั้ง ๆ ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา มีความยากจนกว่าและเสี่ยงภัยมากกว่า รูปแบบการจัดการศึกษามีลักษณะเดียวกับโรงเรียนในพื้นที่ปกติซึ่งสภาพพื้นที่ไม่เอื้อต่อการเรียน การเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนมุ่งเน้นที่เนื้อหาวิชาการเหมือนโรงเรียนปกติ คือเพื่อสอบเรียนต่อมากกว่า ทั้งที่โรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบมุ่งการเรียนรู้อัตนวิสัย การจัดสวัสดิการให้กับบุคลากรเหมือนกันกับบุคลากรในพื้นที่ปกติทั้ง ๆ ที่มีความเสี่ยงภัยและยากลำบากในการทำงานมากกว่า

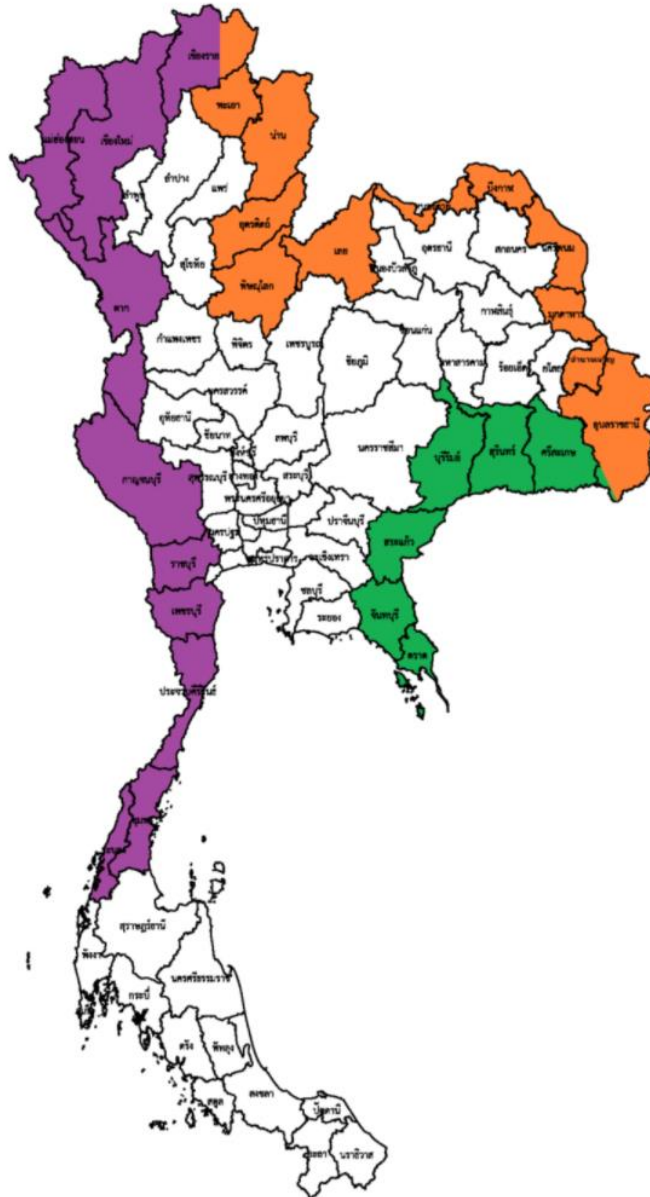
เกณฑ์การกำหนดโรงเรียนชายขอบ ตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน(พ.ศ. 2560 - 2564) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเกณฑ์โรงเรียนชายขอบของประเทศ ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2560, หน้า. 3)

โรงเรียนที่ตั้งอยู่พื้นที่ชายแดนของจังหวัด/อำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ราชอาณาจักรกัมพูชา และสหพันธรัฐมาเลเซีย ไม่รวมพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ขอบเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ถือเป็นโรงเรียนชายขอบตามหลักเกณฑ์ของแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน(พ.ศ.2560 - 2564)ของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดโรงเรียนชายขอบคือโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนของจังหวัด / อำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ราชอาณาจักรกัมพูชา และสหพันธรัฐมาเลเซีย ไม่รวมพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ขอบเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน 27 จังหวัด 108 อำเภอ ตามหลักเกณฑ์ของแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ. 2560 – 2564) ของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ

โรงเรียนชายขอบในพื้นที่เป้าหมายตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ .ศ . 2560 – 2564) โรงเรียนชายขอบในพื้นที่เป้าหมายคือโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนหรือพรมแดนของจังหวัด/อำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรกัมพูชา ไม่รวมพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ขอบเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 27 จังหวัด 108 อำเภอ ชายแดนประเทศไทย – สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 2,401 กิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรีเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ชายแดนประเทศไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 1,810 กิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ 12 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยาน่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนมมุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี ชายแดนประเทศไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา พื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 798 กิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด (แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน พ.ศ. 2560 – 2564, หน้า 3)

แผนที่แสดงพื้นที่จังหวัดชายแดน จำนวน ๒๗ จังหวัด

- พื้นที่ชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- พื้นที่ชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา
- พื้นที่ชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ภาพ 1 จังหวัดและอำเภอที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

ที่มา : แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ.2560-2564)

จำนวนจังหวัดและอำเภอที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

1. จังหวัดและอำเภอชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวครอบคลุม 12 จังหวัด 48 อำเภอ
2. จังหวัดและอำเภอชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาครอบคลุม 10 จังหวัด 40 อำเภอ
3. จังหวัดและอำเภอชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา ครอบคลุม 7 จังหวัด 21 อำเภอ

ตาราง 2 แสดงจำนวนจังหวัดและอำเภอที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

ชายแดนไทย-สปป.ลาว	ชายแดนไทย-เมียนมา	ชายแดนไทย-กัมพูชา
เลย	กาญจนบุรี	สระแก้ว
หนองคาย	ราชบุรี	จันทบุรี
บึงกาฬ	เพชรบุรี	ตราด
นครพนม	ประจวบคีรีขันธ์	.อุบลราชธานี
มุกดาหาร	ชุมพร	ศรีสะเกษ
อำนาจเจริญ	ระนอง	บุรีรัมย์
อุบลราชธานี*	เชียงใหม่	สุรินทร์
เขียงราย**	แม่ฮ่องสอน	
พะเยา	เขียงราย**	
น่าน	ตาก	
.อุตรดิตถ์		
พิษณุโลก		
รวม 12 จังหวัด	รวม 10 จังหวัด	รวม 7 จังหวัด

*,** จังหวัดซ้ำ

พื้นที่/จังหวัด/อำเภอที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

ตาราง 3 แสดงพื้นที่/จังหวัด/อำเภอชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาวจำนวน 12 จังหวัด 48 อำเภอ

สำนักงานศึกษาธิการภาค/จังหวัด	อำเภอ
1. เลย	6 อำเภอ (เชียงคาน ปากชม ด่านซ้าย ภูเรือ ทาสี นาแห้ว)
2. หนองคาย	6 อำเภอ (ท่าบ่อ ศรีเชียงใหม่ เมือง หนองคาย สังคม โพนพิสัย รัตนวาปี)
3. บึงกาฬ	4 อำเภอ (เมืองบึงกาฬ บึงโขงหลง บุ่งคล้า ปากคาด)
4. นครพนม	4 อำเภอ (เมืองนครพนม ท่าอุเทน บานแพง ธาตุพนม)
5. มุกดาหาร	3 อำเภอ (เมืองมุกดาหาร ดอนตาล หว้านใหญ่)
6. อำนาจเจริญ	1 อำเภอ (ชานุมาน)
7. อุบลราชธานี	8 อำเภอ (ศรีเมืองใหม่ โขงเจียม เขมราฐ นา จะหลวย บุญศรี โพธิ์ไทร ลีรินธร นาตาล)
8. เชียงราย	4 อำเภอ (เชียงของ เชียงแสน*เวียงแก่น เทิง)
9. พะเยา	2 อำเภอ (ภูซาง เชียงคำ)
10. น่าน	7 อำเภอ (แม่จริม น่านอย เวียงสา ทุงช้าง)

	บอเกลือ สองแคว เณลิมพระเกียรติ)
11. อุตรดิตถ์	2 อำเภอ (น้ำปาด บ้านโคก)
12. พิษณุโลก	1 อำเภอ (ชาติตระการ)

ตาราง 4 แสดงพื้นที่/จังหวัด/อำเภอชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ จำนวน 10 จังหวัด 40 อำเภอ

สำนักงานศึกษาธิการภาค/จังหวัด	อำเภอ
1. กาญจนบุรี	5อำเภอ (เมืองกาญจนบุรี ไทรโยค ทองผาภูมิ สังขละบุรี ด่านมะขามเตี้ย)
2. ราชบุรี	2อำเภอ (สวนผึ้ง บ้านคา)
3. เพชรบุรี	2อำเภอ (หนองหญ้าปล้อง แก่งกระจาน)
4. ประจวบคีรีขันธ์	8 อำเภอ (เมืองประจวบคีรีขันธ์ กุยบุรี ทับสะแก บางสะพาน ปราณบุรี บางสะพานน้อย หัวหิน สามร้อยยอด)
5. ชุมพร	ทาแซะ
6. ระยอง	กระบุรี
7. เชียงใหม่	5 อำเภอ (เชียงดาว ฟาง แม่ฮาย เวียงแหง ไชยปราการ)
8. แม่ฮ่องสอน	7 อำเภอ (เมืองแม่ฮ่องสอน ขุนยวม ปาย แม่สะเรียง แม่ลาน้อย สบเมย ปางมะผ้า)

9. เชียงราย	3 อำเภอ (เชียงแสน* แม่สาย แม่ฟ้าหลวง แม่จัน)
10. ตาก	5 อำเภอ (แม่ระมาด ทาสองยาง พบพระ อุ้มผาง)

*อำเภอเชียงแสน มีพื้นที่ติดต่อกับ 2 ประเทศ คือ สปป. ลาว และเมียนมาร์

ตาราง 5 แสดงพื้นที่/จังหวัด/อำเภอชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักร
กัมพูชา จำนวน 7 จังหวัด 21 อำเภอ

สำนักงานศึกษาธิการภาค/จังหวัด	อำเภอ
1. สระแก้ว	4 อำเภอ (คลองหาด ตาพระยา อรัญ ประเทศ โคกสูง)
2. จันทบุรี	2 อำเภอ (สอยดาว โป่งน้ำร้อน)
3. ตราด	4 อำเภอ (เมืองตราด คลองใหญ่ บ่อไร่ เกาะกูด)
4. อุบลราชธานี	2 อำเภอ (น้ำยืน น้ำขุ่น)
5. ศรีสะเกษ	3 อำเภอ (ภูสิงห์ ขุนหาญ กันทรลักษ์)
6. บุรีรัมย์	2 อำเภอ (ละหานทราย บ้านกรวด)
7. สุรินทร์	4 อำเภอ (กาบเชิง สังขะ บัวเชด พนมดงรัก)

--	--

โรงเรียนชายขอบตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ.2560-2564) ในพื้นที่ชายแดนหรือพรมแดนของจังหวัด/อำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ราชอาณาจักรกัมพูชา และสหพันธรัฐมาเลเซีย ไม่รวมพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง ขอบเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน 27 จังหวัด 108 อำเภอ โรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงตามแนวชายขอบประเทศไทย

ประเทศไทยมีพื้นที่ชายขอบติดกับประเทศต่าง ๆ จำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศเมียนมาร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศกัมพูชา และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่ละประเทศมีสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีวิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐจะต้องส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษาให้เกิดความมั่นคงตามแนวชายแดนดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องกำหนดแนวทางส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนประเทศไทย (ดิเรก มั่นเมือง, 2558) ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ

1. จัดตั้งหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาตามแนวชายแดนประเทศไทยโดยเฉพาะ
2. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรทางศาสนา
3. กำหนดระเบียบการอุดหนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนได้รับงบประมาณและบุคลากรเพิ่มเพื่อให้เกิดความพร้อม อีกทั้งสนับสนุนทางด้านวิชาการของหน่วยงานการศึกษาภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรทางศาสนา
4. ส่งเสริมให้คณะกรรมการประสานงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาภาครัฐ องค์กรเอกชนและองค์กรทางศาสนา เพื่อพัฒนาการศึกษา
5. กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ปกครองเด็กไร้สัญชาติส่งเด็กเข้ารับการศึกษามิชอบรมพัฒนาตามหลักสูตรการศึกษาในระบบ นอกระบบหรือตามอัธยาศัยอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

6. สนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาจัดรูปแบบการจัดการศึกษาอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กร ศาสนา ให้จัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและที่กฎหมายกำหนดจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาภาครัฐ เอกชน องค์กรศาสนา

2. ส่งเสริมให้ครูบุคลากรทางการศึกษาให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีระหว่างสถานศึกษาทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรทางศาสนาให้เกิดความรัก สามัคคี สมานฉันท์

3. สนับสนุนด้านสวัสดิการแก่บุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานตามแนวชายแดน ประเทศไทยเป็นกรณีพิเศษ

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การวางแผนครอบครัว ทักษะการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อาษาไทย โดยบูรณาการเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. จัดการเรียนการสอนให้มุ่งเน้นทักษะด้านภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นไทย ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. จัดการเรียนรู้อันประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงสมานฉันท์ โดยเน้นที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ การส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. สนับสนุนให้ประชาชน องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรทางศาสนาและหน่วยงานในพื้นที่ชายแดนประเทศไทยได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. ระดมทรัพยากรทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่ตามแนวชายแดนประเทศไทย

3. จัดตั้งศูนย์ประสานงานรวมทั้งองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชนองค์กรทางศาสนาเพื่อเป็นเครือข่ายให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การจัดการศึกษาให้แก่บุคคลไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย จากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 อนุมัติหลักการร่างระเบียบ

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานวัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 (การจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอและเห็นชอบแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย รวม 4 ข้อ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ดังนี้

1. ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยซึ่งเคยจำกัดไว้ให้บางกลุ่ม บางระดับการศึกษาเปิดกว้างให้กับทุกคนที่อาศัยในประเทศไทยสามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา ทั้งการรับเข้าเรียน ลงทะเบียนนักเรียนนักศึกษา และการออกหลักฐานการศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ ตามร่างระเบียบและแนวปฏิบัติ

2. จัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาแก่กลุ่มบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้แก่เด็กไทย โดยจะต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติมเพื่ออุดหนุนจัดการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย

3. ให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำฐานข้อมูล (เลขประจำตัว 13 หลัก) เกี่ยวกับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานหรือไม่มีสัญชาติไทย เพื่อประโยชน์ต่อการจำแนกสถานการณ่อนุญาตและอำนวยความสะดวกให้เด็กเยาวชนที่มีข้อกำหนดเฉพาะระเบียบปฏิบัติหรือมีกฎหมายควบคุมเฉพาะให้จำกัดพื้นที่อยู่อาศัย สามารถเดินทางไปศึกษาได้ระยะเวลาตามหลักสูตรระดับนั้น ๆ โดยไม่ต้องขออนุญาตชั่วคราว ยกเว้นผู้หนีภัยจากการสู้รบ และบุคคลในความห่วงใย

4. ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนที่หนีภัยจากการสู้รบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

สรุปสาระสำคัญของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.2548 ตามมติคณะรัฐมนตรี 5 กรกฎาคม 2548 ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

1. ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานวัน เดือนปีเกิดในการรับนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 และแนวปฏิบัติที่แนบท้าย

2. เพื่อเปิดโอกาสแก่ทุกคนให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ทุกคนต้องได้เรียน เรียนได้ถึงระดับอุดมศึกษา เรียนแล้วต้องได้หลักฐานทางการศึกษา นักศึกษาได้ค่าใช้จ่ายรายหัว ขอลอกนอกเขตกำหนดครั้งเดียวเรียนได้ตลอดหลักสูตร

3. ขยายโอกาสทางการศึกษาของบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยซึ่งเดิมเคยจำกัดไว้ให้เฉพาะบางกลุ่ม บางระดับการศึกษา เป็นเปิดกว้างให้ทุกคนที่อาศัยในประเทศไทยสามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท (ยกเว้นกลุ่มที่หลบหนีภัยจากการสู้รบจัดให้เรียนได้ในพื้นที่พักพิง)

4. เงินอุดหนุนการศึกษาจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่กลุ่มบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้แก่เด็กไทย

5. ขออนุญาตออกนอกเขตพื้นที่ กรณีมีกฎหมายควบคุมเฉพาะให้จำกัดพื้นที่อยู่อาศัยสามารถเดินทางไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรการศึกษาระดับนั้น โดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นครั้งคราว มั่นออกนอกเขตเป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดำเนินการออกระเบียบให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548

7. หน่วยงานฝึกอาชีพ ให้หน่วยงานฝึกอาชีพทุกส่วนราชการยอมรับหลักฐานทางการศึกษาที่ออกให้แก่เด็กตามระเบียบ

8. การรับนักเรียนนักศึกษาในกรณีที่ไม่เคยเข้าเรียนในสถานศึกษามาก่อนให้สถานศึกษาเรียกหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งตามลำดับเพื่อนำมาลงหลักฐานทางการศึกษาต่อไป

1. สูติบัตร

2. กรณีไม่มีหลักฐานตามข้อ 1 ให้เรียกหนังสือรับรองการเกิด บัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านหรือหลักฐานที่ทางราชการจัดทำขึ้นในลักษณะเดียวกัน

3. กรณีไม่มีหลักฐานตามข้อ 1 หรือข้อ 2 ให้เรียกหลักฐานที่ทางราชการออกให้หรือเอกสารตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ได้

4. ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานตามข้อ 1 2 และ 3 ให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือองค์กรเอกชนทำบันทึกแจ้งประวัติบุคคลตามแบบแนบท้ายระเบียบนี้เป็นหลักฐานที่จะนำมาลงหลักฐานทางการศึกษา

5. ในกรณีที่ไม่มีบุคคลหรือองค์กรเอกชนตามข้อ 4 ให้ชักประวัติบุคคลผู้มาสมัครเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำลงรายงานบันทึกแจ้งประวัติบุคคลตามแบบแนบท้ายระเบียบนี้ เป็นหลักฐานที่จะมาลงหลักฐานทางการศึกษา

9. การแก้ไขหลักฐานตามทะเบียนราษฎร ในขณะที่นักเรียน ยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา เมื่อปรากฏว่ามีหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมาแสดงภายหลัง ให้สถานศึกษาแก้ไขหลักฐานทางการศึกษาให้เป็นไปตามหลักฐานดังกล่าว โดยถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการนั้น

10. หน้าที่ของสถานศึกษา ให้สถานศึกษาถือเป็นหน้าที่ในการที่จะรับเด็กที่อยู่ในวัยการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับเข้าเรียนในสถานศึกษา

11. สถานศึกษาอยู่ในบังคับของระเบียบฯ สถานศึกษาอยู่ในบังคับของระเบียบฯ คือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

12. หลักฐานทางการศึกษา ได้แก่ เอกสารอันเป็นหลักฐานทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ได้แก่ ทะเบียนนักเรียนนักศึกษา สมุดประจำตัวนักเรียน ศึกษา สมุดประจำชั้น ไปส่งตัวนักเรียน นักศึกษา การแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตร หรือเอกสารอื่นใดในลักษณะเดียวกัน เอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นหลักฐานทางการศึกษาตามระเบียบนี้

13. การบันทึกหลักฐานทางการศึกษา การบันทึกในหลักฐานทางการศึกษา ให้สถานศึกษาปฏิบัติดังนี้ ในกรณีที่เป็นหลักฐานทางการศึกษาเป็นรายบุคคล เช่น สมุดประจำตัวนักเรียน นักศึกษา ไปส่งตัว ประกาศนียบัตร เป็นต้น ไม่ต้องบันทึกหมายเหตุใด ๆ และในกรณีที่เป็นหลักฐานทางการศึกษาเป็นหลักฐานรวมที่ใช้บันทึกข้อมูลของนักเรียนนักศึกษาทั้งชั้นเรียนหรือจำนวนมากกว่า 1 คน เช่น ทะเบียนนักเรียน นักศึกษา สมุดประจำชั้น บัญชีเรียกชื่อ เป็นต้น ให้หัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมายบันทึกไว้เฉพาะในสมุดทะเบียนนักเรียน นักศึกษา โดยบันทึกลงในช่องหมายเหตุพร้อมกับลงนามกำกับข้อความ “ไม่มีหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร”

14. องค์กรเอกชน องค์กรเอกชน หมายถึง สมาคม มูลนิธิ องค์กรที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งจัดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

15. กรณีนักเรียน นักศึกษาย้ายที่อยู่ สถานศึกษาต้องอำนวยความสะดวกและตามให้เด็กได้เข้าเรียน

นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีดังกล่าวถือเป็นฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์มีสาระสำคัญประกอบด้วยดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ

2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเก่งๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่ออนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่างๆ และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานและการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการ

เติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น ภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศสิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาที่รอบคอบและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม หลายประเด็นพัฒนาเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการปรับตัวซึ่งจะต้องหยั่งรากลึกลงไปถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างการขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคตจึงจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาวที่ต้องบรรลุ พร้อมทั้งแนวยุทธศาสตร์หลักในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างบูรณาการบนพื้นฐานประชารัฐเพื่อยกระดับจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศ และปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและจุดด้อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์ภารกิจและพื้นที่ซึ่งรวมถึงพื้นที่พิเศษต่าง ๆ อาทิ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 52 บัญญัติให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ประเทศด้วยกรอบกับพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มาตรา 13 บัญญัติให้คณะรัฐมนตรี จัดให้มีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติขึ้นตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติจึงจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565) ดังนี้

นโยบายที่ 1 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

นโยบายที่ 2 สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ

นโยบายที่ 3 ป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายที่ 4 จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน

นโยบายที่ 5 สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ

นโยบายที่ 6 ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

นโยบายที่ 7 จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

นโยบายที่ 8 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน

นโยบายที่ 9 เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต

นโยบายที่ 10 เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

นโยบายที่ 11 รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 12 เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร

นโยบายที่ 13 พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

นโยบายที่ 14 เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

นโยบายที่ 15 พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ

นโยบายที่ 16 เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ดังนั้น ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ฉบับนี้จึงได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่าง ๆ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพและด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่มุ่งหวังให้มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งหวังให้กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และมีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ และด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้การบริการ การศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการและด้านความเท่าเทียม ยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการ ด้านความเท่าเทียม และด้านประสิทธิภาพ และ ยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุเป้าหมาย อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 8 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศนโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เพื่อให้ส่วนราชการในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพในทุกมิติ โดยใช้จายงบประมาณอย่างคุ้มค่า เพื่อมุ่งเป้าหมาย คือ ผู้เรียนทุกช่วง วัย ดังนั้นในการเร่งรัดการทำงานภาพรวมกระทรวงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้กับสังคม และผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ดังนี้

1. ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ โดยมุ่งปฏิรูปองค์การเพื่อหลอมรวมภารกิจและบุคลากร เช่น ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการต่างประเทศ ด้านเทคโนโลยี

ด้านกฎหมาย ฯลฯ ที่สามารถลดการใช้ทรัพยากรทั้บซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นเอกภาพ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยทั้งการบริหารงานและการจัดการศึกษารองรับความเป็นรัฐบาลดิจิทัล

2. ปรับรื้อและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารทรัพยากร โดยมุ่งปฏิรูปกระบวนการวางแผนงาน/โครงการแบบร่วมมือและบูรณาการ ที่สามารถตอบโจทย์ของสังคมและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งกระบวนการจัดทำงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ส่งผลให้ภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และนานาชาติ เชื่อมันและร่วมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น

3. ปรับรื้อและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการและพัฒนากำลังคนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งบริหารจัดการอัตรากำลังให้สอดคล้องกับการปฏิรูปองค์การ รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะและความรู้ความสามารถของบุคลากรภาครัฐ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานรองรับความเป็นรัฐบาลดิจิทัล

4. ปรับรื้อและเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ครอบคลุมถึงการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

จุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

1. การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

1.1 การจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติส่งเสริมการพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและแตกต่างหลากหลายตามบริบทของพื้นที่พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นเพื่อเปิดโลกทัศน์มุมมองร่วมกันของผู้เรียนและครูให้มากขึ้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้และทักษะชีวิต เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตและสร้างอาชีพ อาทิ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สุขภาวะและทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพ

1.2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกช่วงวัย เน้นส่งเสริมและยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ (English for All) ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงวัย อาทิ อาชีพที่เหมาะสมรองรับสังคมสูงวัย หลักสูตรการพัฒนา

คุณภาพชีวิต และหลักสูตรการดูแลผู้สูงวัย หลักสูตร BUDDY โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โรงเรียน และผู้เรียน หลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อส่งเสริมประชาสัมพันธ์สินค้าออนไลน์ระดับตำบลส่งเสริมโอกาสการเข้าถึงการศึกษาเพื่อทักษะอาชีพและการมีงานทำ ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเขตพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บ ชายแดน และพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว) พัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้ และความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และภาษาอังกฤษ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและมีเหตุผล

2. การพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคง

2.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักในการดำเนินการ

2.2 เผื่อระวังภัยทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู และสถานศึกษา โดยเฉพาะภัยจากยาเสพติด อาชญากรรมทางไซเบอร์ การค้ำมนุษย์

2.3 ส่งเสริมให้ใช้ภาษาท้องถิ่นร่วมกับภาษาไทย เป็นสื่อจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ที่ใช้ภาษาอย่างหลากหลาย เพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งมีทักษะการสื่อสารและใช้ภาษาที่สามในการต่อยอดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ปลูกฝังผู้เรียนให้มีหลักคิดที่ถูกต้องด้านคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้มีค่านิยมเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา โดยใช้กระบวนการลูกเสือ และยุวกาชาด

3. การสร้างความสามารถในการแข่งขัน สนับสนุนให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาผลิตกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ ตามความเป็นเลิศของแต่ละสถานศึกษาและตามบริบทของพื้นที่ รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต และสนับสนุนให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ และจัดการเรียนการสอนด้วยเครื่องมือปฏิบัติที่ทันสมัยและสอดคล้องกับเทคโนโลยี โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ

4. การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ศึกษาและปรับปรุงอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และระดมสรรพกำลังเพื่อส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้สอดคล้องพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562

5. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.1 เสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม

5.2 ส่งเสริมการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้สามารถเป็นอาชีพ และสร้างรายได้

6. การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

6.1 ปฏิรูปองค์การเพื่อลดความทับซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่มีภารกิจใกล้เคียงกัน เช่น ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านต่างประเทศ ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย เป็นต้น

6.2 ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนและประชาชน ตลอดจนกระทรวงศึกษาธิการโดยรวม สนับสนุนกิจกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

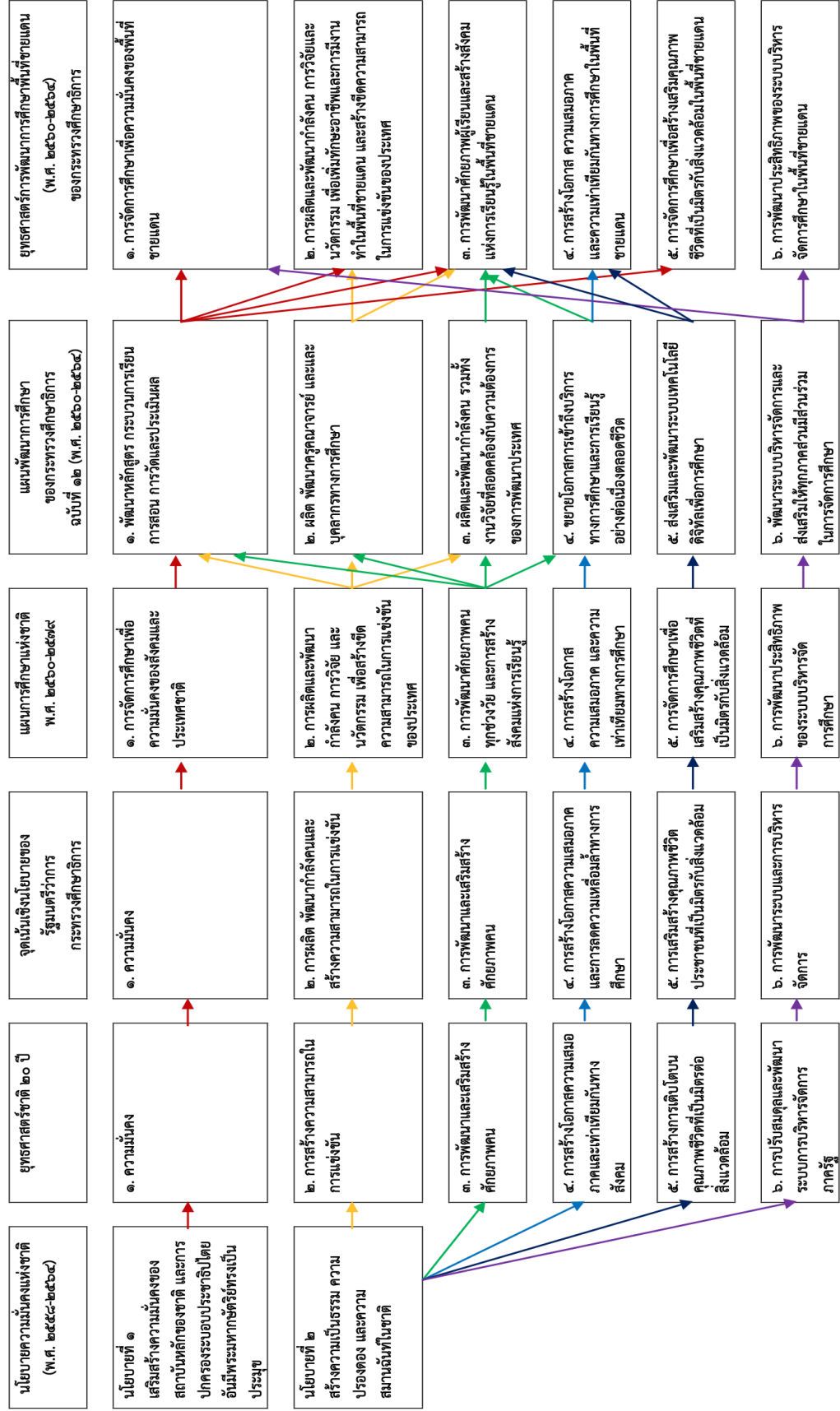
6.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษา (Big Data)

6.4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการและพัฒนากำลังคนของกระทรวงศึกษาธิการ ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปองค์การ

6.5 สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ

6.6 จัดตั้งหน่วยงานวางแผนทางการเงิน (Financial Plan) ระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการ

6.7 ส่งเสริมโครงการ 1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยเน้นปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ

จากแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) มุ่งเน้นให้คนไทยส่วนใหญ่ มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากลและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมีสุขภาวะที่ดีขึ้น และสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) มีวิสัยทัศน์ให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการ แข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและ เท่าเทียมกันทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้าน การปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559) ซึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ได้กำหนดจุดเน้นเชิง นโยบายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้วยเช่นกัน (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2560)

จากนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2564) ได้ มุ่งเสริมสร้างความมั่นคง ของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ สถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ ผ่านการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ และการสร้าง ความเป็นธรรม ความปรองดองและความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชาติ (สำนักงานสภาความ มั่นคงแห่งชาติ, 2562) ประกอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ(พ.ศ. 2556 – 2560) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2556 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ให้คน ชุมชน มีภูมิคุ้มกัน และพื้นที่มีความพร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคง รวมทั้งสามารถพัฒนา ร่วมกับประเทศรอบบ้านอย่างยั่งยืน โดยการเสริมสร้างให้คนและชุมชน มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง และมีภูมิคุ้มกันอย่างยั่งยืน การผนึกกำลังจัดระบบป้องกันชายแดน การนำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน และการจัดการโดยสันติวิธี การพัฒนาระบบฐานข้อมูล และองค์ความรู้มาสนับสนุนงานความมั่นคง รวมทั้ง การเสริมสร้างพัฒนาความร่วมมือกับ ประเทศเพื่อนบ้าน และการบริหารจัดการที่มีเอกภาพ และประสิทธิภาพ โดยมอบหมายให้ กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้คนและชุมชนในพื้นที่ชายแดนสามารถอ่าน และเขียนภาษาไทย และภาษาท้องถิ่น ส่งเสริมเวทีและประชาคมการเรียนรู้การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีและ กระบวนการยุติธรรมชุมชนทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันการศึกษา ส่งเสริมการ ดำรงรักษา วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้

ต่อเนื่องและเหมาะสมกับ ประชาชน พัฒนาและส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง รวมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย ความมั่นคง และสร้างช่องทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านความมั่นคงสู่เวทีชุมชนผ่าน การศึกษาและองค์กรทางศาสนา (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2556)

สรุปได้ว่าจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวจะเห็นว่า มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาในพื้นที่ชายขอบตาม แนวชายแดนประเทศไทย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน การศึกษานอกโรงเรียน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น(ศูนย์เด็กเล็ก) องค์กรเอกชน องค์กร ศาสนา องค์กรคริสตจักร กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติองค์กรสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริม ให้จัดการศึกษาอย่างทั่วถึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่อยู่ชายขอบของประเทศทั้งบุคคลที่ไม่มี หลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ชนต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรมมีสิทธิรับ การศึกษาอย่างเสมอภาคการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่มีสภาพภูมิประเทศเป็น ลักษณะเฉพาะและมีข้อจำกัดในปัจจุบันหลาย ๆ ด้านหน่วยงานดังกล่าวจำเป็นต้องมีรูปแบบใน การบริหารจัดการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

“Model” พจนานุกรมการศึกษา Good (1973) รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อนำเป็นแนวทางในการสร้าง เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบอาจจะเป็นแผนภูมิ หรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัว แปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเมื่อรวมกันจะเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทาง ระบบสังคม อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบ คือแบบจำลองของสิ่งที่เป็น

รูปแบบในความหมายของทิตานา แคมมณี (2551:1)ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพงษ์ (2540, หน้า. 21 –23) และ Tosi and Carroll (1982, p. 163) หมายถึง ตัวแทนหรือแบบหรือสิ่ง จำลองที่สร้างขึ้น เพื่ออธิบาย พฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง หรือเป็นเครื่องมือทางความคิดที่ บุคคลใช้ในการหาความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์

อุทัย บุญประเสริฐ (2546, หน้า. 31) ให้ ความหมายของรูปแบบไว้ว่า หมายถึง สิ่ง ที่แสดงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบ

ที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

รัตน์ บัณฑิต (2552, หน้า. 124) ให้ความหมายของรูปแบบ ดังนี้

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง
2. แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่เรียกกัน

ในชื่อ “Mathematical Model”

3. แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้ บางทีเรียกกันว่าภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547, หน้า 47) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า เป็นเพียงการจำลองของจริง หรืออาจมีลักษณะเป็นทฤษฎี หรือเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรมของการปฏิบัติ

วัชณีย์ เชาว์ดำรง (2542, หน้า 74) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลอง แบบแผน หุ่นจำลอง หรือโครงสร้างที่สร้างขึ้น เพื่อแทนสภาพความเป็นจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบนั้น

พูนสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 50) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษา

Daft (1992 p. 20) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนอย่างง่ายที่นำมาใช้อธิบายมิติที่สำคัญบางมิติขององค์การ

Keeves (1988, p. 599) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง การแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร

Tosi and Carroll (1982, p.163) กล่าวว่า รูปแบบเป็นลักษณะภาพจำลองของสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นนามธรรมของของจริง ซึ่งมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่ายไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อน มีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ และรูปแบบเชิงคุณลักษณะ (Qualitation Model) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์

Bardo and Hartman (1982) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ โดยอาศัยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ และมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

Forcese and Richer (1973 p.8 as cited in Brown and Moberg,1980, p. 17) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง การย่อ หรือการเลียนแบบความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้ง่ายขึ้นและเป็นระเบียบ สามารถเข้าใจในลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์นั้น รูปแบบจึงมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น การจำแนกประเภท (typology) และกรอบแนวคิด (conceptual Framework) หรือการแยกเป็นชนิด (taxonomy)

สรุปได้ว่า “รูปแบบ” เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่างโดยทั่วไป แล้วรูปแบบจะหมายถึงสิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นตัวแทนของโครงสร้างทางความคิด หรือองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญ ของ เรื่องที่ศึกษาเพื่ออธิบายพฤติกรรมและลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่งเช่น แบบจำลองสิ่งก่อสร้าง รูปแบบในการพัฒนาชนบท เป็นต้น

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทต่างกันอย่างออกไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท (Keeves, 1988, pp. 561 – 565) คือ

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบ

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ (Joyce and Weil (1985, p. 41) เป็นต้น

3. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง

สภาพทาง เศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็กเป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้รูปแบบที่ใช้เป็นประเภท Semantic Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาเพื่อให้เห็นมโนทัศน์ ซึ่งเป็นโครงสร้าง ทางความคิดในที่นี้หมายถึง เป็นรูปแบบที่อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของขอบข่าย การบริหารงานของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป

องค์ประกอบของรูปแบบและลักษณะของรูปแบบ

รัชนีศ สุธธิพงษ์ (2557, หน้า 23) องค์ประกอบของรูปแบบ หมายถึง ส่วนประกอบของชุดข้อมูล หรือระบบการดำเนินงานที่มีปัจจัยและตัวแปรที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันแต่ตอนต้นจนจบกระบวนการ แสดงถึงการดำเนินงานของรูปแบบ มีหน้าที่และความสำคัญแตกต่างกันไป หากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไป รูปแบบอาจทำงานได้อย่างไม่สมบูรณ์และไม่มีประสิทธิภาพ

ประวัติ ยงบุตร (2555, หน้า 196) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย 1. นโยบายการบริหารความเสี่ยง 2. โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง 3. กระบวนการบริหารความเสี่ยง

ธีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 20) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบด้วยกันคือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

Bardo and Hartman (1982) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่าการที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ และได้ยกตัวอย่างรูปแบบเชิงระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด และ Lvancevich, et al., (1989) ได้กล่าวถึงการเป็นรูปแบบที่ได้แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วนคือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) การเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้า 3) ผลผลิต 4) ข้อมูลย้อนกลับจากสภาพแวดล้อม

Keeves (1988, p. 560) กล่าวว่ารูปแบบที่ใช้ประโยชน์ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบหลวมๆ (Associative Relationship)

2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งถูกตรวจสอบได้ โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

ในการจัดองค์กรและการบริหารจัดการ (The Model of organization and Management) นั้น ตามแนวคิดของ Brown & Moberg, (1988) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) และองค์ประกอบ โดยรูปแบบประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) และ 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) (Brown & Moberg, 1980)

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

ชร สุนทรายุทธ (2554) รูปแบบเป็นการจำลองหลักการทฤษฎีหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม ให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือปรากฏการณ์ได้ง่ายขึ้น ซึ่งรูปแบบนั้น อาจจะนำเสนอในรูปแบบเชิงบรรยาย รูปแบบเชิงรูปภาพ หรือรูปแบบเชิงคณิตศาสตร์

วาริ พึ่งสวัสดิ์ (2553, หน้า 1 – 16) กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา ทั้งนี้ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ

2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้น จะต้องยกเลิก

3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา

5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ พูลสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 53) ทาดาโอะ มียากาวะ (1986, หน้า 15) และ Keeves (1988, p. 560) มีความสอดคล้องกันอย่างมาก โดยรูปแบบที่ดีควรมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง
2. มีลักษณะที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผล และสามารถตรวจสอบได้ด้วย

3. มีโครงสร้างหรือกลไกเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในเชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน
4. นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษานอกจากนี้คุณลักษณะที่สำคัญที่ควรพิจารณาคือ ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและทฤษฎีของเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่นำมาแบบดังกล่าวไปอธิบาย Keeves,(1988) กล่าวไว้ว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด 4 ประการคือ

1. ประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวมๆ (Associative Relationship)
2. ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งสามารถที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. ควรต้องระบุหรือชี้ให้เห็นเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษา นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้ว ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

สรุปจากองค์ประกอบและคุณลักษณะของรูปแบบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่ดีต้องมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างมีโครงสร้าง สามารถถูกตรวจสอบได้ด้วยการทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผล เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์และสร้างมโนทัศน์ใหม่ สร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่เพื่อขยายเรื่องที่ศึกษา

การพัฒนาและการตรวจสอบรูปแบบ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและการตรวจสอบรูปแบบมีนักวิจัย นักวิชาการ ได้ให้ลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

รักษิต สุทธิพงษ์ (2557, หน้า. 29) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การสร้างหรือการปรับปรุงสภาพของสิ่งที่มีอยู่เดิมให้มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ตรง

ตามความต้องการของผู้ใช้ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา โดยผ่านกระบวนการพัฒนารูปแบบ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ 3) การทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ และ 4) ประเมินผลการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์

ประวัติ ยงบุตร (2555, หน้า.196) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นโยบายการบริหารความเสี่ยง 2) โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง 3) กระบวนการบริหารความเสี่ยง เป็นรูปแบบเชิงทฤษฎี (theoretical model or model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีองค์ประกอบต่างๆสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนารูปแบบของ Steiner (1988,148) ซึ่งแบ่งรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (practical model or model-of) 2) รูปแบบเชิงทฤษฎี(theoretical model or model-for)

บุญชม ศรีสะอาด (2547, หน้า 41 – 46) ได้กล่าวถึงการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้นอาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือสร้างหรือพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบเป็นรูปแบบตามสมมติฐานขึ้นมาก่อนจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้ว หรือจากผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่นๆ วิเคราะห์สภาพการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ โดยในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และใช้การศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อน แล้วนำมาปรับปรุงโดยอาศัยสารสนเทศจากการศึกษาองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วจึงเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร/กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัว แต่สามารถอธิบายผลได้มาก ฯลฯ ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมด้วย การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้วจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวคิดรูปแบบของคนอื่น หรือผลการวิจัยที่ผ่านมา หรือได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม

ตามแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้บางครั้งใช้คำว่า “การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ”

รักชิต สุทธิพงษ์ (2557, หน้า 25) ได้สรุปไว้ว่า การตรวจสอบรูปแบบ หมายถึง การพิจารณาถึงความสัมพันธ์มากขึ้นระหว่างตัวแปรโดยใช้มูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมถึงการแสดงความคิดเห็น อุทุมพร จามรมาน (2541, หน้า 23) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบ หรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐาน เชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณภาพอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่างคือ

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องและเหตุผลระหว่างตัวแปร
2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ (Across Time, Sample, Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ การสร้างรูปแบบใหม่ หรือ การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

Eisner (1976, p.192–193) ได้เสนอแนวคิดของ การตรวจสอบหรือประเมินประสิทธิภาพรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ Eisner กล่าวเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการตามหลักการทางวิทยาศาสตร์หรือเชิงปริมาณมากเกินไป ในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลข การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจะเน้นการวิเคราะห์ วิจัยอย่างลึกซึ้งซึ่งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-based model) การตอบสนองของปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making model) แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจัยอย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาซึ่งไม่

จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจยารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้นิพนธ์ เนื่องจากเป็นการ วัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้นเฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นแบบที่ใช้ตัวบุคคล หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรม และมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ ทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

พลสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 53-55) กล่าวว่า การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ เป็นการประเมินด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบรูปแบบที่สร้างขึ้นควรมีความชัดเจนเหมาะสม การวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์มักจะดำเนินการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ ผลการประเมินจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธในรูปแบบนั้น ๆ และนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป

กาญจนา วัฒนสุนทร (2550, หน้า 3-9) ได้เสนอวิธีการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบอาจทำได้จากวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธี ดังนี้

1. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseur Appraisal) เป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านที่ศึกษาเป็นผู้ตัดสินถึงความเหมาะสมของรูปแบบที่สร้างขึ้น เครื่องมือช่วยในการจัดสนใจคือ ตัวรูปแบบ ผลการตรวจสอบวรรณกรรม นิยามศัพท์ กรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาและแบบสอบถามในความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ หรือแง่มุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลตามที่กำหนดในกรอบการศึกษาหรือปัญหาวิจัยที่ระบุ จากผู้ใช้รูปแบบ

อาจใช้เทคนิคกลุ่ม เช่น เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) หรือ เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

2. ทดลองนำรูปแบบไปใช้เป็นการออกแบบการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อให้ได้ความเหมาะสมในเชิงการปฏิบัติในภาคสนาม

3. การทดลองด้วยข้อมูลที่จำลองขึ้น (Simulation) เป็นการจำลองข้อมูลของตัวแปรที่ประกอบอยู่ในรูปแบบ ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถนำไปใช้ในการทดลองภาคสนาม หรือไม่สามารถใช้การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือต้องการควบคุมตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ในการทดลองสนาม

4. การทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติจากแบบแผนการวิจัย เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบตามทฤษฎี โดยการวัดตัวแปรที่อยู่ในรูปแบบแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติ เช่น รูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุ ฟังก์ชันการพยากรณ์ตัวแปรหนึ่งหรือหลายตัวแปร เป็นต้น

การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นการประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะ ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน (สุวิมล ว่องวานิช, 2549, หน้า 54 – 56) ดังนี้

1. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

2. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

4. มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบหรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ (Eisner, 1976, pp.192-193) การทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีแนวคิด ดังนี้

1. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่างๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2. รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขาผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ในวงการศึกษาก็จึงนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

3. รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรม และมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

สรุปจากการศึกษา พบว่าในขั้นตอนการพัฒนาแบบนั้นสามารถสรุปลักษณะที่คล้ายคลึงกันตามขั้นตอนในการพัฒนาที่เป็นหลักใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ ขั้นตอนการสำรวจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การออกแบบ และการตรวจสอบ เพื่อที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิดไปสู่การพัฒนาแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรโรงเรียนสังกัดมูลนิธิการศึกษาคริสตจักรในประเทศไทย รวมทั้งผู้วิจัยได้สรุป การตรวจสอบรูปแบบ คือการพิจารณาประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบที่นำมาใช้ ซึ่งในขั้นตอนของการตรวจสอบรูปแบบนั้นดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ประเมินและให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เนื่องการตรวจสอบรูปแบบต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงจะทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ ในการเลือกใช้การประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิตามแนวคิดของ Eisner. (1976, pp.192-193) ที่เน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณาตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้

ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน โดยเลือกประเมินรูปแบบใน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ซึ่งเป็นการประเมินด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง และมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ซึ่งเป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ ด้วยการใช้แบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ และการทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติจากแบบแผนการวิจัยที่ออกแบบไว้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีความถูกต้อง สมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จารุณี เก้าเอี้ยน (2555) ทำการศึกษา การสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา (2) สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษา (3) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แบ่งเป็น 3 ระยะคือระยะที่ 1 ศึกษา สภาพการบริหารจากผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 21 คน ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโดยใช้เทคนิค เดลฟาย โดยสอบถามจากผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส จำนวน 2 คน ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 3 คน อาจารย์ระดับอุดมศึกษา จำนวน 4 คน ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบ กลุ่มตัวอย่างครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้จำนวน 414 คน เครื่องมือที่ใช้ ระยะที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบเห็นด้วยไม่เห็นด้วย และแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 3 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่ามัธยฐาน ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการบริหาร จัดการตามหลักธรรมาภิบาลในภารกิจของสถานศึกษา 4 ภารกิจ ได้แก่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานทั่วไป ส่วนรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามภารกิจของสถานศึกษาคือการบริหารงาน วิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานทั่วไปในแต่ละด้านประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความร่วมมือและหลักความคุ้มค่า ในการบริหารงานวิชาการพบว่า สถานศึกษาปรับกระบวนการ

จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานะที่มีปัญหาด้านการมาเรียนของ นักเรียนและการมาสอน ของครู ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า มีขั้นตอนการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังคน ตามเกณฑ์ที่กำหนดและดำเนินการตามเกณฑ์ที่ อ.ก.ค.ศ กำหนดในด้านการ บริหารงาน งบประมาณ พบว่าผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรในด้านความซื่อสัตย์ควบคู่ กับการ ปฏิบัติตามหลักศาสนา และในด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า มีการพัฒนาสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับกลยุทธ์ของการจัดการศึกษาผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาชั้น พื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความเห็นว่ารูปแบบมีความ เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในระดับมากทุกข้อและทุก ด้าน

ทรงกรด เหล็กสมบูรณ์ (2555) ศึกษา อนาคตภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ สำหรับเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดเชียงใหม่ผลการศึกษา พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้ในส่วนด้านหลักสูตรเน้นทักษะการดำรงชีวิต ทักษะด้าน วิชาชีพ มีความยืดหยุ่น หลากหลายเนื้อหา มีความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ มีการบูรณาการ สอดคล้องกับวิถี ชีวิตและความแตกต่างของบุคคล สำหรับด้านจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น เน้นกระตุ้น ความสนใจของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งความรู้พื้นฐาน ทักษะทั่วไปและ ทักษะประกอบอาชีพพื้นฐาน โดยการสอนร่วมกับสถานประกอบการหรือสมาคมวิชาชีพ ด้าน การวัดผลและประเมินผล มีการวัดผลตามสภาพจริงโดยวิธีการที่หลากหลาย ส่วน กระบวนการเข้าสู่อาชีพต้องมีการให้การศึกษาด้านอาชีพที่เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน มีการแนะแนวอาชีพ โดยการศึกษาดูงาน การให้ข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพที่หลากหลายเพื่อให้ ผู้เรียนสามารถตัดสินใจ เลือกอาชีพได้

นายสมรัฐ แก้วสังข (2557) ทำการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดน ภาคใต้ จำนวน 291 โรงเรียนโดยมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้ อำนวยการสถานศึกษา และครู รวมโรงเรียนละ 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,164 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามความ

คิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือค่าความถี่ คาร์ยอยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) บริหารทรัพยากรบุคคล มี 12 ตัวบ่งชี้ 2) บริหารงานวิชาการ มี 9 ตัวบ่งชี้ 3) บริหารแบบมีอาชีพ มี 8 ตัวบ่งชี้ 4) บริหารควบคุมคุณภาพ มี 7 ตัวบ่งชี้ 5) การบริหารเทคโนโลยี และนวัตกรรม มี 5 ตัวบ่งชี้ 6) การบริหารขวัญและกำลังใจ มี 5 ตัวบ่งชี้ และ 7) การบริหารการสื่อสาร มี 5 ตัวบ่งชี้ 2. ผลการยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มีความถูกต้องครอบคลุม มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ดิเรก มั่นเมือง (2558) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก 3) ประเมินผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร ใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และใช้แบบประเมินผลการใช้กลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้คือ 1. สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก สรุปผลได้ ดังนี้ 1.1 สภาพการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนจัดการศึกษาให้เด็กทุกกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งที่มีเอกสารทางทะเบียนราษฎร และไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยไม่เลือกว่าเป็นต่างด้าว ชาวไทยภูเขาผู้พลัดถิ่นสัญชาติเมียนมา เด็กยากไร้ และเด็กที่อาศัยอยู่ตามชายขอบของประเทศ 1.2 ปัญหาการบริหารจัดการ พบว่า การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนตามแนวชายแดนมีจำนวนไม่แน่นอน อัตรานักเรียนออกกลางคันสูง การขาดแคลนครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดน การส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตไม่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง 1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า

ปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็ง ผู้บริหารและครูผู้สอนได้รับการยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ด้านจุดอ่อนที่พบ คือ ครูผู้สอนมีการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายอยู่ตลอดเวลา นักเรียนที่เข้าเรียนมาจากหลากหลายชาติพันธุ์ทั้งที่มีหลักฐาน และไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ปัจจัยภายนอก ด้านโอกาส พบว่า ชุมชนในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ด้านอุปสรรคที่พบ คือ ประชาชนอาศัยอยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง ผู้ปกครองเคลื่อนย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศบ่อยๆ 2. กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่ภูเขาสูงและชายขอบภูมิภาคตะวันตก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 3 พันธกิจ 3 เป้าประสงค์ 3 ประเด็นกลยุทธ์ 9 กลยุทธ์ 15 ตัวชี้วัด และ 24 มาตรการ 3. ผลการประเมินการใช้กลยุทธ์ที่เลือกมาทดลอง 3 กลยุทธ์ โดยประเมินผลการใช้กลยุทธ์ตามตัวชี้วัดของกลยุทธ์ พบว่า ผู้เรียนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการพัฒนาด้านคุณลักษณะบนพื้นฐานความมั่นคงของชาติ ผู้เรียนอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าตามชาติพันธุ์ ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผู้เรียนมีความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าตามชาติพันธุ์อยู่ในระดับมาก

ไธปัตย์ สุนทรวิภาต (2559) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบจังหวัดเชียงราย โดยวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ (3) การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ (4) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความสอดคล้องและประโยชน์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ การศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรคือครู และผู้ปกครองโรงเรียนชายขอบ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 380 คน แล้วกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จากจำนวน 5 โรงเรียนใน 3 ตำบลของตำบลที่อยู่ใกล้กับด่านอำเภอแม่สายและเปิดตาราง Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง 127 คน ครูจำนวน 127 คน นอกจากนั้นงานวิจัยนี้ยังใช้ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในพื้นที่ชายขอบเพื่อทำการสนทนากลุ่มจำนวน 5 คน และใช้ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาประเมินความเป็นไปได้อีกจำนวน 5 คนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้คือ ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบจังหวัดเชียงรายจะอยู่ในเกณฑ์ระดับมากเกี่ยวกับเรื่อง ด้านสภาพสังคมวัฒนธรรม (โรงเรียน และชุมชน) ด้านตัวผู้สอน และด้านตัวผู้เรียน ส่วนด้านตัวผู้ปกครองพบว่ามีเกณฑ์อยู่ระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบพบว่าตัวพยากรณ์คุณภาพการจัดการศึกษาที่มีผลการทำนายสูงคือปัจจัยด้านบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน ด้านตัวผู้สอน และด้านตัวผู้เรียน เมื่อทำการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบพบว่ามี 3 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาภายใต้กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูในพื้นที่โรงเรียนชายขอบ และยุทธศาสตร์การพัฒนาจิตลักษณะบางด้านของผู้เรียนในพื้นที่โรงเรียนชายขอบ ส่วนการประเมินความเป็นไปได้สอดคล้องเหมาะสมและเป็นประโยชน์นั้นพบว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวทั้ง 3 ประการมีความสอดคล้องกับแนวนโยบาย จุดมุ่งหมาย เป้าหมายของเทศบาลตำบลแม่สาย และสำนักงานจังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาวิธีการและเกณฑ์การประเมินพบว่ามีความเป็นไปได้เหมาะสมกับสภาพในพื้นที่ชายขอบอีกทั้งยังจะเกิดประโยชน์โดยตรงกับโรงเรียน ประชาชนของพื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่สาย และบริเวณชายขอบอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ณรงค์ อภัยใจ (2560) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส 2) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา และ 3) ประเมิน รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ตารางวิเคราะห์เนื้อหา 2) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 5 แห่ง ที่มีการปฏิบัติที่ดีเครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์ 3) ศึกษา แนวทางการบริหารจัดการศึกษาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ 4) ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ 5) ตรวจสอบร่างรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน จากการสนทนากลุ่ม และ 6) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการน า รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการ ตามพระราชดำริกลุ่มประชากรที่ใช้ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 54 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพ สำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและสภาพแวดล้อม ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป 2) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงและการรายงานผล มีการประสานงานเป็นกลไกการขับเคลื่อน 3) ด้านผลผลิต ได้แก่คุณภาพผู้เรียน และประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ เงื่อนไขความสำเร็จ 2 เงื่อนไขได้แก่ 1) หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายสนับสนุน อย่างต่อเนื่องและ 2) มีองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอและผลการประเมินรูปแบบ มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

นงนุช ชุมภูเทพ (2560, น. 139 - 141) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นที่สูงและทิวทัศน์ดารเขตภาคเหนือฝั่งตะวันตก ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพบริบทของพื้นที่สูงและทิวทัศน์ดารตามหลักการพัฒนายั่งยืนคือ หลักการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน เป็นการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยข้อมูลด้านต่างๆ ดังนี้ (1) ด้านสังคม (2) ด้านเศรษฐกิจ (3) ด้านสิ่งแวดล้อม ความต้องการในการพัฒนาอาชีพ ได้แก่ งานเกษตร งานอุตสาหกรรม งานบริการ งานสร้างสรรค์ งานบริการ งานตลาด และแนวทางการส่งเสริมอาชีพ ประกอบด้วย (1) หลักการในการส่งเสริมอาชีพ (2) วิธีการส่งเสริมอาชีพ (3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการมีส่วนร่วม 2) รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นที่สูงและทิวทัศน์ดารเขตภาคเหนือฝั่งตะวันตก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมอาชีพ องค์ประกอบที่ 2 คณะกรรมการส่งเสริมอาชีพ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพ องค์ประกอบที่ 4 เป้าหมายการส่งเสริมอาชีพ 3) การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นที่สูงและทิวทัศน์ดารเขตภาคเหนือฝั่งตะวันตก ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

สันติ บุรณะชาติ (2561:บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา พบว่าการวิจัยในครั้งนี้

เป็นการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพบริบทการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา และเพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในการศึกษาสภาพบริบทการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยสอบถามผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 42 คน โดยใช้แบบสอบถาม จากนั้นนำผลวิจัยจากการศึกษาสภาพบริบทการสร้างกลยุทธ์และตรวจสอบความเหมาะสม โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน และประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์โดยการสอบถามผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 27 คน โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพบริบทการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา ด้านหลักสูตร พบว่ามีหลักสูตรทางด้านอาชีพและได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้มีโอกาสดังกล่าวที่จะเกิดหลักสูตรทางการศึกษาใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น การติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรไม่ต่อเนื่อง ด้านการเรียนการสอน พบว่า มีการจัดหลักสูตรทวิศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนโดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาทางด้านอาชีพ ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน สมาคมศิษย์เก่าให้การสนับสนุน โดยเฉพาะการสร้างเสริมอาชีพให้กับนักเรียน ครอบครัวนักเรียนมีฐานะค่อนข้างยากจน พ่อแม่เสียชีวิต และหย่าร้าง ทำให้ผู้เรียนขาดแรงผลักดัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมทำให้มีความยากลำบากด้านการสื่อสาร ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความโอบอ้อมอารี มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีโอกาสศึกษาด้านภาษา และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่างๆ เพิ่มขึ้น แต่มีไม่เพียงพอ และยังขาดความมั่นคงในอาชีพในกลุ่มที่เป็นอัตราจ้าง และพนักงาน การสรรหา บรรจุแต่งตั้ง บางครั้งต้องรอตำแหน่งซึ่งไม่ทันกับการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปกครอง และชุมชนมีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ชุมชนโดยรอบโรงเรียนให้ความร่วมมือและมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง จึงไม่ค่อยมีเวลาใน

การดูแลบุตรหลานและร่วมกิจกรรมของโรงเรียน มีภูมิสำเนาอยู่นอกพื้นที่และห่างไกลจากโรงเรียนทำให้มีความลำบากในการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ด้านหอพักนักเรียน พบว่านักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการพัฒนาบริเวณโดยรอบอาคารหอพัก และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักเรียน ได้รับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการพักอาศัย และการเรียนจากหน่วยงานต่างๆ บุคลากรประจำหอพักไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนหอพักเพื่อให้การดูแลนักเรียนเป็นไปอย่างทั่วถึงงบประมาณที่สนับสนุนจากภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการหอพักแก่นักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ (2) กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐาน กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดการศึกษา และกลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาการให้บริการหอพักนักเรียน (3) ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา พบว่า มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566) ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และองค์ประกอบที่ 3 ทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

Cetin Erdogan, Nihan Demirkasimoglu (BC.2016) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูชายขอบในประเทศตุรกี จุดประสงค์การวิจัยศึกษาประเด็นต่อไปนี้: (1) แนวคิดของครูผู้สอน (2) เหตุผลพื้นฐานสำหรับพฤติกรรมครูผู้สอนส่วนน้อย (3) ปัญหาที่ครูผู้สอนก่อให้เกิดในสถานศึกษา (4) กลยุทธ์ที่ผู้บริหารใช้มากที่สุด เพื่อบริหารกับครูชายขอบ และ (5) ข้อควรระวังที่อาจเกิดขึ้นเพื่อจัดการกับพฤติกรรมครูชายขอบ การศึกษาเป็นการวิจัย

เชิงคุณภาพ ผู้เข้าร่วมในการศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนมัธยม 18 คนจากโรงเรียนมัธยมทั่วไปและอาชีวศึกษาจากเขตเมืองและชนบทของอังกฤษประเทศตุรกี ผลการวิจัยผู้บริหารโรงเรียนศึกษาคูสอนชายโรงเรียนขอปัวภายในสามประเภท เหล่านี้คือ; 1.ครูที่ไม่เต็มใจรักอาชีพ แต่ทำเพราะภาระหน้าที่ทางเศรษฐกิจ 2.ครูที่ไร้ความสามารถที่ขาดความรู้ในสาขาวิชาที่แต่มีความอดทนต่อการพัฒนาวิชาชีพและการเปลี่ยนแปลง 3.ครูที่สร้างปัญหาอย่างต่อเนื่องที่โรงเรียนเนื่องจากลักษณะบุคลิกภาพหรือปัญหาส่วนตัว เหตุผลที่ทำให้พฤติกรรมของครูผู้สอนไม่ได้รับการกล่าวถึงคือการสูญเสียสถานะและคุณค่าของวิชาชีพครูอย่างค่อยเป็นค่อยไประบบการศึกษาและการแต่งตั้งครูที่ไม่มีประสิทธิภาพขาดการลงโทษในกรณีที่มีการปฏิบัติที่ไม่ดีและขาดความสามารถ เข้าสู่ชีวิตมืออาชีพ กลยุทธ์ที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการจัดการครูผู้สอนชายขอปัวคือการเสวนาร่วมกันดำเนินการสอบสวนมองปัญหาและมอบหมายงานต่าง ๆ ให้กับครูผู้สอนชายขอปัว ปัญหาที่สำคัญที่สุดครูผู้สอนชายขอปัวกำลังทำให้ผลการเรียนของนักเรียนแย่งลงความสนใจที่ลดลงการเข้าร่วมประชุมและแรงจูงใจความไม่พอใจในส่วนของผู้ปกครองและผลกระทบต่อประสิทธิภาพและแรงจูงใจของครูคนอื่น

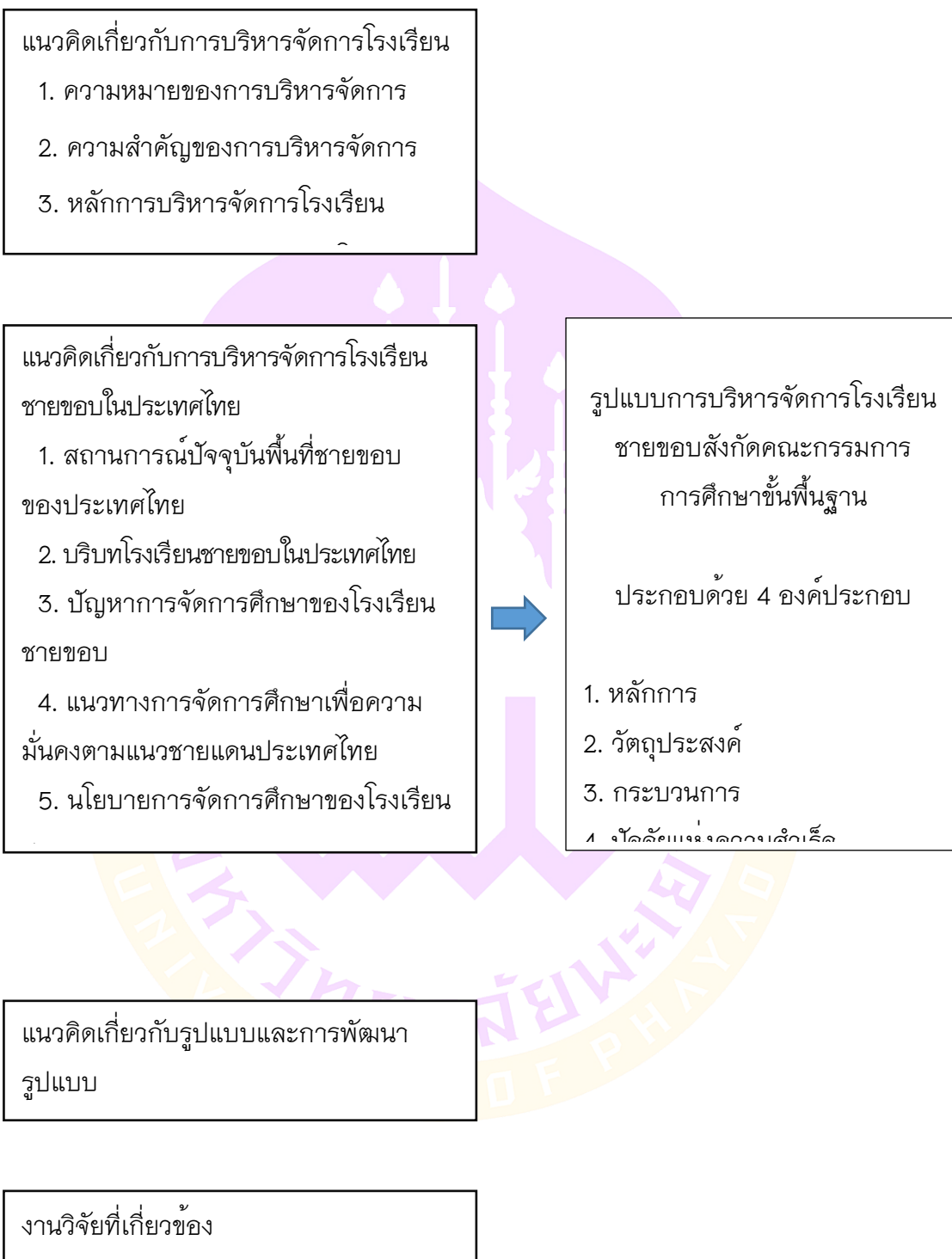
Chester (1996 อ้างอิงใน อุดม รูปดี, 2559, หน้า 166) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริหารวิชาการของผู้บริหารการศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าพฤติกรรมที่ทำให้การบริหารวิชาการของผู้บริหารมีสมรรถภาพสูงเนื่องจากการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธี อภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอนในที่ประชุม จัดปฐมนิเทศเพื่อช่วยครูใหม่ หาวิธีวิจารณ์งานของครูแบบดีเพื่อปกป้องไม่ให้เสียกำลังใจ จัดให้มีการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่คณะครูเพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอนและจ่ายเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ และค่าที่พักให้แก่ครูที่ไปอบรมทางวิชาการ

Stedman (1987อ้างอิงใน อุดม รูปดี, 2559, หน้า 166) ได้ศึกษาวิจัยถึงความสำเร็จของโรงเรียนและสรุปได้ว่า ลักษณะที่แสดงความสำเร็จ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับประสิทธิผลของโรงเรียน มีดังนี้ 1) การเน้นที่ชาติพันธุ์และเชื้อชาติ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) การรวมกันวางแผนดูแลนักเรียนระหว่างครูและผู้ปกครอง 4) หลักสูตรที่เน้นทางด้านวิชาการ 5) การใช้และพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การให้การดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด 7) ความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน 8) สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และ 9) การสอนที่ปราศจากปัญหาทางวิชาการ

Wanda M. Kurtcu (2017) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของนักเรียนชายขอบ พบว่าครูสามารถแก้ไขพัฒนาหลักสูตรที่จัดตั้งขึ้นซึ่งยังคงมีความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงหลักสูตรวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (STEM) โดยนักเรียนในการศึกษาทางเลือก สำหรับที่มุ่งเน้นไปที่องค์ประกอบเทคโนโลยีของหลักสูตร STEM เทคโนโลยีในสหรัฐอเมริกา องค์ประกอบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการศึกษาเทคโนโลยีจะเน้นระหว่าง ผู้ที่มีความจำเป็นและไม่มีความจำเป็น ซึ่งมีการอธิบายตามแนวเศรษฐกิจและสังคม นักเรียนชายขอบในโปรแกรมการเรียนมีทางเลือกใช้อุปกรณ์อย่างอื่นนอกเหนือจากโปรแกรมแก้ไข ระดับความไม่เสมอภาคนี้มากขึ้นในโปรแกรมการศึกษาทางเลือกและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนักเรียนชายขอบในการพัฒนา หรือชั้นเรียน การศึกษาทางเลือกแทนชั้นเรียนเทคโนโลยีการมีส่วนร่วม สำหรับวัตถุประสงค์ของบทความวิจัยนี้จะเน้นไปที่วิธีที่สามารถลดความไม่เท่าเทียมกันของการเข้าถึงการศึกษาเทคโนโลยี ศตวรรษที่ 21 ในโปรแกรมการศึกษาทางเลือกโดยการระบุหลักสูตรที่จัดตั้งขึ้นของโปรแกรม และการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างและการเข้าถึงของนักเรียนชายขอบ

สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการควบคุม และ 4) ปัจจัยความสำเร็จ มีความหลากหลายของรูปแบบในการจัดการศึกษาที่ไม่ควรยึดโยงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือเป็นการจัดการศึกษาทางเลือกให้เหมาะสมต่อบริบทของสถานศึกษาและเป็นไปตามความแตกต่างของบริบททั้งในเมืองและชนบท บนพื้นฐานของความพร้อมทั้งด้านครูและบุคลากร เงินและงบประมาณ ความรู้ และเทคโนโลยี ที่จำต้องทำการศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนที่เหมาะสมตามขนาดและความพร้อม ที่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านแนวคิด หลักการ วิธีการ ข้อดี ข้อจำกัด และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

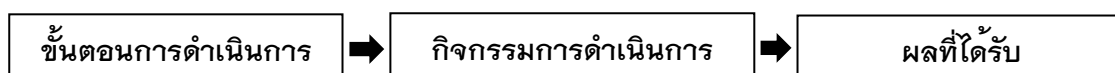
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

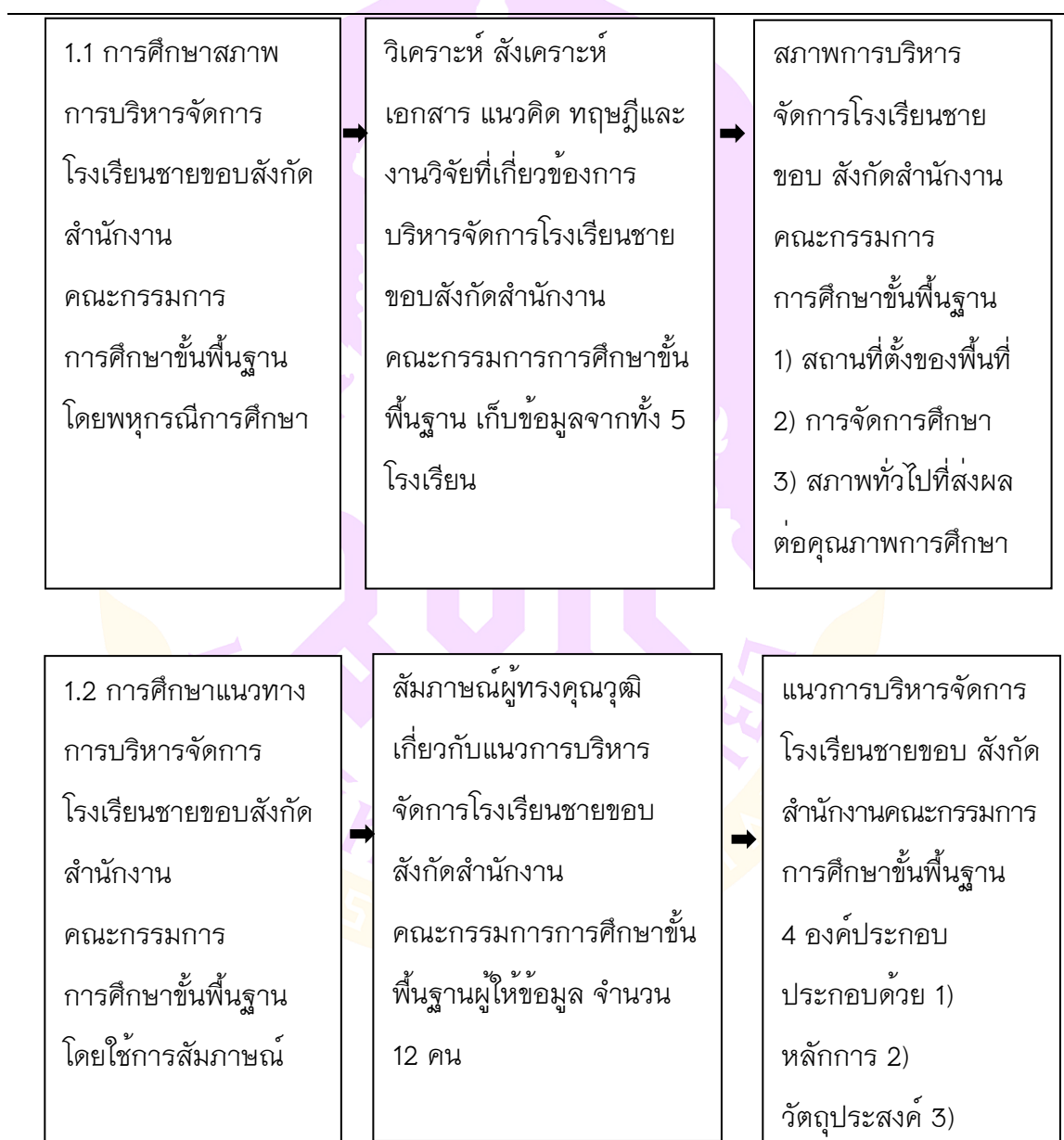
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยวิธีดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าวเป็นไปตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แสดงขั้นตอนการวิจัย ดังภาพ 4

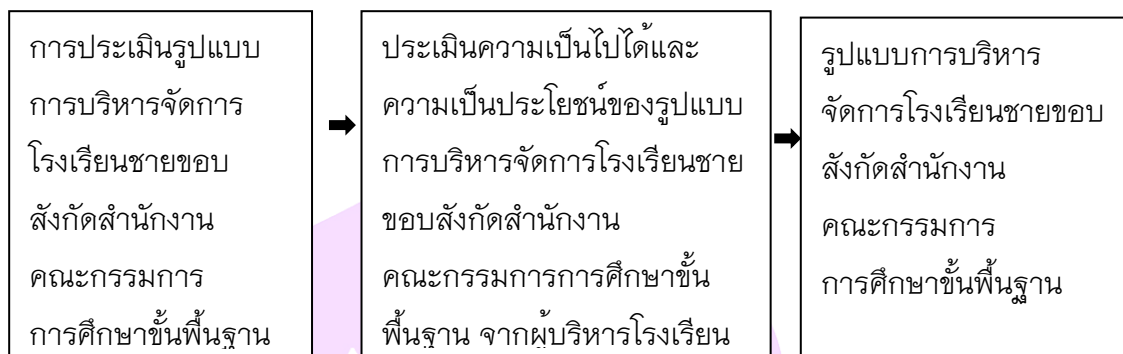
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพ 4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

**ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ภาพ 4 (ต่อ)

**ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

**ชั้นที่ 1.1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพหุกรณีการศึกษา เกี่ยวกับการบริหารจัดการ
โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นฐาน แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการ หลักสูตร
สถานศึกษา รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน และรายงานผลการประเมิน
คุณภาพภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย

1.1 สถานที่ตั้งของพื้นที่โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน

1.2 การจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบ ซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความมั่นคง ด้านการคมนาคม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) ของโรงเรียนชายขอบ ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็งและโอกาส จุดอ่อนและอุปสรรค ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารทั่วไป และด้านงบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลสามารถยืดหยุ่นและปรับเทคนิคในระหว่างดำเนินการได้อย่างเหมาะสม วิธีการที่สำคัญในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต เก็บข้อมูลจากเอกสารของโรงเรียน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ปรัชญาการณที่ศึกษา การบันทึกภาพประกอบปรากฏการณ์ การบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการวิจัยจะต้องเป็นปากเป็นเสียงความคิดความรู้สึกจากปรากฏการณ์ที่เป็นจริงของผู้ที่นักวิจัยกำลังศึกษา

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 แห่ง ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีคุณสมบัติดังนี้

โรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ มีผลการบริหารจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับที่อยู่ในอำเภอที่ติดชายขอบของประเทศไทย หรือได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบการบริหารจัดการศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ โรงเรียนที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่าของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ประกอบด้วย

1. โรงเรียนบ้านสว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2
2. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3
3. โรงเรียนยะพอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2
4. โรงเรียนบ้านตะเคียนราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ

เขต 3

เขต 3

5. โรงเรียนบ้านบึงตี้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี

เขต 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยศึกษาอย่างละเอียดเกี่ยวกับผู้อำนวยการโรงเรียนชายขอบ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการ ประกอบด้วย

แบบสำรวจเอกสาร (Document survey form) เป็นแบบสำรวจ รายการ (Checklist) เพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา การใช้ภาษาและความเหมาะสม แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการวิจัยและใช้ได้ตามความมุ่งหมายเพื่อนำไปเก็บรวบรวม ข้อมูลในโรงเรียนกรณีศึกษา

2.2 วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในขั้นที่ 1 มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามที่สอดคล้องกับเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 จัดทำ ร่างแบบสำรวจเอกสาร โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.3 นำร่างแบบสำรวจเอกสารที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษา

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสำรวจเอกสารตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2.6 จัดทำแบบสำรวจเอกสาร ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 แห่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยจากปรากฏการณ์จริง ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลสามารถยืดหยุ่นและปรับเทคนิคในระหว่างดำเนินการได้อย่างเหมาะสม วิธีการที่สำคัญในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์มีการใช้การสังเกต เก็บข้อมูลจากเอกสารของโรงเรียนและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ปรากฏการณ์ที่ศึกษา การบันทึกภาพประกอบปรากฏการณ์ การบันทึกเสียง ข้อมูลจากการวิจัยจะต้องเป็นปากเป็นเสียงความคิดความรู้สึกจากปรากฏการณ์ที่เป็นจริงของผู้ที่นักวิจัยกำลังศึกษา เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยมีการติดต่อประสานงาน การส่งเอกสาร การเดินทางและการแนะนำตนเอง ผู้วิจัยกำหนดแผนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดสรรและจัดช่วงเวลาที่เหมาะสม ไม่เป็นการรบกวนเวลาของผู้ให้ข้อมูลทุกคน อันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและ อาจส่งผลกระทบต่อภารกิจอื่น ๆ ของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและนัดหมายเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์เพื่อให้ การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยศึกษาอย่างละเอียดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลจากเอกสารจะให้ภาพทั้งที่เป็นปรากฏการณ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา และสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโรงเรียนที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้นแหล่งข้อมูลเอกสารที่ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลมีหลาย ดังต่อไปนี้ คือ

1. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการโรงเรียน
2. รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน
3. รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก
4. สื่อออนไลน์ Website Facebook และอื่น ๆ
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขออนุญาตวิเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานเพื่อติดต่อโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่กำหนดจากแบบสัมภาษณ์ด้วยตัวเองตามวัน เวลาที่กำหนด ดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผู้ทรงคุณวุฒิ	วันที่สัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
ดร.กัมพล ไชยพันธ์	4 กันยายน 2566 เวลา 8.00 น. – 16.00 น.	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15(เวียงเก่าแสนภู วิทยา ประสาท) จังหวัดเชียงราย
ดร.สุวิษชาภรณ์ ชนิลกุล	14 ตุลาคม 2566 เวลา 8.00 น. – 12.00 น.	โรงเรียนบ้านยะพอ จังหวัด ตาก
นาย <u>ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ</u>	9 ตุลาคม 2566 เวลา 8.00 น. – 12.00 น.	โรงเรียนบ้านสว่า จังหวัด น่าน
นายชาญวิทย์ สันดอน	12 กันยายน 2566 เวลา 8.00 น. – 16.00 น.	โรงเรียนบ้านตะเคียนราม จังหวัดศรีสะเกษ
นายนรากร กาลสุวรรณ	11 กันยายน 2566 เวลา 8.00 น. – 16.00 น.	โรงเรียนบ้านบ้องตี้ จังหวัด กาญจนบุรี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นความมุ่งหมายของการวิจัย คือ การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร องค์ประกอบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จ การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นได้มาจาก

1. การวิเคราะห์ผลข้อมูลการสนทนาจากผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ
2. การวิเคราะห์ผลข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 5 แห่ง ที่เป็นกรณีศึกษา
3. การนำข้อมูลที่ศึกษาได้ มาสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนชาย

ขอบและตรวจสอบความถูกต้อง มาวิเคราะห์แยกแยะเป็น องค์ประกอบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การนำองค์ประกอบที่ศึกษาได้จากแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสร้างข้อสรุปประเด็นจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำไปเป็นองค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ
การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน**

ในขั้นนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงานและการควบคุม และ 4) ปัจจัยความสำเร็จ

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหาร การศึกษา มีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน โดยสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีประสบการณ์การบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ดร.วีระ แข็งกสิการ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

2. ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ ได้แก่ ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล ศึกษาธิการจังหวัดน่าน และ ดร.นุชรัตน์ ประสิทธิ์ศิลป์ชัย ศึกษาธิการจังหวัดภูเก็ต

3. ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ดร.โยธิน สิทธิประเสริฐ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย

4. ศึกษานิเทศก์ ที่มีวุฒิกการศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต หรือเคยเป็นผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.ยศกร สิทธิศักดิ์ไพบุลย์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ พัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนมจังหวัดนครพนม

5. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา วิद्यฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ดร.ศุภโชค ปิยะสันดี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาเชียงราย เขต 3

6. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา วิद्यฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ดร.พัชรินทร์ จันทราพูน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าเหมือด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาเชียงราย เขต 3

7. ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิद्यฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สำเร็จการศึกษ สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านด้านการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนที่มีผลการบริหารจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับที่อยู่ในอำเภอที่ติดชายขอบของประเทศ ไทย หรือ ได้รับรางวัลทรงคุณค่าของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ดร.กัมพล ไชยพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) จังหวัดเชียงราย ดร.สุวิษชาภรณ์ ชนิลกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยะพอ จังหวัดตาก นาย **ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสว่า จังหวัดน่าน นายชาญวิทย์ สันดอน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตะเคียนราม จังหวัดศรีสะเกษ และนายนรากร กาลสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อตี่ จังหวัดกาญจนบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(Semi-Structure Interview) โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบในการสร้าง (ร่าง) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 จัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างฉบับร่าง

2.2.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษา

2.2.4 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (Index of item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเกณฑ์ในการพิจารณาค่าความสอดคล้อง มีดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องตามนิยามศัพท์

เฉพาะซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ เวชชะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2. ดร.นริศรา เสือคล้าย อาจารย์ประจำสาขาวิชาวัดและประเมินผลการศึกษา วิทยาลัยการศึกษ มหาวิทยาลัยพะเยา

3. ดร.ชัยณรงค์ สร้างซ่าง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

4. ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

5. ดร.เกรียงศักดิ์ ยุทโท ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเวียงเชียงรุ้ง สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 70-71) โดยใช้สูตร ดังนี้

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา ดังนี้

ถ้า $IOC \geq 0.50$ หมายถึง ข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา

ถ้า $IOC \leq 0.50$ หมายถึง ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

ผลการหาค่า IOC พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

2.2.5 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา

เพื่อขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนดจากแบบสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ตามวัน เวลาที่กำหนด ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	วันที่สัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
ดร.วีระ แข็งกสิการ	10 พฤศจิกายน 2566 เวลา 10.00 น. – 11.00 น.	ออนไลน์ ผ่านโปรแกรม ไลน์
ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล	30 ตุลาคม 2566 เวลา 10.00 น. – 11.00 น.	ออนไลน์ ผ่านโปรแกรม ไลน์
ดร.นุชรัตน์ ประสิทธิ์ศิลป์ชัย	20 พฤศจิกายน 2566 เวลา 10.00 น. – 11.00 น.	ออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom Cloud Meetings.
ดร.โยธิน สิทธิประเสริฐ	12 ตุลาคม 2566 เวลา 11.00 น. – 12.00 น.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
ดร.ยศกร สิทธิศักดิ์ไพบูลย์	20 ตุลาคม 2566 เวลา 15.00 น. – 16.00 น.	ออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom Cloud Meetings.
ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์	4 พฤศจิกายน 2566 เวลา 10.00 น. – 11.00 น.	ออนไลน์ ผ่านโปรแกรม ไลน์
ดร.พัชรินทร์ จันทราพูน	27 ตุลาคม 2566 เวลา 9.00 น. – 10.00 น.	ออนไลน์ ผ่านโปรแกรม ไลน์
ดร.กัมพล ไชยพันธ์	4 กันยายน 2566 เวลา 11.00 น. – 12.00 น.	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15(เวียงเก่า แสสนัญ วิทยา ประสาท
ดร.สุวิษชาภรณ์ ชนิลกุล	14 ตุลาคม 2566 เวลา 15.00 น. – 16.00 น.	โรงเรียนบ้านยะพอ ออนไลน์
นาย <u>ปกรณ์ ศศิวัจน์ไพสิฐ</u>	9 ตุลาคม 2566 เวลา 11.00 น. – 12.00 น.	โรงเรียนบ้านสัว่ ออนไลน์
นายชาญวิทย์ สันดอน	12 กันยายน 2566 เวลา 11.00 น. – 12.00 น.	โรงเรียนบ้านตะเคียนราม
นายนรากร กาลสุวรรณ	11 กันยายน 2566 เวลา 11.00 น. – 12.00 น.	โรงเรียนบ้านบ้องตี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปเป็นองค์ประกอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยการศึกษา

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมและการใช้ภาษา
3. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข จัดทำเป็นร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบ(ร่าง)รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำ(ร่าง)รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ยกร่างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ วิพากษ์ วิวิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารสถานศึกษาหรือด้านการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 9 คน ได้มาด้วยการเลือก

แบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม และกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านบริหารองค์การ จำนวน 4 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร วิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสินธุ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

4. ดร.ภูเบศ พวงแก้ว อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1. ดร.ธงชัย คำปวง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

2. ดร.มิญช์มันัส วรณมรินทร์ สลาสิงค์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

กลุ่มที่ 3 กลุ่ม ผู้อำนวยการโรงเรียนชายขอบ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน คุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) จบการศึกษาระดับปริญญาเอกขึ้นไป

1. ดร.อนวัช อุ่บกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่า แสนภูวิทยาประสาท)

2. ดร.ชญาชล แข็งเขตกรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสว่างวิทยา

3. ดร.ศราวดี สุตะวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1.1 เอกสาร (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 ประเด็นประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.3 แบบประเมินความเหมาะสม (Suitability) ของร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม (Suitability) ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบบสอบถามมีลักษณะแบบปลายเปิด (Open Form)

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคในการจัดสนทนากลุ่ม

2.2.2 กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบให้ครอบครัวกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.3 จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และนำเสนอคณะกรรมการที่
 ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความชัดเจนในการใช้ภาษา

2.2.4 นำประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ มา
 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน
 ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยกำหนด วัน เวลาสถานที่ และบุคคลในการจัดสนทนากลุ่ม

3.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึง
 ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
 โดยแนบ

1) โครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ

2) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.3 ผู้วิจัยจัดเตรียมความพร้อมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดย
 การประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่มอีกครั้ง จัดเตรียมสถานที่
 วัสดุอุปกรณ์และบุคลากรในการจัดประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่
 ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนา และผู้ให้บริการความสะดวกด้านอื่น ๆ

3.4 ดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันที่ 19 มีนาคม
 2567 เวลา 15.00 น. – 17.00 น. รูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom Cloud Meetings. ใน
 การนี้ มีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม คือ ดร.
 พรวิภา สมสะอาด ทั้งนี้ ก่อนการดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำเสนอความเป็นมาและ
 ความสำคัญของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย จากนั้นผู้ดำเนินรายการ
 เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มได้อภิปรายซักถามและให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนความ
 คิดเห็นเพิ่มเติมในการวิจัย ระหว่างการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกการสนทนากลุ่ม
 เพื่อเป็นข้อมูลนำเสนอผลการวิจัย และประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

3.5 ทำการเก็บข้อมูลและสรุปผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูล ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิจากฉันทามติในการสนทนากลุ่ม มาปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับแบบประเมินความเหมาะสม (Suitability) ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) ระบุดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านการประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ด้านคือ 1) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 2) ด้านการใช้ประโยชน์ (Utility) ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผู้รู้รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนในโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 27 จังหวัด 108 อำเภอ ตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน พ.ศ. (2560 – 2564) ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงจำนวนจังหวัดติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

ชายแดนไทย-สปป.ลาว	ชายแดนไทย-เมียนมา	ชายแดนไทย-กัมพูชา
เลย	กาญจนบุรี	สระแก้ว
หนองคาย	ราชบุรี	จันทบุรี
บึงกาฬ	เพชรบุรี	ตราด
นครพนม	ประจวบคีรีขันธ์	อุบลราชธานี
มุกดาหาร	ชุมพร	ศรีสะเกษ
อำนาจเจริญ	ระนอง	บุรีรัมย์
อุบลราชธานี*	เชียงใหม่	สุรินทร์
เขียงราย**	แม่ฮ่องสอน	
พะเยา	เขียงราย**	
น่าน	ตาก	
อุดรดิตถ์		
พิษณุโลก		
รวม 12 จังหวัด	รวม 10 จังหวัด	รวม 7 จังหวัด

*, ** จังหวัดซ้ำ

ที่มา : (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ประชากร โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (SimpleRandom Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 จังหวัด ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัด ประกอบด้วย จำนวน 8 จังหวัด เป็นตัวแทน ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเขียงราย จังหวัด

เชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดสระแก้ว จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดบึงกาฬ และจังหวัดศรีสะเกษ
จำนวน 1,425 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน จำนวน 302 คน จาก 302 แห่ง โดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage
Sampling) ดังตาราง 9 ดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มจังหวัด จากพื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน
จำนวน 27 จังหวัด โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8
จังหวัด เป็นตัวแทน ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน
จังหวัดสระแก้ว จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดบึงกาฬ และจังหวัดศรีสะเกษ

ขั้นที่ 2 สุ่มเลือกเขตพื้นที่จังหวัดละ 1 เขตพื้นที่ จะได้ 8 เขตพื้นที่ โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย
(Simple Random Sampling) มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,425 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
โดยการเปิดตารางเครจซ์เมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า. 43)
เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น
302 คน ดังตารางนี้

ตาราง 9 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

จังหวัดที่ติดพื้นที่ชายขอบ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3	139	29
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2	176	37
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2	118	25
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2	101	21
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 2	173	37
6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ	212	45

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3	217	46
8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3	289	61
รวม	1,425	302

(ที่มา : ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในชั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

2.1.1 เอกสารรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 แบบประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility) และแบบ
ประเมินความเป็นประโยชน์ (Utility) ในการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งมีลักษณะของแบบประเมิน
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมา
ที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปาน
กลาง

2 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาเป็นกรอบในการสร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2.2 ศึกษาหลักการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ และจัดทำร่างแบบประเมิน

2.2.3 นำแบบประเมิน โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

2.2.4 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2.5 จัดทำแบบประเมินฉบับจริง ซึ่งลักษณะของแบบประเมิน ดังนี้
แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลถึงผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่ตองการเก็บข้อมูล โดยแนบเอกสาร ดังนี้

1) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 ผู้วิจัยติดตามรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งคืนมาด้วยตนเอง และนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า. 121) ระบุ ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านการประเมิน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยมีผลการวิจัยในแต่ละตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียน

1.1.1 สถานที่ตั้งของพื้นที่ มีรายละเอียด ดังนี้

“...ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ทิศเหนือ จรด
กำแพงเมืองเก่าและบ้านห้วยเกียง ทิศใต้ จรดกำแพงเมืองเก่าและบ้านป่าสักหางเวียง หมู่ 9
ตำบลเวียง ทิศตะวันออก จรดแม่น้ำโขงซึ่งกั้นระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว และทิศตะวันตก จรดกำแพงเมืองเก่ากับบ้านเวียงใต้บางส่วน และบ้านจอม
กิติติ...”

โรงเรียนที่ 1

“...ตั้งอยู่ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ
ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับตำบล
ศรีมงคล อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลลุ่มลุ่ม อำเภอไทร
โยค จังหวัดกาญจนบุรี ทิศตะวันตก ติดต่อกับประเทศพม่า...”

โรงเรียนที่ 2

“...ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอภูสิงห์ อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดศรีสะเกษ
มีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอขุขันธ์ ทิศใต้ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา
ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอขุนหาญ และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอสังขะลำเภอบัวเขต
จังหวัดสุรินทร์...”

โรงเรียนที่ 3

“...ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับ
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงไชยบุรี (ประเทศลาว) ทิศใต้ ติดต่อกับ
อำเภอแม่จริมและอำเภอสันติสุข และทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบัว...”

โรงเรียนที่ 4

“...ตั้งอยู่ในอำเภอพบพระ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอแม่สอด ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเมืองตาก อำเภอวังเจ้า และอำเภอคลองลาน (จังหวัดกำแพงเพชร) ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภออัมพวา และรัฐกะเหรี่ยง (ประเทศพม่า) และทิศตะวันตก ติดต่อกับรัฐกะเหรี่ยง (ประเทศพม่า)...”

โรงเรียนที่ 5

สรุปสถานที่ตั้งของพื้นที่ สถานที่ตั้งโรงเรียนชายขอบตั้งอยู่ในบริเวณที่ติดกับพื้นที่ชายแดนมีพรมแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรกัมพูชา

1.1.2 การจัดการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

“...เปิดทำการสอน เปิดทำการสอน 4 ระดับ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 บุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ชุรการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่สนับสนุนการศึกษา...”

โรงเรียนที่ 1

“...เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ชุรการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่สนับสนุนการศึกษา...”

โรงเรียนที่ 2

“...เปิดทำการสอน เปิดทำการสอน 4 ระดับ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 บุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ชุรการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่สนับสนุนการศึกษา...”

โรงเรียนที่ 3

“...เปิดสอนตั้งแต่ ระดับการศึกษาปฐมวัย ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 บุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ชุรการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่สนับสนุนการศึกษา...”

โรงเรียนที่ 4

“...เปิดทำการสอน เปิดทำการสอน 3 ระดับ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 บุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ชุรการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่สนับสนุนการศึกษา...”

โรงเรียนที่ 5

สรุป การจัดการศึกษา มีจัดการศึกษาส่วนใหญ่จัดในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ชุรการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่สนับสนุนการศึกษา

1.1.3 สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบ มีรายละเอียด

ดังนี้

“...เศรษฐกิจ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/รายได้ประชากร พบว่าประกอบอาชีพค้าขายและเกษตรกรรมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ สำหรับรายได้ของครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 25,000 บาท/คน/ปี ในปัจจุบันการก่อสร้างท่าเรือพาณิชย์ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทำให้มีเรือสินค้าจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศจีนตอนใต้มาเทียบท่าเพื่อขนถ่ายสินค้า ทำให้เกิดอาชีพด้านบริการอีกมากมายและมีการจ้างงานเป็นจำนวนมาก และมีนักลงทุนจากท้องถิ่นหรือจากที่อื่นหรือจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนเพิ่มมากขึ้น

สังคม ศาสนา ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน มีผู้นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 99 และนับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 1 โดยวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ประมาณเดือนเมษายนของทุกปี กิจกรรมทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประกวดชบวนแห่และนางงามประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ตักบาตรและแห่เทียนเข้าพรรษาประเพณีตานกวยสลาก ประเพณีลอยกระทง

ความมั่นคง ปัญหายาเสพติดบริเวณชายแดน มีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการค้ามนุษย์

คมนาคม ถนนสายหลัก ท่าเรือ มีทั้งรถประจำทาง รถรับจ้าง รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล เรือ

สาธารณสุข โรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล
 สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำ แม่น้ำ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่
 แม่น้ำโขงพื้นที่น้ำท่วมถึง คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมดน้ำเสีย ปริมาณน้ำเสีย 10 ลบ.ม./
 วัน ชยะปริมาณ 6 ตัน/วัน...”

โรงเรียนที่ 1

“...เศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม พืชที่ปลูก อาชีพเสริม เลี้ยง
 สัตว์ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ สานเข่ง ไม้เสียบ เสริมรายได้ส่วนใหญ่ขายแรงงานนอกตำบลในเมือง
 ใหญ่กรุงเทพมหานครผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ และพอใช้

สังคมประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ รองลงมาคือศาสนาพุทธ และอิสลาม
 ตามลำดับประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีสงกรานต์ การ
 รดน้ำดำหัว การทอดสะพานค้าต้นโพธิ์

ความมั่นคง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ ไม่มีการศึกษามีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน

คมนาคม สภาพการคมนาคม มีถนนสายหลัก ถนนส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นถนนลูกรังการ
 บริการรถโดยสารประจำทาง โดยมีบริการรถโดยสารประจำทางเส้นทางทุ่งมะเข็ญไปยัง
 จังหวัดกาญจนบุรี สามารถเดินทางได้ทางบก

สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

สิ่งแวดล้อมลักษณะภูเขาล้อมรอบเป็นลูกคลื่น มีภูเขาเล็กๆ อยู่ทั่วไป และสภาพทาง
 กายภาพเป็นที่ราบเชิงเขา หรือที่ราบหุบเขา การตั้งบ้านเรือนของราษฎรจะกระจายอยู่ตาม
 พื้นที่ราบและลำห้วย...”

โรงเรียนที่ 2

“...เศรษฐกิจการประกอบอาชีพหลักของประชาชนภายในตำบล ยังขึ้นอยู่กับ
 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำนาข้าว อาชีพรองได้แก่ การทำไร่ ไร่จ้าง เป็นต้น
 รายได้ของประชากร ในเขตบริการของโรงเรียน

สังคมวัฒนธรรมสำคัญที่แสดงถึงความเป็นชาวบ้าน คือ ภาษาพูด ซึ่งประชากรส่วนใหญ่
 จะใช้ภาษาเขมรสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน นับถือศาสนาพุทธ เป็นหลักยึด
 เหนี่ยวจิตใจ มีประเพณีที่ แสดงถึงความเคารพบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ และ
 ความมี
 อารุโธ

ความมั่นคงรูปแบบการปกครองตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาคและการปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็นหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านจะแบ่งการปกครองเป็นเขต/คุ้มตามสภาพแผนผังหมู่บ้าน มี กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าเขต/คุ้ม เป็นผู้ปกครอง และมีองค์การบริหารส่วน ตำบล 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมีองค์กรมวลชนจัดตั้งเพื่อเสริมประสิทธิภาพการปกครองตำบล/หมู่บ้าน

คมนาคมคมนาคม จะใช้การขนส่งทางบกเป็นหลักโดยรถยนต์รับจ้างไม่ประจำทาง การคมนาคมระหว่างโรงเรียนกับ หมู่บ้านในเขตบริการจะใช้ถนนที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านภายในตำบลซึ่งมีสภาพเป็นถนนดินลูกรัง และถนนดิน มีบางส่วนที่อาจจะชำรุดมากในช่วงฤดูฝนสามารถใช้สัญจรได้แต่ไม่ค่อยสะดวกด้านอื่นได้ ระบบสัญญาณ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และการไปรษณีย์ คราวเรือนมี ไฟฟ้าใช้เพียงพอ

สาธารณสุข มีสถานบริการสาธารณสุขประจำตำบล 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำธรรมชาติ 13 แห่งแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น 29 แห่ง ป่าไม้ชุมชนโกนกะเปอร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ...”

โรงเรียนที่ 3

“...เศรษฐกิจสภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะชนบท อาชีพหลักของชุมชนคือเกษตรกรผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาภาคบังคับ ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี ไม่เกิน 3,000 บาท

สังคมส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีบวชป่าของชนพื้นเมือง กินดอกดำดอกแดง ของชาวเขาเผ่าลัวะ ปีใหม่ม้งของชาวเขาเผ่าม้ง

ความมั่นคงสถานศึกษากับความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของชุมชนสภาพของชุมชนยังมีสภาพของชุมชนชนบทยังคงรักษาขนบธรรมเนียม และประเพณีที่ดีงาม เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อจำกัดของสถานศึกษากับความร่วมมือของชุมชนสภาพเศรษฐกิจของ

ชุมชนค่อนข้างยากจน ประชาชนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการประกอบอาชีพทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษามากนัก

คมนาคมการเดินทางจากจังหวัดถึงโรงเรียน ใช้เส้นทาง 2 เส้นทาง เส้นทางสัญจรระหว่างโรงเรียนแม่และห้องเรียนสาขา

สาธารณสุข ปัญหาทุพโภชนาการและไม่มีคุณภาพ ขาดแคลนอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม การสาธารณสุขขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอ

สิ่งแวดล้อม ไฟฟ้า ใช้ไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ไฟฟ้าดับบ่อยเกิดปัญหาน้ำหลากกัด

เซาะพื้นที่ในโรงเรียนในช่วงฤดูฝนการรับชมโทรทัศน์ มีสัญญาณโทรทัศน์ เป็นภาพซ้อน ต้องใช้จานดาวเทียมจึงจะชัดเจน น้ำอุปโภคและบริโภค ใช้น้ำประปาจากประปาภูเขาคุณภาพน้ำไม่ดี สาขา มีความห่างไกลและ ทुरกันดาร ขาดแคลนน้ำในการอุปโภคกล่าวคือ ในช่วงฤดูฝน น้ำจะขุ่นขึ้นเป็นสีน้ำตาล ส่วนในช่วงฤดูแล้ง น้ำจะแห้งไม่พอใช้...”

โรงเรียนที่ 4

“...เศรษฐกิจ อาชีพหลักของชุมชน คือ เกษตรกรรม ทำไร่ และรับจ้างทั่วไป ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่จบการศึกษาระดับ ป. 6 เนื่องจากเป็นชนกลุ่มน้อย เชื้อชาติกะเหรี่ยง และพม่า มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์มีฐานะค่อนข้างยากจน มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี ประมาณ 30,000 – 36,000 บาท/คน/ปี จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 4 คน

สังคม นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีการทอผ้ากระเหรี่ยง

ความมั่นคงปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดน เนื่องจากหมู่บ้านอยู่ติดชายแดนประชาชนเป็นชนกลุ่มน้อยเผ่ากะเหรี่ยงซึ่งมีปัญหาการสู้รบกันบ่อยครั้งระหว่างกะเหรี่ยงพุทธกับกะเหรี่ยงคริสต์ ปัญหาการแพร่ระบาดของเสพติด ปัญหาการยาเสพติดถือว่าเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ชายแดนจึงล่อแหลมต่อการแพร่ระบาด นับเป็นภาระหนักและอันตรายที่ต้องเฝ้าระวัง ป้องกันเพื่อมิให้การแพร่ระบาดเข้าสู่สถานศึกษา

คมนาคมสามารถเดินทางได้ทุกฤดูกาล มีถนนลาดยางผ่านหน้าโรงเรียน การเดินทางใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ไม่มีรถโดยสารประจำทางด้านการสื่อสาร จากสภาพทั่วไปนอกจากจะมีปัญหาเรื่องการใช้ภาษาในการสื่อสารแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกด้านหนึ่งคือ การติดต่อสื่อสารด้วยระบบ IT

สาธารณสุข ปัญหาที่พบในหมู่บ้านด้านสุขภาพอนามัยมักเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อส่วน ใหญ่เป็นโรคติดต่อที่เกี่ยวกับทางเดินอาหารใช้เสียดอก ไข้มาลาเรียและโรคเท้าช้างนอกจากนี้ยังมี ปัญหาด้านสุขภาพโภชนาการของนักเรียนอีกเป็นจำนวนมาก สืบเนื่องมาจากสุขภาพอนามัยนักเรียนไม่สมบูรณ์ ความขาดแคลนอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม

สิ่งแวดล้อมไฟฟ้า ระบบประปา น้ำที่ใช้อุปโภค บริโภค ใช้น้ำจากลำห้วยที่ไหลผ่านข้างโรงเรียน ซึ่งในฤดูแล้งน้ำในลำห้วย จะแห้งขอด ส่วนในฤดูฝนน้ำจะขุ่นและขุ่นมาก ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ที่ถูกละทิ้งของนักเรียนเรื่องจริง...”

โรงเรียนที่ 5

สรุปสภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบ

เศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด รับจ้างทั่วไป และค้าขาย มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ประชาชนขาดความรู้และทักษะวิชาชีพเฉพาะ

สังคม มีความขัดแย้งในกลุ่มชาติพันธุ์และขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของกันและกัน ไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษา ประชาชนมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ มีหลายเชื้อชาติศาสนา ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ประชาชนไม่รู้กฎหมาย

ความมั่นคงปัญหาเสถียรภาพบริเวณชายแดน ประชาชนยังมีความเข้าใจและทัศนคติที่ไม่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน มีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์

คมนาคมส่วนใหญ่ไม่สะดวก เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ภูเขา ห่างไกล ไม่มีรถประจำทาง การสื่อสารโทรคมนาคมทำได้ลำบาก การใช้ภาษาในการสื่อสารแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกด้านหนึ่งคือ การติดต่อสื่อสารด้วยระบบ IT

สาธารณสุข ปัญหาสุขภาพโภชนาการและไม่มีคุณภาพ ขาดแคลนอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม การสาธารณสุขขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอ บางครั้งเกิดโรคติดต่อ และโรคอุบัติใหม่

สิ่งแวดล้อมน้ำดื่มสะอาดไม่เพียงพอ ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง มีการบุกรุกทำลายป่า การประกอบอาชีพเกษตรที่มีการใช้สารเคมี

1.1.4 การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT)

1) จุดแข็งและโอกาส มีรายละเอียดดังนี้

“...ด้านวิชาการโรงเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลให้ผู้เรียนมีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่ดีขึ้นผู้เรียนมีความหลากหลาย ได้รับการศึกษาตามหลักสูตรที่เหมาะสมและตรงประเภทความพิการให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขจังหวัดเชียงใหม่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ประตุการค้าชายแดน เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ส่งเสริมนโยบายเปิดโอกาสการศึกษาตั้งคุณักศึกษาต่างชาติเศรษฐกิจพอเพียงการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการศึกษา

ด้านบุคลากร ครูสามารถปรับตัว พร้อมรับการสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอด

ด้านบริหารทั่วไป ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนโรงเรียนมีการจัดการศึกษาเชิงรุก สนับสนุนผู้เรียนตามศักยภาพ และความสนใจนโยบายของรัฐส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนในด้านการลงทุนทางการศึกษาทำให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพิ่มโอกาสทางการศึกษาทุกรูปแบบในการแข่งขันในประชาคมอาเซียน และการพัฒนาทักษะชีวิตของประชาชนโดยยึดตามหลักการปรัชญาของมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและผู้รับบริการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

ด้านงบประมาณโรงเรียนกระจายอำนาจการบริหาร ส่งผลให้มีอิสระและในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมหน่วยงานองค์กรต่างๆ ชุมชน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา มีความเชื่อมั่นในตัวและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา...”

โรงเรียนที่ 1

“...ด้านวิชาการการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ด้านบุคลากร ผู้บริหารมีการบริหารทางการศึกษา ด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ โรงเรียนมีการบริหารโดยการกระจายอำนาจตัดสินใจให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ มีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญวิธีการปฏิบัติแบบกัลยาณมิตร ในการส่งเสริมสนับสนุนการทำกิจกรรมต่าง ๆ และการปฏิบัติระหว่างบุคลากรกับผู้บริหาร มีความสียสละ เน้นความสำคัญของส่วนรวม

ด้านบริหารทั่วไปโรงเรียนมีการใช้รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการบริหาร เช่น การสั่งการ การควบคุม การจูงใจ สะท้อนถึงวัฒนธรรมองค์กร โรงเรียนมีเขตบริการหลาย

หมู่บ้าน มีนักเรียนจำนวนมากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชาชนทั่วไปรวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ให้ความร่วมมือดี เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าทำให้โรงเรียนนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีมากขึ้นและหลากหลายนักเรียนมีความต้องการบริโภคเทคโนโลยี ส่งผลให้นักเรียนต้องปรับหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการ

ด้านงบประมาณนโยบายเรียนฟรีตั้งแต่แรกเกิดจนจบการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีส่วนเพิ่มโอกาสทางการศึกษา...”

โรงเรียนที่ 2

“...ด้านวิชาการได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และได้รับการ

คัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาให้เป็นโรงเรียนแกนนำขยายผล “โรงเรียนเปลี่ยนแปลงเชิงระบบด้วยนวัตกรรมจิตศึกษา, PBL, และ PLC” ตามโครงการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบ Active Learning ส่งผลให้ผู้เรียนมี Self ทักษะสมอง EF มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านเหมาะสมตามวัย มีสภาพที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด ครูได้รับการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ด้านบุคลากร ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นนักพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา พัฒนาครูและบุคลากรที่ย้ายมาใหม่หรือบรรจุแต่งตั้งใหม่ให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความชำนาญในการใช้นวัตกรรมของสถานศึกษา ครูและบุคลากรมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

ด้านบริหารทั่วไปเครือข่ายด้านการศึกษาที่ช่วยเหลือและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพพร้อม ก้าวสู่สากล ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านงบประมาณการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัด มีการระดมทรัพยากรจากภายนอก มีเครือข่ายการศึกษานอกเหนือจากต้นสังกัด การสร้างเครือข่าย...”

โรงเรียนที่ 3

“...ด้านวิชาการโรงเรียนมีการกำหนดคริสต์ทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของ หน่วยงานต้นสังกัดการกระตุ้น นำ และใช้กระบวนการบริหารงาน

ตลอดถึง

จัดการศึกษา ได้ทันตามสถานการณ์มีการใช้สื่อเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและ พัฒนาระบบ ข้อมูลสารสนเทศ

ด้านบุคลากร- บุคลากรส่วนใหญ่อายุยังน้อย จึงมีใจใฝ่เรียนรู้ และมีการศึกษาอยู่ใน ระดับปริญญาโททาง การศึกษาหลายท่าน และ พัฒนาการสื่อสารจำนวนครูเพียงพอและมีวุฒิ การศึกษาระดับ ปริญญาโทเป็น ส่วนใหญ่ครูและบุคลากรส่วนใหญ่ สอนตรงวิชาเอก รับผิดชอบงานโครงการที่ได้รับมอบหมาย ครูทุกคนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน พัฒนา ตนเอง เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของตน ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง และ องค์กร ครูและบุคลากรส่วนใหญ่มีความรัก ความ สามัคคีกัน ทำงานเป็นทีมได้ดี มีผลงาน ปรากฏ ชัดเจน

ด้านบริหารทั่วไปสถานศึกษามีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ และมีการ กระจายอำนาจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม สถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากรจากชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเป็น กรณีพิเศษจากโรงเรียนพี่ ชุมชนเข้มแข็งเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษาด้วยดี

ด้านงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้การสนับสนุนการศึกษา โดยการ สนับสนุนงบประมาณอย่าง สม่าเสมอขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้าน งบประมาณ อย่างต่อเนื่อง...”

โรงเรียนที่ 4

“...ด้านวิชาการมีการจัดทำหลักสูตรที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน พร้อมทั้งมี ความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการด้านสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์

ด้านบุคลากรจัดการเรียนรู้ให้น่าสนใจและมีความหลากหลายเพื่อเป็นเครื่องมือในการ ดึงศักยภาพผู้เรียนให้มีความโดดเด่นให้ายต่อการพัฒนาและส่งเสริมครูใช้เทคโนโลยีที่ เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของนักเรียนให้มากขึ้นในทุกรูปแบบ ครูนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น

ด้านบริหารทั่วไปการมีส่วนร่วมหรือการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการเสนอ ความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา และการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา

ด้านงบประมาณการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัด มีการระดมทรัพยากรจากภายนอก มีเครือข่ายการศึกษานอกเหนือจากต้นสังกัด การสร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน องค์กรเอกชน...”

โรงเรียนที่ 5

สรุปการวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) จุดแข็งและโอกาส

ด้านวิชาการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก สนับสนุนผู้เรียนตามศักยภาพ และความสนใจ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ส่งเสริมทักษะอาชีพตามพื้นที่ชายขอบที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน

ด้านบุคลากร พัฒนาครูให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาครูและองค์กรด้วยกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลการดำเนินงาน

ด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนตั้งอยู่ทำเลที่เป็นเศรษฐกิจ (ลาว, พม่า, กัมพูชา) มีเครือข่ายโรงเรียนร่วมพัฒนาอย่างหลากหลาย ระบบการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ มีความต้องการเทคโนโลยี ประชาชนทั่วไปรวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ให้ความร่วมมือ

ด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัด มีการระดมทรัพยากรจากภายนอก มีเครือข่ายการศึกษานอกเหนือจากต้นสังกัด การสร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ นโยบายเรียนฟรีตั้งแต่แรกเกิดจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) จุดอ่อนและอุปสรรค มีรายละเอียดดังนี้

“...ด้านวิชาการผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานแตกต่างกัน ตามบริบทโรงเรียนและชุมชน ผู้เรียนมีภาษา และวัฒนธรรม ที่เป็นข้อจำกัดของการสื่อสารภายในโรงเรียน ค่านิยมของผู้ปกครองในการส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียนยอดนิยม ทำให้เกิดปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กและค่านิยมให้บุตรหลาน เรียนต่อในสายสามัญมากกว่าในสายอาชีพ

ด้านบุคลากรครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี

ด้านบริหารทั่วไปผู้เรียนมาจากในเขตบริการ และนอกเขตบริการที่มีความห่างไกล ขาดการสนับสนุนด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตการอพยพโยกย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งผลต่อการวางแผนการจัดการศึกษา เช่น การรับผู้เรียนการย้ายระหว่างภาคเรียนหรือปีการศึกษา

“ด้านงบประมาณการกระจาย งบประมาณลงทุนทางด้านการศึกษาจากหน่วยงานต่างๆไม่ครอบคลุม...”

โรงเรียนที่ 1

“...ด้านวิชาการนโยบายด้านการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการบริหารจัดการศึกษาคำสั่งของหน่วยงานต้นสังกัด มีข้อจำกัดในการปฏิบัติที่ตายตัว ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ขาดการพัฒนาและขาดคุณภาพ

ด้านบุคลากรบุคลากรไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์และระเบียบที่กำหนด แหล่งเรียนรู้ไม่ครบสมบูรณ์ใน ทุกกลุ่มประสบการณ์ ขาดครูที่มีความสามารถเฉพาะด้าน งบประมาณที่ได้รับจัดสรรน้อย ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการกรอบของงบประมาณไม่ตรงตามความต้องการของโรงเรียน การพัฒนาสื่อเทคโนโลยี ต้องใช้งบประมาณ เพื่อพัฒนาคุณภาพมาก ทำให้การบริหารจัดการไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

ด้านบริหารทั่วไปแหล่งชุมชนมีการกระจายตัวตามพื้นที่ซึ่งเป็นที่ราบและภูเขาในพื้นที่ห่างไกล ทำให้การติดต่อสื่อสารทางด้านโทรศัพท์หรือทาง Internet มีไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่จากสภาพพื้นที่ติดชายแดนทำให้นักเรียนมีการย้ายที่อยู่อาศัย และย้ายโรงเรียนบ่อยเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีราคาสูง ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายของโรงเรียนการใช้เทคโนโลยีบางอย่างมีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อค่าสาธารณูปโภคของโรงเรียนซึ่งมีอัตราสูงขึ้นไปมีการใช้เทคโนโลยีในทางลบ

ด้านงบประมาณการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัดลดน้อยลงเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โรงเรียนจึงมีค่าใช้จ่ายสูง ทำให้โรงเรียนต้องระดมทุนจากภายนอกมาทดแทนในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน การจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัดลดลงโดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภค...”

โรงเรียนที่ 2

“...ด้านวิชาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษาและระดับชาติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ การบริหารจัดการระบบสาธารณูปโภค ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ การบริหารจัดการการจราจร สถานที่จอดรถ โรงอาหารการปรับเปลี่ยนโยกย้ายบุคลากร

ด้านบุคลากรครูมีการปรับเปลี่ยนเคลื่อนย้ายบ่อย การพัฒนาครูใหม่ให้มีความชำนาญในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดประสบการณ์ที่เป็น Active Learning โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสอดคล้องกับนวัตกรรมของสถานศึกษา

ด้านบริหารทั่วไปไม่มีที่สำหรับรับประทานอาหารกลางวันที่เป็นสัดส่วนพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษาและระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด พัฒนาระบบสาธารณูปโภค บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ สถานที่รับประทานอาหารกลางวันการจัดทำสถานที่จอดรถ รวมทั้งการบริหารจัดการจราจรภายในโรงเรียน

ด้านงบประมาณการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่การดำเนินงาน...”

โรงเรียนที่ 3

“...ด้านวิชาการการทำยุทธศาสตร์ระยะยาวทำให้ไม่ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหารระดับสูงบ่อย เปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการศึกษาบ่อย ทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ต่อเนื่องการนิเทศกำกับติดตาม

ด้านบุคลากรครูปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มตามศักยภาพเนื่องจากขาดความสามารถขาดบุคลากรในบางวิชาเอก เช่น การท่องเที่ยวและการโรงแรมครูมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากงาน ทำให้ประสิทธิภาพดำเนินงานสอนลดลง

ด้านบริหารทั่วไปรายงานผลยังขาดความต่อเนื่อง เส้นทางสัญจรระหว่างโรงเรียนแม่และห้องเรียนสาขา มีความห่างไกลแล้ทุรกันดาร ขาดแคลนน้ำในการอุปโภค ไฟฟ้าดับบ่อยเกิดปัญหาน้ำหลากกัดเซาะพื้นที่ในโรงเรียนในช่วงฤดูฝน

ด้านงบประมาณผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะ ยากจน มีรายได้ไม่แน่นอน สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันเกิดการชะลอตัวทำให้การสนับสนุนจากบริษัทห้างร้านลดน้อยลงงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการบริหาร และพัฒนา ขาดงบประมาณและผู้ดูแลระบบไอที...”

โรงเรียนที่ 4

“...ด้านวิชาการควรมีการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้อย่างปลอดภัย และพอเพียงมีการกำหนดแผนการพัฒนาคูอย่างชัดเจนส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์การจัดประสบการณ์ที่เด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กด้านการมีความคิดรวบยอดและมีการแก้ปัญหาที่เกิดจากการอ่านพร้อมทั้งมีการทำกิจกรรมเสริมสติปัญญาให้เหมาะสมตามวัยด้านผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีปัญหาการสื่อสาร

เด็กไร้สัญชาติ เข้ามาศึกษาแล้วต้องเดินทางไปกลับยังประเทศตน และการเดินทางไม่สะดวก เนื่องจาก ที่พักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน นักเรียนเมื่อจบการศึกษาไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะทางเทคโนโลยี ขาดทักษะชีวิต อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพเสฟติด

ด้านบุคลากร ปัจจุบันโรงเรียน มีอัตรากำลังมีน้อยคน แต่เนื่องจากอัตรากำลังมี การย้ายอยู่ตลอดเวลา ทำให้การจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นไปตามความต้องการเท่าที่ควร

ด้านบริหารทั่วไปควรมีการจัดอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายพัฒนาเครื่องเล่นสนามและระบบสาธารณูปโภคพร้อมทั้งส่งเสริมการจัดกิจกรรมโดยใช้สื่อเทคโนโลยีมากขึ้น ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสฟติด ปัญหาการยาเสฟติดถือว่าเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ชายแดนจึงล่อแหลมต่อการแพร่ระบาด นับเป็นภาระหนักและอันตรายที่ต้องเฝ้าระวังป้องกันเพื่อมิให้การแพร่ระบาดเข้าสู่สถานศึกษาปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาที่พบในหมู่บ้านด้านสุขภาพอนามัยมักเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อส่วน ใหญ่เป็นโรคติดต่อที่เกี่ยวกับทางเดินอาหารไข้เลือดออก ไข้มาลาเรียและโรคเท้าช้างนอกจากนี้ยังมี ปัญหาด้านทพโภชนาการของนักเรียนอีกเป็นจำนวนมาก สืบเนื่องมาจากสุขภาพอนามัยนักเรียนไม่สมบูรณ์ ความขาดแคลนอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม เป็นต้น

ด้านงบประมาณ ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษา เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องบริหารจัดการ งบประมาณให้มีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันการจัดสรรงบประมาณ สถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนยังได้รับ งบประมาณเท่ากับสถานศึกษาพื้นที่ปกติ นักเรียนที่ไม่มีหลักฐาน ทร.14 มีจำนวนมากจึงทำให้เกิดความ ลำบากและยุ่งยากต่อการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด...”

โรงเรียนที่ 5

สรุปการวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) จุดอ่อนและอุปสรรค

ด้านวิชาการ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการกำลังคนในพื้นที่ ตลาดแรงงาน และสถานประกอบการ การวัดและประเมินผลที่ไม่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและพื้นที่ ขาดการส่งเสริมด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาต่อยอดอาชีพเดิมในท้องถิ่น ด้านผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีปัญหาการสื่อสาร เด็กไร้สัญชาติ เข้ามาศึกษาแล้วต้องเดินทางไปกลับยังประเทศตน และการเดินทางไม่สะดวกเนื่องจาก ที่พักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน นักเรียนเมื่อจบการศึกษาไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะทางเทคโนโลยี ขาดทักษะชีวิต อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพเสฟติด และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ส่งเสริมทักษะอาชีพตามพื้นที่ชายขอบที่ติดกับประเทศพื้นบ้าน

ด้านบุคลากร ครูผู้สอนไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ขาดบุคลากรสายผู้สอนที่มีความรู้เฉพาะด้าน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาย้ายบ่อย ครูไม่มีความรู้ภาษาถิ่น มีปัญหาการสื่อสารกับนักเรียน ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ครูขาดรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและไม่รองรับการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจ ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาและความถนัด รวมทั้งครูไม่มีประสบการณ์ เป็นครูบรรจุใหม่

ด้านบริหารทั่วไป ความไม่เพียงพออาคารสถานที่ สาธารณูปโภค และสื่อและอุปกรณ์การเรียน สื่อการเรียนการสอน ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องจักร ขาดแหล่งเรียนรู้ ขาดแคลน ไม่ทันสมัย ไม่มีคุณภาพ และไม่ได้มาตรฐาน ระบบน้ำไม่มีน้ำดื่มสะอาด ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง ระบบสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาไม่ถูก

ด้านงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ การดำเนินงาน ขาดความร่วมมือทางวิชาการและการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการและหน่วยงานอื่น ๆ ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ

ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพหุกรณี (Multi-sites Study) ผู้วิจัย นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสารจากโรงเรียนจำนวน 5 แห่ง สรุป
ผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พบว่า

1.1 สภาพบริบทของพื้นที่ สถานที่ตั้งโรงเรียนชายขอบตั้งอยู่ในบริเวณที่ติดกับพื้นที่
ชายแดนมีพรมแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรกัมพูชา

1.2 จัดการศึกษา ส่วนใหญ่จัดในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 –
มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ข้าราชการครู
พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ชุกรการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่
สนับสนุนการศึกษา

1.3 สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ไร้จ้างทั่วไป และค้าขาย มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ประชาชนขาดความรู้และทักษะวิชาชีพเฉพาะ

2) ด้านสังคม มีความขัดแย้งในกลุ่มชาติพันธุ์และขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของกันและกัน ไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษา ประชาชนมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ มีหลายเชื้อชาติศาสนา ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ประชาชนไม่รู้กฎหมาย

3) ด้านความมั่นคง มีปัญหาเสถียรภาพบริเวณชายแดน ประชาชนยังมีความเข้าใจและทัศนคติที่ไม่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน มีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์

4) ด้านการคมนาคม การคมนาคมไม่สะดวก เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ภูเขา ห่างไกล ไม่มีรถประจำทาง การสื่อสารโทรคมนาคมทำได้ลำบาก

5) ด้านสาธารณสุข ปัญหาทุพโภชนาการและไม่มีคุณภาพ ขาดแคลนอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม การสาธารณสุขขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอ บางครั้งเกิดโรคติดต่อและโรคอุบัติใหม่

6) ด้านสิ่งแวดล้อม น้ำดื่มสะอาดไม่เพียงพอ ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง มีการบุกรุกทำลายป่า การประกอบอาชีพเกษตรที่มีการใช้สารเคมี

1.4 การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) ของโรงเรียนชายขอบ ดังนี้

1) จุดแข็งและโอกาส

ด้านวิชาการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก สนับสนุนผู้เรียนตามศักยภาพ และความสนใจ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ส่งเสริมทักษะอาชีพตามพื้นที่ชายขอบที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน

ด้านบุคลากร พัฒนาครูให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาครูและองค์กรด้วยกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลการดำเนินงาน

ด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนตั้งอยู่ทำเลที่เป็นเศรษฐกิจ (ลาว,พม่า,กัมพูชา) มีเครือข่ายโรงเรียนร่วมพัฒนาอย่างหลากหลาย ระบบการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ มีความต้องการเทคโนโลยี ประชาชนทั่วไปรวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ให้ความร่วมมือดี

ด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัด มีการระดมทรัพยากรจากภายนอก มีเครือข่ายการศึกษานอกเหนือจากต้นสังกัด การสร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ นโยบายเรียนฟรีตั้งแต่แรกเกิดจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) จุดอ่อนและอุปสรรค

ด้านวิชาการ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการกำลังคนในพื้นที่ ตลาดแรงงาน และสถานประกอบการ การวัดและประเมินผลที่ไม่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและพื้นที่ ขาดการส่งเสริมด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาต่อยอดอาชีพเดิมในท้องถิ่น ด้านผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีปัญหาการสื่อสาร เด็กไร้สัญชาติ เข้ามาศึกษาแล้วต้องเดินทางไปกลับยังประเทศตน และการเดินทางไม่สะดวกเนื่องจาก ที่พักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน นักเรียนเมื่อจบการศึกษาไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะทางเทคโนโลยี ขาดทักษะชีวิต อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อปัญหาเสพติด

ด้านบุคลากร ครูผู้สอนไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ขาดบุคลากรสายผู้สอนที่มีความรู้เฉพาะด้าน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาย้ายบ่อย ครูไม่มีความรู้ภาษาถิ่น มีปัญหาการสื่อสารกับนักเรียน ครูส่วนใหญ่ไม่ใช้คนในพื้นที่ ครูขาดรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และไม่รองรับการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจ ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาและความถนัด รวมทั้งครูไม่มีประสบการณ์ เป็นครูบรรจุใหม่

ด้านบริหารทั่วไป ความไม่เพียงพออาคารสถานที่ สาธารณูปโภค และสื่อและอุปกรณ์การเรียน สื่อการเรียนการสอน ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องจักร ขาดแหล่งเรียนรู้ ขาดแคลน ไม่ทันสมัย ไม่มีคุณภาพ และไม่ได้มาตรฐาน ระบบน้ำไม่มีน้ำดื่มสะอาด ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง ระบบสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดแคลนบ้านพักครู

ด้านงบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่การดำเนินงาน ขาดความร่วมมือทางวิชาการและการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการและหน่วยงานอื่น ๆ ขาดการส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview)

1.2.1 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 12 คน

1. หลักการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

“...การสร้างความสำเร็จร่วมกันเกิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยการสร้างความเข้าใจ
และแนวปฏิบัติทางราชการร่วมกัน โดยมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหา
วัตถุประสงค์ บริบท ข้อตกลง กฎ กติกาวัฒนธรรมภายในองค์กร ความคิดเห็นของคณะครู มี
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อกำหนดทิศทางการบริหาร
สถานศึกษาชายขอบ มีการนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อม
ภายนอกมาใช้เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าประสงค์ และกลยุทธ์ เพื่อเป็นแนวทางการ
ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเพื่อให้องค์กรสู่ความเป็นเลิศ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...โรงเรียนชายขอบ (Marginal school) หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดตั้งขึ้น
กระจายอยู่ในชุมชนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลความเจริญตามบริเวณพรมแดนของประเทศไทย
เพื่อให้นักเรียนมีความเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงการศึกษา ได้เรียนในพื้นที่อย่างมีความสุข ได้
อยู่กับครอบครัว มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและระบบโรงเรียน เกิดความรักและภูมิใจในภาษา
และวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาที่หลายฝ่ายได้ร่วมมือกัน (ราชบัณฑิตยสภา)

ตามความหมายของโรงเรียนชายขอบข้างต้น จะเห็นได้ชัดว่า การบริหารจัดการ
โรงเรียนชายขอบให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน ณ จุดที่ตั้งเป็นสำคัญ
บางพื้นที่มีประเด็นการพิจารณาหรือจุดเน้นหนักที่แตกต่างกันไป อาทิ ประเด็นเรื่องความ
ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หรือความเจ็บป่วย หรือประเด็นเรื่องความมั่นคงของชาติ เป็น
ต้น แต่โดยภาพรวมแล้ว การพัฒนาสถานศึกษาจำเป็นต้องยึดสถานศึกษาเป็นฐานแห่งการ
พัฒนา ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการบริหารโดยยึดสถานศึกษาเป็นฐาน (School Based
Management : SBM)

หลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement)
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People)
4. หลักการบริหารตนเอง (Self-management)
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“... แผนพัฒนาการศึกษาทิศทางการศึกษาในพื้นที่ยึดหลักตามบริบทของพื้นที่ นโยบายทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นจากกระทรวงหรือนโยบายการศึกษาของจังหวัดหรือเขตพื้นที่เพื่อเพิ่มจุดขยายทางการศึกษา เข้าใจบริบทพื้นที่ความหลากหลายวัฒนธรรมพหุวัฒนธรรม...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...ในฐานะเคยเป็นผู้บริหารโรงเรียนชายขอในช่วงปีพ.ศ 2544 ถึง 2566 หลักการในการบริหารคือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นการมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียชุมชนผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษาที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ภาวะผู้นำมีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้ศาสตร์และศิลป์ในการตัดสินใจและเลือกวิธีการและรูปแบบการบริหารให้เหมาะสมกับสถานการณ์...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“... มุ่งเน้นจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน การสร้างกระบวนการคิด เน้นทักษะอาชีพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“... ใช้พื้นที่เป็นฐานบริบทในการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบต้องเน้นการบริหารจัดการตามพื้นที่เพื่อให้เข้ากับลักษณะความต้องการของโรงเรียนตามลักษณะพื้นที่ ในการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการต่อยอดด้านอาชีพจะต้องกำหนดพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อเป็นฐานในการต่อยอดในด้านอาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านมหาลัยหรืออาชีวศึกษา การจัดการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาควรมีรายวิชาเพิ่มเติมด้านอาชีพ การเงินและการเชื่อมโยงกับพื้นที่ที่โรงเรียน โรงเรียนอยู่ในบริบทใกล้เคียงด้านเศรษฐกิจการค้า หรือการท่องเที่ยวต้องจัดหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับพื้นที่ให้ได้มากที่สุด ควรให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงกับความต้องการของพื้นที่ ใช้หลักการทฤษฎี 4M

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ต้องศึกษาและเข้าใจบริบทโรงเรียนอย่างถ่องแท้วิเคราะห์ SWOT โรงเรียนทำให้ทราบถึงจุดแข็งจุดอ่อนโอกาสอุปสรรคเพื่อวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนให้ตรงจุดและคำนึงถึงความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของนักเรียนตลอดจนผู้ปกครองเพื่อบริหารจัดการให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันได้บนความแตกต่าง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“.... กระจายโอกาสทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพ เพิ่มศักยภาพ ลดเงื่อนไข ไอซีที อาชีพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...มีการบริหารจัดการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School-Based Management : SBM) โดยแบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารบุคคล และฝ่ายบริหารงานทั่วไป โรงเรียนได้ดำเนินการโดยมุ่งหวังให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...บริหารโรงเรียนโดยใช้นวัตกรรมโรงเรียนเปลี่ยนแปลงเชิงระบบด้วยนวัตกรรมจิตศึกษา PBL และ PLC ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“...1. คน คนต้องมีความรู้ความเป็นครูความรู้ของคนเป็นครู และจิตวิญญาณพาคิดพาทำพาสัมผัสเต็มเต็มสิ่งต่างๆและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2. เป้าหมายการจัดการศึกษาต้องชัดเจน
3. วิธีการวิธีการแบบไหนอย่างไรหาวิธีการที่จะใช้ให้ส่งผลสำเร็จต่องาน
4. เครือข่ายนักจัดการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนชายขอบหรือถิ่นทุรกันดารจะต้องมี...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

“...หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท ปรับวิสัยทัศน์ นักเรียน ชุมชน ครู มีส่วนร่วม...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

สรุปหลักการ มีการใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การใช้พื้นที่เป็นฐานในการบริหารจัดการ เพื่อให้เข้ากับลักษณะของพื้นที่ (Area Based) ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมตลอดจนบริหารให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับคุณภาพ เพิ่มศักยภาพ ลดเงื่อนไขความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ส่งเสริมเทคโนโลยีและอาชีพ มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการเหมาะสมกับพื้นที่ โดยคำนึงถึงบริบทชุมชนความต้องการตลาดแรงงานหรืออาชีพในชุมชน ประกอบด้วย

1.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จัดการศึกษาการสร้างสันติภาพ ส่งเสริมความอดทน การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความเข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ (หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน) ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศ แนวคิดทางการบริหารพื้นที่และสถานศึกษารวมทั้งจากผู้บริหารสู่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะมีความรู้และทักษะในการวางแผนภาวะผู้นำและวิชาการ เทคนิควิธีการทำงานอื่น ๆ การสร้างแรงจูงใจ ให้สถานศึกษามีอิสระในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) แนวทางแบบองค์รวมผสมผสานวิชาการ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเป็นศูนย์กลางใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน สร้างความร่วมมือ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ความยั่งยืนมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง สร้างความร่วมมือที่เข้มแข็ง กับชุมชนชายขอบ องค์กรพัฒนาเอกชน และโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อการแบ่งปันความรู้และการ พัฒนาทรัพยากร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ครูผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัด การศึกษา

1.3 หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบถ่วงดุล (Accountability and Transparency) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัด การศึกษา มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง การจัดการที่ยืดหยุ่นและ ตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร

2. วัตถุประสงค์การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

“...การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับนักเรียนและชุมชนที่ เกี่ยวข้อง ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนและเจริญก้าวหน้าในสังคมและชุมชน ในระยะยาว...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบควรสร้างและสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรโรงเรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะและความรู้อย่างต่อเนื่อง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...การให้การศึกษาและสนับสนุนพัฒนาการทางการเรียนรู้และพฤติกรรมที่ดีของ นักเรียน เพื่อให้พวกเขาสามารถทำหน้าที่จำเป็นในการเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...การพัฒนาจริยธรรมและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีสัมพันธภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคมการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับชุมชนสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...การให้การศึกษาที่มีคุณภาพและสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียนชาย เพื่อให้พวกเขามีทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในสังคมและอาชีพ สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างเต็มที่ รวมถึงการสร้างปลอดภัยและกระตุ้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...การสนับสนุนพัฒนาการส่งเสริมความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ และความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนการศึกษาและพัฒนาของนักเรียนชาย เพื่อสร้างสังคมที่มีการสนับสนุนและเติบโตไปพร้อมกัน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...การพัฒนานโยบายที่ชัดเจนและกระบวนการที่เป็นระบบสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียน นโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล เงินทุน และการเรียนการสอน ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...เพื่อเชื่อมโยงกับชุมชนสามารถช่วยให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนและทรัพยากรเพิ่มเติม ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนมีความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...เพื่อสร้างวัฒนธรรมที่กระตุ้นการทำงานร่วมกัน สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกับความต้องการของนักเรียนชายขอบ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...การบริหารจัดการศึกษา งาน 4 ฝ่ายมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียน เมื่อทำงานทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและสนับสนุนพัฒนาการศึกษาของนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“...การบริหารจัดการที่ดีช่วยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของการสอนและการเรียนในห้องเรียน การสนับสนุนและการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทำให้มีความสามารถในการสอนและการให้บริการที่ดียิ่งขึ้น การบริหารจัดการทรัพยากรทุกประการอย่างมีประสิทธิภาพช่วยลดการสูญเสียทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การจัดการศึกษาที่ดีช่วยให้สามารถพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของนักเรียนได้ดีขึ้นการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพช่วยให้สามารถจัดการการเรียนการสอนให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและเต็มประสิทธิภาพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

“...การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่ดีและสนับสนุนการพัฒนาทางการศึกษาของนักเรียนชายขอบในระยะยาว...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

สรุปวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการ

บริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มี
ประสิทธิภาพประสิทธิผล

3. กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.1 การวางแผน

“...ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยประชุมเพื่อ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการระดมสมองผ่านกระบวนการ PLC ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความ
คิดเห็นอย่างเป็นอิสระ กำหนดนโยบายสร้างความเข้าใจร่วมกันและรวมลงมือปฏิบัติโดยเป็น
ผู้นำ ร่วมกันบนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ผู้บริหารดูแลสนับสนุน ส่งเสริมการ
สร้างกลุ่มการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...การวางแผน ใช้หลักการให้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน นักเรียน ชุมชน ตลอดจนถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมใน
กระบวนการวิเคราะห์ห้วงค์กรถึงสภาพปัจจุบันทั้ง จุดเด่น จุดปรับปรุง ปัญหา โอกาส และ
แนวทางการพัฒนา โดยยึดโยงทั้งบริบทความพร้อมของโรงเรียน ชุมชน ควบคู่ไปกับนโยบาย
จุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการพัฒนาคุณภาพนักเรียน รวมทั้งเป้าประสงค์หลักของ
การจัดตั้งโรงเรียนชายขอบ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...การวางแผน กำหนดทิศทางการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
การศึกษา เพื่อให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนชุมชนตามบริบทของพื้นที่โดยยึดหลักความ
พร้อมของโรงเรียนชุมชนควบคู่ไปกับนโยบายจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...การวางแผนที่ต้องเป็นการมีส่วนร่วมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์องค์การและปัจจัยสนับสนุนในการบริหารสถานศึกษา(4m คนเงินการจ้ดองค์การวัสดุอุปกรณ์(เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารจัดการ(วิสัยทัศน์)เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาคือมาตรฐานสถานศึกษา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“... วางแผนตามบริบทของโรงเรียนตามเป้าหมายและทิศทางวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแผนต้องทำให้ให้เกิดประโยชน์จริง ๆ กระบวนการคิดที่มันจะต้องแปลงนโยบายมาสู่การปฏิบัติที่มันเป็นรูปธรรมที่สุดอันนี้ก็เป็นกระบวนการที่ใช้ในการทำแผนนโยบายเข้ามาสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...ควรจะใช้ PDCA เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต้องมีการวางแผนเรื่องร่วมกับเครือข่ายสถานประกอบการชุมชนหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนชุมชนตามบริบทของพื้นที่ มีขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างชัดเจนมีการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขในทิศทางที่ถูกต้องอย่างจริงจัง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...วิเคราะห์บริบทโรงเรียนให้รอบได้แล้วนำข้อมูลมาวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 ฝ่าย...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...เน้นการมีส่วนร่วม ใช้บริบทพื้นที่เป็นฐาน และข้อมูลสารสนเทศที่เป็นจริง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...การบริหารจัดการศึกษาที่กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจไว้อย่างบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ผู้บริหารได้นำระบบบริหารแบบ PDCA การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและหลักธรรมาภิบาล ร่วมกันทั้งคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการกำหนดความสำเร็จ ทำให้โรงเรียนบ้านบ้องตี้มีระบบการจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจนโดยมีการกำหนดกรอบ แนวคิดและทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็กในเขตบริการทุกคนเข้าเรียนในสถานศึกษาใกล้บ้าน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำ รวบรวมข้อมูลสภาพปัญหา ความเป็นอยู่ ความต้องการของชุมชน นโยบายจุดเน้นต่าง ๆ วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ฯลฯ เป็นหลักสูตรที่มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กมีความพร้อมทั้งสี่ด้านเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในขั้นต่อไป มีความยืดหยุ่น...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...ได้จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและแผนปฏิบัติการประจำปี ด้วยกระบวนการ DE เป็นการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส อุปสรรค และสภาพปัญหาทั้งภายในและภายนอก โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“...การวางแผนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนต้องมาร่วมกันแก้ปัญหาและวางแผนตั้งเป้าหมายร่วมกันเช่นการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนต้องมีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องชุมชนผู้ปกครองครูผู้เรียนผู้นำท้องถิ่นอำเภอมาช่วยในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนตามความต้องการ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

“...ดำเนินงานตามแผนพัฒนาและรอบ 5 ปีตามตัวชี้วัดเป้าหมายตามระยะเวลาปี 5 เพื่อให้บรรลุตามเป้าที่วางไว้...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

สรุปการวางแผน (Planning) กำหนดกรอบทิศทาง โดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการบริหารจัดการ โรงเรียนชายขอบตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ตามบริบทของพื้นที่ เพื่อทำแผนการพัฒนาศึกษาและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียนควบคู่ไปกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 ด้านการจัดองค์การ

“...การบริหารงานวิชาการการจัดทำโครงการสอนหรือบันทึกการสอน การจัดการบริหารเกี่ยวกับการสอน ได้แก่ การจัดตารางสอน การกำหนดวิชา กำหนดเวลาผู้สอน ตลอดจนผู้เรียนแต่ละรายวิชา การจัดชั้นเรียน จัดแบบเรียนในแต่ละกลุ่มสาระ การปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และส่งเสริมการจัดหลักสูตร ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน ห้องสมุด การนิเทศการสอน การวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการเพื่อเป็นเครื่องมือ ในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ การเรียน การส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

การบริหารงานงบประมาณ ในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน

การบริหารงานบุคคลสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานให้เกิดความคล่องตัว อีสรระภายใต้กฎหมายระเบียบตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนามีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การบริหารงานทั่วไปจัดระบบบริหารองค์การให้บริการงานอื่น ๆ เพื่อบรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดย

เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...การบริหารงานวิชาการผ่านคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา โดยเน้นสาระการเรียนรู้ และทักษะที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ณ ที่นั่น ตามบริบทดังกล่าวข้างต้น

การบริหารงานงบประมาณ นอกจากการบริหารงบประมาณที่รัฐสนับสนุนตามระเบียบแล้ว โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ภาคประชาชน ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา ที่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ

การบริหารงานบุคคล ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามาเสริมความเข้มแข็งในเรื่องความพร้อมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเพียงพอและหลากหลายเชิงคุณภาพมากยิ่งขึ้น

การบริหารงานทั่วไป ส่งเสริมความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาคารสถานที่ สื่อการเรียนรู้ เครื่องอำนวยความสะดวก อาหาร น้ำดื่ม เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ในรูปแบบที่หลากหลาย...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่เพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการต้องเพิ่มและส่งเสริมให้ผู้สอนเป็นครูมืออาชีพมีความรู้ด้านหลักสูตรด้านการเรียนการสอนการใช้สื่อ การใช้กระบวนการ PLC ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน

การบริหารงานงบประมาณ มาณที่ได้รับจัดสรรมีการควบคุมการใช้งบประมาณและสรุปรายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาควบคุมกับการใช้งบประมาณเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดมีภูมิคุ้มกันกว่าคือการใช้งบประมาณต้องอาศัยความรู้ระเบียบต่างๆและการมีส่วนร่วม

การบริหารงานบุคคล มีส่วนร่วมหรือสนับสนุนบุคลากรให้สามารถทำบางอย่างมีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จในการทำงาน สร้างบรรยากาศเชิงบวกในการทำงานในองค์กร

การบริหารงานทั่วไปประสานงานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆในการบริหารงานทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาองค์กรโดยใช้เนานวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...การบริหารงานวิชาการ ตามหลักการบริหารวิชาการทั่วไป กระบวนการบูรณาการที่สูงขึ้นวิชาที่ไม่จำเป็นทิ้งไปเอาวิชาอาชีพมาใส่แทนอันนี้คือสิ่งที่มันมันก่อให้เกิด Learning ที่ดีปรับโครงสร้างงานวิชาการมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองให้ได้ส่งแล้วก็ยึดหลักปรัชญาการศึกษาให้มันเพราะว่าในการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ

การบริหารงานงบประมาณ ใช้งบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าให้ได้มากที่สุดอย่างถูกต้องและโปร่งใส

การบริหารงานบุคคล ใช้คนให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาบุคลากรตามทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามลักษณะของโรงเรียน

การบริหารงานทั่วไปการจัดการกรรมการสถานศึกษาที่อาจจะแตกต่างจากกรมปกติหน่อยก็คือเราจะต้องดึงชุมชนและก็นำผู้นำเขาเรียกว่าผู้ที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของชุมชนนั้นนะครับเข้ามาร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษาเพราะว่าไอ้ตัวตัวโครงสร้างกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงเนี่ยมันกระต่างต้องมีสิทธิ์เก่ามีผู้แทนองค์กรไปบอกกล่าวให้ชาวบ้านนะไม่ใช่คนกลุ่มนี้หรือกปรสานงานมีอิทธิพล...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...การบริหารงานวิชาการ วิเคราะห์พื้นที่ที่บริบทเพื่อเตรียมการจัดการศึกษาเตรียมครูเตรียมนักเรียนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด หลักสูตรต้องให้ตรงตามบริบทของพื้นที่ส่งเสริมลักษณะจุดเด่นเพื่อจะได้นำไปใช้อย่างแท้จริง การวัดและประเมินผลต้องให้เกิดประสิทธิภาพมีการนิเทศติดตามปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

การบริหารงานงบประมาณ ให้ใช้ตรงตามหน่วยงานต้นสังกัดตามวัตถุประสงค์ของงบประมาณ การจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้ตรงตามนโยบาย

การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถมีภาวะความเป็นผู้นำครุมีความรู้ความสามารถเตรียมความพร้อมและพัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอเรียนรู้ปรับตัวตามบริบทของพื้นที่ของโรงเรียนเช่นประเพณีวัฒนธรรมตามแนวตะเข็บชายแดนภาษาหรืออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

การบริหารงานทั่วไปบริบทหรือบริเวณโรงเรียนควรจะให้เข้ากับพื้นที่ชุมชนวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์ การจัดการแบบออบแกเนเซอร์ Management การต่อยอดด้านอาชีพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...การบริหารงานวิชาการ งานด้านนี้เป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนต้องจัดการให้ตามมาตรฐานตามเป้าหมายและหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากนี้ควรมีการเพิ่มในส่วนของหลักสูตรให้มีความทันสมัยเท่ากับบริบทของโรงเรียนเช่นเพิ่มเติมภาษาที่ 3 และงานอาชีพให้นักเรียน

การบริหารงานงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณต้องเป็นไปตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนที่ต้องมีการจัดทำทุกปีโดยก่อนจะทำตามแผนปฏิบัติการต้องผ่านกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจุบันข้อมูลที่ผ่านมาและภาพในอนาคตเพื่อวางแผนการปฏิบัติการให้เหมาะสมและดีที่สุด

การบริหารงานบุคคล สำหรับโรงเรียนที่มีบุคคลเพียงพอต้องให้บุคลากรทำงานตรงความถนัดและตรงตามวิชาเอกให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนและโรงเรียนอย่างสูงสุดแต่หากเป็นโรงเรียนที่ขาดบุคลากรก็ต้องใช้หลักในการบูรณาการโดยต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

การบริหารงานทั่วไปด้านนี้ต้องมองให้ครอบคลุมรอบด้านในทุกมิติ ด้านชุมชนด้านกิจการนักเรียนและอื่นๆโดยมองผลประโยชน์ให้เกิดกับนักเรียนอย่างสูงสุด...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...การบริหารงานวิชาการ เน้นทักษะชีวิต เน้นอาชีพ การที่สมดุลตามศักยภาพ
MATRIX ORGANIZATION การกระจายอำนาจ AAR, PLC

การบริหารงานงบประมาณ ออกแบบการบริหารงบประมาณให้เกิดความคล่องตัวลด
ขั้นตอน ประโยชน์สูงสุดเกิดกับผู้เรียน ระดมทรัพยากรจากทุกแหล่งโดยเฉพาะรายได้
สถานศึกษาเพื่อพึ่งตนเอง การกระจายอำนาจ AAR, PLC

การบริหารงานบุคคล ใช้ระบบ *Outsource* คือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและ
ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ เน้นการเรียนรู้เป็นทีม การเอื้ออำนาจในการตัดสินใจ
(*Empowerment*)–AAR กระบวนการที่ถูกจัดขึ้นเพื่อวิเคราะห์ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง
ทำไมมันจึงเกิดขึ้น และการพัฒนาสิ่งเหล่านั้นต่อไปในอนาคต– PLC

การบริหารงานทั่วไป– E-School Marter บริหารตามความจริง AAR กระบวนการที่ถูก
จัดขึ้นเพื่อวิเคราะห์ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ทำไมมันจึงเกิดขึ้น และการพัฒนาสิ่ง
เหล่านั้นต่อไปในอนาคต PLC ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...การบริหารงานวิชาการการเรียนการสอน โดยได้ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้น
คุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา มีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
ที่บูรณาการความรู้พื้นฐานตามมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง โดยส่งเสริมครูให้
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบ Active Learning ด้วยเทคนิควิธีที่
หลากหลาย การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบ BBT –
DeScience Model การสอนแบบโครงงาน (Project – based Learning) การสอนแบบใช้ปัญหา
เป็นฐาน (Problem –based Learning) การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา (STEM Education)
เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
พัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยี เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้
ความสามารถ สร้างองค์ความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
ก้าวหน้าเทคโนโลยี ควบคู่คุณธรรม จริยธรรมและน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น
แนวทางในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

อย่างรอบด้านและครอบคลุม มีการพัฒนาคุณภาพวิชาการด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยจัดกิจกรรมแนะแนวส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียน กิจกรรมแนะแนวอาชีพ และนำนโยบายการศึกษาสู่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพรายบุคคลผ่านกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เน้นการพัฒนาในด้านกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริง การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นหาความถนัดทางด้านวิชาชีพและก้าวเข้าสู่การศึกษาต่อ

การบริหารงานงบประมาณ อย่างโปร่งใส คุ่มค่า ตรวจสอบได้ มีความเป็นธรรม มุ่งประโยชน์สูงสุดให้กับผู้เรียน

การบริหารงานบุคคล โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานทั้งด้านงานการเรียนการสอนและงานพิเศษอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อการฝึกฝนให้เป็นครูมืออาชีพ ครูมีความตั้งใจมุ่งมั่นในการพัฒนาการสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่กระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด ได้ปฏิบัติจริง มีการใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อเทคโนโลยีด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียนและร่วมกันแก้ปัญหาผู้เรียนผ่านกระบวนการ PLC และการทำวิจัยในชั้นเรียน รับการพัฒนาจาก

การบริหารงานทั่วไปการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีคุณภาพ มีอาคารเรียนมั่นคง ห้องปฏิบัติการ และสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสามารถในการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งนี้โรงเรียนดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้ทันสมัยสมบูรณ์ครบถ้วน มีความพร้อมสำหรับการนำไปใช้อยู่ตลอดเวลา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...การบริหารงานวิชาการ ได้จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและแผนปฏิบัติการประจำปี ด้วยกระบวนการ DE ปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะทุกรายวิชาด้วยนวัตกรรมทั้งระบบ สนับสนุนการประเมินผลผู้เรียนฐานสมรรถนะ สนับสนุน PLC ครูภายใน สนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ เทคโนโลยีทางการ

ศึกษา และสนับสนุนการวิจัยเพื่อวัด Effect size ของผู้เรียนการดำเนินการข้างต้น เกิดผลสำเร็จในระดับดีตามตัวชี้วัด คือ โรงเรียนมีแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน มีหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและปฏิบัติการสอนที่เป็น Active Learning ได้จริง มีการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาหรือการนำสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา และมีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการศึกษา วิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาการบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนได้จัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการดำเนินงานด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยจิตศึกษา โครงการยกระดับยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยด้วยวรรณกรรม และคณิตศาสตร์ แบบ Pro - Active โครงการพัฒนากระบวนการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โครงการพัฒนากระบวนการเรียนแบบบูรณาการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL (Problem -based learning) โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยการเล่นเป็นฐาน (Play Based Learning : PBL) ระดับปฐมวัย พัฒนาการกระบวนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาปีการศึกษา 2566 โครงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการจัดการเรียนเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และโครงการพัฒนาองค์กรด้วย PLC (Professional learning community) ซึ่งเอื้อหนุนต่อการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา

การบริหารงานบุคคลการพัฒนาครูที่มีคุณภาพคือกุญแจสำคัญของการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ครูที่มีคุณภาพนั้นมียอดประกอบ และปัจจัยหลายอย่างและด้านคุณภาพชีวิตส่วนตัวก็เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่จะส่งผลต่อคุณภาพครู แต่หากจะมองให้แคบลง โดยดูเฉพาะองค์ประกอบเกี่ยวกับหน้าที่ของความเป็นครู ครูส่วนหนึ่งก็มักจะประสบปัญหาที่ถ้าวไปไม่ถึงครูคุณภาพ Performance จากสภาพสองอย่างนี้คือ ความไม่เข้าใจต่อเนื้อหาที่จะสอน (Content) และความไม่มีทักษะการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (Pedagog) อันจะส่งผลให้ครูรู้สึก ว่าตนเองทำหน้าที่ไม่สำเร็จ ทำได้เพียงแค่นี้เสร็จ ๆ ไปวัน ๆ ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกมีคุณค่าต่อวิชาชีพ หรือ ความปิติจึงไม่เกิดขึ้น

1. เป้าหมายของการพัฒนาครู

1.1) ด้านความรู้ความเข้าใจต่อศาสตร์นั้นทั้งด้านการสอนและด้านวิชาชีพ (Knowledge) ได้แก่จิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการ การเรียนรู้ของมนุษย์, นวัตกรรม "จิตศึกษา",

PBL (Problem-based Learning), PLC (Professional Learning Community), คณิตศาสตร์ Pro-Active, ภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรม และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

1.2 ด้านทักษะ Skills ได้แก่ ทักษะการจัดการชั้นเรียน ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ในศาสตร์ นั้นๆ ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative assessment) และมีทักษะใน การทำงานและการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

1.3 ด้านความหมายต่องานและชีวิต (Attitude & Spiritual) ได้แก่ เห็นคุณค่าของตนเอง และคุณค่า ของงานในฐานะภารกิจของชีวิต สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสรรพสิ่ง

2. นิยามและระดับของครู

2.1 ผู้สังเกตการณ์ (Observer) ระยะเวลา 1 – 3 เดือน ในทุกมิติ ได้แก่ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านนักเรียน ด้านผู้ปกครอง บรรยากาศสื่อและสิ่งแวดล้อม ในทุกระดับชั้น เพื่อให้สามารถอธิบายหรือให้ รายละเอียดได้ มีการเก็บข้อมูลด้วยการบันทึก การอัดแปลง บล็อก ได้รับการเข้าการอบรมตามหลักสูตรของ โรงเรียนอย่างน้อย 2 ครั้ง มีการร่วมวง PLC, BAR, AAR, Share and Learn, Reflection ร่วมกันกับคุณครูซึ่งในระดับชั้นนี้ผู้สังเกตการณ์จะเป็นคนเลือกที่จะเป็นนักเรียนผู้ต่อไปหรือปฏิเสธ

2.2 นักเรียนผู้ (Learner) จะเริ่มทำสัญญา 1 ปี เริ่มทดลองสอนในบางนวัตกรรมโดยมีครูพี่เลี้ยง (Coach / Mentor) ให้การเรียนรู้อบรม (Training on the job) PLC/ BAR, AAR , Share and Learn, Reflection Lesson Study มีการออกแบบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และร่วมกับครูพี่เลี้ยง เก็บบันทึกข้อมูลการเรียนรู้ด้วยการ บันทึก การอัดแปลงไฟล์ หรือ บล็อก หมั่นตรวจสอบและประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ และจะมีครูพี่เลี้ยงเป็น ผู้ประเมินเป็นระยะสม่ำเสมอ ตามเป้าหมายและตัวชี้วัด มี 2 แบบได้แก่ เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อตัดสินผิชอบการสอนใน 3 นวัตกรรมหลัก (จิตศึกษา PBL และ PLC) และเรียนรู้ Extra Course นวัตกรรม

2.3 ครูผู้สอน (Teacher) ในปีที่ 2 เป็นต้นไป เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ เข้าร่วมเรียนรู้ PLC/BAR, AAR Share and Learn พัฒนาการเอง ด้วยกระบวนการทำ Lesson Study ประเมินตนเอง (Self Review) เพื่อให้เป็นครูที่ดีสม่ำเสมอโดย ครูพี่เลี้ยง (Coach / Mento) ด้วยการเข้ารับผิชอบในการอบรม/การเป็นครูพี่เลี้ยง และออกทำ Lesson Study เพื่อสาธิตการสอน ในโรงเรียนเครือข่าย

2.4 โค้ชหรือผู้อำนวยการเรียนรู้ (Coach / Facilitator / Mentor ครูที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง หรือหลายๆ ศาสตร์ และสามารถปฏิบัติเพื่อเป็นตัวอย่าง แนะนำ ให้คำปรึกษา เป็นพี่ เลี้ยง กำกับติดตามในการจัดการเรียนรู้ในศาสตร์นั้นๆ ได้

2.5 ผู้ฝึกคนอื่น (Trainer) ครูที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง หรือหลายๆ ศาสตร์ และมีทักษะในการเป็นผู้จัดอบรม (Trainer) ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง หรือหลายๆ ศาสตร์

3. เครื่องมือในการพัฒนาครู PLC

สิ่งเดียวที่มนุษย์จะเปลี่ยนแปลง Mindset ได้ คือ "การเรียนรู้" และนวัตกรรมที่ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ มี 2 นวัตกรรม คือ PLC (Professional Learning Community) ที่มีคุณภาพ และจิตศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน PLC ทำให้ครูเรียนรู้อย่างไร? PLC เป็นเครื่องมือทำให้ครูได้เรียนรู้แบบเชื่อมกันและกัน ซึ่งภาวะนี้จะเกิดการ Reflection ทำให้ความเข้าใจ (Concept เปลี่ยนแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลง (Change) Critical Reflection >>> Concept (perception) >> Change (believe) เมื่อ Concept หรือ Perception เกิดการเปลี่ยนแปลง Believe และ Value ก็เปลี่ยนการที่ครูจะมาเชื่อมกันและกันเพื่อให้เกิด Concept นั้นได้ ครูต้องฝึกฝนการเป็นนักนวัตกรรม มีเวลาเพื่อใคร่ครวญตัวเองพอสมควร มีความสามารถในการเห็นอกเห็นใจคนอื่น เพราะจะนำมาซึ่งการรับฟังด้วยความเข้าใจต่อๆ และสามารถมองโลกด้วยมุมที่หลากหลาย มีความคิดเชิงบูรณาการ เห็นทุกมิติของปัญหา มองปัญหามีทางแก้ เป็นนักปฏิบัตินิยมไม่ใช่แค่เจ้าโครงการ และที่สำคัญคือต้องทำงาน หรือร่วมมือกับคนอื่นได้อย่างดีกระบวนการสำคัญที่ทำให้ครูเปลี่ยน Mindset ได้ คือ ขั้นตอน กระบวนการ PLC ที่ดี ที่มีคุณภาพ และมีชั้นรับประสบการณ์ที่ตรงจริงมากที่สุด (Fake > Fact > Truth) ต้นทางการเรียนรู้เข้า คือ นวัตกรรมที่ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้ โดยการ รับรู้ Perceive รับประสบการณ์ที่ดีใกล้เคียงหรือตรงจริงมากที่สุด เพราะระดับของการรับประสบการณ์มีหลายแบบที่สำคัญครูโรงเรียนบ้านตะเคียนรามมีนวัตกรรม จิตศึกษา และ PBL (Problem-based Learning) ที่เป็นเครื่องมือให้ครูได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ หรือที่เรียกว่า "ปฏิบัตินิยม" ซึ่งการที่ครูได้ลงมือทำ เป็นการ Perceive ที่สมบูรณ์กว่าการฟังหรือการอ่าน และโรงเรียนบ้านตะเคียนรามได้ให้ครูเรียนรู้ผ่าน "ปฏิบัตินิยม" ด้วยนวัตกรรม จิตศึกษา และ PBL (Problem-based Learning) ภาวะที่ครูได้ลงมือทำ ได้คิดเพื่อแก้ปัญหาบ่อย ๆ ได้ปรับเปลี่ยนวิธีคิด ได้ปรับการสอนใหม่อยู่ตลอดเวลา จะนำสู่สภาวะ "ภาวนาปัญญา" PLC จะช่วยยกระดับความรู้ความเข้าใจของครูแต่ละคน ทั้งมิติความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอน และมุ่งเข้าใจต่อการสอน เช่น หลักสูตรจิตวิทยาการสอน การออกแบบกิจกรรม การวัดและประเมินผล เป็นต้น PLC ช่วยยกระดับทักษะของครูแต่ละคน เช่น ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะ: ICT ทักษะการวัดและประเมินผล ลอดจนทักษะชีวิต เช่น ทักษะการจัดการความขัดแย้ง ทักษะการจัดการอารมณ์ ทักษะการอยู่ร่วมกัน เป็นต้น PLC ช่วยให้ครูแต่ละคนค้นพบความหมายของชีวิต

การบริหารงานทั่วไป ในด้านการดำเนินงานบริหารทั่วไป โรงเรียนได้ดำเนินงานภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน โดยการใช้กระบวนการ PLC เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรม ปิด Quarter ซึ่งจัด 4 ครั้งต่อปีการศึกษา กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง โรงเรียนยังได้เข้าร่วมกิจกรรมและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้ยังได้จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้กับเด็กและผู้เรียนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพื้นที่ปลอดภัย...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“...การบริหารงานวิชาการคนมีความรู้ประสบการณ์วางใจได้จัดคนให้ดีเอาทีมเข้าไปใช้กำหนดหน้าที่แบ่งงานวิชาการออกเป็น 4 ช่วงชั้น อนุบาลการเตรียมความพร้อมพัฒนาการของเด็ก ประถมต้นเป็นการฝึกภาษาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนใช้ภาษาได้ถูกต้องอ่านเขียนคล่องเพราะภาษาจะเป็นตัวสื่อสารและเป็นส่วนสำคัญในการเป็นพื้นฐานเรียนในวิชาอื่น ๆ ประถมปลายเริ่มให้มองอนาคตอาชีพและโอกาส มัธยมศึกษาตอนต้นโอกาสในการทดลองในอาชีพก็จะเปิดเป็น 3 กลุ่มอาชีพเกษตรงานช่างและการท่องเที่ยวและโรงแรมออกแบบโครงสร้างการจัดการเรียนรู้การสอนภาคครูภาคนักเรียนโดยใช้ PA 8 องค์ประกอบเป็นตัวกำหนดใช้การ PLC

การบริหารงานงบประมาณ จะมีการวางแผนการใช้จ่ายเป็นรายปีงบประมาณโดยใช้แผน soar และแผนพัฒนา 4 ปี

การบริหารงานบุคคลจัดคนเข้าไปทำงานตามโครงสร้างของความรู้ความสามารถมีใจโดยแบ่งตามความรู้ก่อนตามวิชาเอกตามความสามารถและมีใจในการทำงานในการรับผิดชอบโดยการพาทำทำให้ดูและการให้ทำให้เป็นการส่งเสริม

การบริหารงานทั่วไป การอำนวยความสะดวก สังเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน จัดคนหาวิธีการ เขตงานคนรับผิดชอบครูที่รับผิดชอบ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

“...การบริหารงานวิชาการ การพัฒนางานวิชาการเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เช่นหลักสูตรเยาวชนสร้างเมืองเน้นวิถีชีวิตของชุมชนแบ่งเป็น 3 แนวทางบูรณาการในรายวิชา ใช้ในรายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็น

นวัตกรรมของโรงเรียน ใช้แนวคิดเชิงบวกออกแบบพัฒนานวัตกรรมดีไซน์ Thinking 6 ชั้นตอน
 ตอบโจทย์ผู้เรียน มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนใน แพลทฟอร์มเพื่อให้บรรลุตาม
 เป้าที่วางไว้

การบริหารงานงบประมาณ งบประมาณอุดหนุนจากภาครัฐหน่วยงานต้นสังกัด ระดม
 ทรัพยากรจากเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลมหาวิทยาลัยบริษัทห้างร้านต่างๆ กองทุน
 ช่วยเหลือ กสศ งบประมาณจากการทำกิจกรรมภายใน มีการจัดสรรงบประมาณให้กิจกรรม
 พัฒนาผู้เรียนชุมชนละ 5,000 บาทเพื่อแสวงหากำไรจากภายนอก จัดสรรงบประมาณอย่าง
 โปร่งใสคุ้มค่าถึงตัวผู้เรียนค่านึงประโยชน์สูงสุด

การบริหารงานบุคคล เน้นการบริหารที่เป็นธรรมวางคนไว้เหมาะสมกับงานมีการนิเทศ
 ติดตามอำนวยความสะดวกในการทำงานมีการติดตามอย่างต่อเนื่องช่วยเหลือดูแล

การบริหารงานทั่วไป หลักสูตรเยาวชนสร้างเมืองเน้นแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและ
 ภายนอกเช่นโรงทอผ้าการย้อมผ้ากลุ่มงานต่างๆในชุมชนทำ MOU บ้านเพาะช่างเป็นกิจกรรม
 แหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้เป็นนวัตกรรมของโรงเรียน Soft Power เป็นนวัตกรรมของ
 โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวการอำนวยความสะดวก สนับสนุนครูด้านงานการงบประมาณและ
 กำลังใจในการทำงาน สนับสนุนนักเรียนในด้านต่าง ๆ PLC...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

สรุปการจัดการองค์การ มีรายละเอียด ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัด
 ประมวลผล การเรียนรู้ตามบริบท การเรียนรู้เชิงรุก การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม
 โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่
 (Area Based) โดยมีวิชาเพิ่มเติมด้านภาษาและการส่งเสริมอาชีพตามบริบทของพื้นที่
 การศึกษาพหุภาษาการเรียนการสอนที่พิจารณาภาษาที่หลากหลายที่พูดในชุมชนชายแดน
 พร้อมทั้งส่งเสริมความสามารถทางภาษาถิ่น กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับ
 ปัญหามิติภาคชายขอบในโลกแห่งความเป็นจริง (เช่น ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การค้าชาย
 ขอบ) จัดทำแผนงานปฏิบัติงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่
 ผู้เรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย
 เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมีกระบวนการบูรณาการที่สูงสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC

การบริหารงานงบประมาณ จัดสรรทรัพยากร และระดมทรัพยากร งบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบ ควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็นธรรม ลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์สูงสุด มีการระดมทรัพยากรจากองค์กรต่างๆ หรือภาคีเครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน ยึดหลักการบริหารงานงบประมาณมุ่งผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ปฏิบัติภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัวภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีการรายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การบริหารงานบุคคล พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจวัฒนธรรมพื้นที่กับประชากรนักเรียนที่หลากหลาย นักเรียนที่มีภูมิหลังที่ท้าทาย สร้างขวัญกำลังใจ จัดการเรียนการสอน และการสร้างแรงจูงใจให้ การฝึกอบรมตามความต้องการให้การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลายและการจัดการทรัพยากรบุคคล อำนวยความสะดวกในการแบ่งปันความรู้และการเติบโตทางวิชาชีพในครู เน้นการพัฒนาทางวิชาชีพ รับสมัครคนในพื้นที่ และใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยี ช่วย ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพที่ การทำงานเป็นทีม การเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาตามบริบทของพื้นที่

การบริหารงานทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วม การประสานงาน และการสร้างเครือข่าย มีการจัดระบบองค์กรเพื่อบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาคเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่โดยมีกระบวนการที่หลากหลายมาใช้ในการบริหารงานนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารจัดการ มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ อำนวยความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกตามบริบทของพื้นที่มาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.3 ด้านการอำนวยความสะดวก

“...การทบทวนกระบวนการดำเนินงานตามทิศทางที่ได้วางแผนไว้ร่วมกัน โดยจัดการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลสร้างความเข้าใจ เพื่อให้เปิดใจและยอมรับที่จะเรียนรู้ นำผลที่ได้มา

วิเคราะห์ตามสถานการณ์และบริบทเพื่อทราบถึงที่มาของปัญหาเพื่อให้เห็นทุก กระบวนการ ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการทบทวนและบันทึกประเด็นสำคัญของกระบวนการ ดำเนินการตามทิศทาง ที่ได้วางแผนไว้ร่วมกัน เพื่อจัดทำเป็นแนวทางในการดำเนินการโดยการ บริหารสถานศึกษาชายขอบ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...การอำนวยการ หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ควรเป็นหน่วยงานหลักในการ อำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนชายขอบเข้มแข็ง โดยผ่านกลไกการทำงานปกติแต่มี ความยืดหยุ่น หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน รวมทั้งเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับ ความขาดแคลนเป็นรายกรณีตามความจำเป็นเร่งด่วน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...อำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนชายขอบเข้มแข็ง โดยผ่านกลไกการทำงาน ปกติแต่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน รวมทั้งเพิ่มเติมให้ เหมาะสม...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...เป็นภาระที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้ความสามารถชักจูงผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ปฏิบัติภารกิจที่ดีที่สุด...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“... ส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ สนับสนุนทุกด้าน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“... นำแนวคิดทฤษฎีที่เลือกมาใช้เพื่อการจัดการจัดการบริหาร และการอำนวยความสะดวก การศึกษา สร้างความแตกต่างใส่ความเป็นตัวเองเพื่อการบริหารความแตกต่างในโรงเรียนชาย ขอบ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ผู้บริหารต้องมีความรอบรู้รอบด้านพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกให้กับทุกๆฝ่าย เพื่อให้ทุกคนสามารถขับเคลื่อนโรงเรียนไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารต้องมีความ เป็นผู้นำทางวิชาการมีศาสตร์และมีศิลป์ในการบริหารจัดการโรงเรียน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...อำนวยความสะดวก / ลดข้อจำกัดอุปสรรค ใช้ E-School Marter ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาครู บุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดให้มีการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาใช้ในการพัฒนางานและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการส่งเสริมและ สนับสนุนการพัฒนาครูผู้เรียน สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม ส่งเสริมกิจกรรม PLC มีการ ใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ในการร่วมสร้างรูปแบบการสอนที่ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยที่ผู้บริหาร ครูเข้าร่วมอบรมสัมมนาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ใน การปฏิบัติกิจกรรม PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับโรงเรียนระดับเครือข่ายและนำข้อมูล การอบรมมาขยายผลต่อในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เกิดผลประโยชน์ในการจัดการเรียน การสอน ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษาให้มีความรู้ ความ เชี่ยวชาญ ตามมาตรฐานตำแหน่ง ด้วยกระบวนการพิจารณาตามหลักเกณฑ์พิจารณา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) การวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริงด้วยเครื่องมือและวิธีการที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ของ หลักสูตร ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูสร้างนวัตกรรม การเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพศึกษา สนับสนุนให้ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียน ให้ครูได้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินการตามศักยภาพของแต่ละคน หาแหล่งทรัพยากรภายนอกเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา เช่น งบประมาณพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา การสนับสนุนวิทยากรภายนอกในการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผ่านWebsite TKREGLISH...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“...พาทำงานด้วยกันช่วยกันทำ ช่วยอำนวยความสะดวกจัดงานออกเป็น 6 ฝ่าย วิชาการงบประมาณบุคคลบริหารทั่วไปโรงเรียนสาขา 2 สาขา ใช้การประชุมกลุ่มเหมือน ครม...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

“... สนับสนุนครูด้านงานการงบประมาณและกำลังใจในการทำงาน สนับสนุนนักเรียนในด้านต่าง ๆ ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

สรุป การอำนวยความสะดวก (Commanding) ควรอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้านโดยผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินตามศักยภาพของตนเอง จัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สนับสนุนวิทยากรภายนอก ลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีนวัตกรรม สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ผ่านการทำงานปกติแต่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

3.4 ด้านการประสานงาน

“...การประสานงาน และลงมือปฏิบัติตามความถนัดและความสามารถของบุคลากร โดยการกำหนดแผนงาน การประเมินความสามารถของแต่ละคน การมอบหมายงาน การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ลงมือปฏิบัติงานตามความถนัดและความสามารถเฉพาะเพิ่มทีมงานเพื่อประสานและช่วยเหลือส่งเสริม และใช้เทคโนโลยีในการจัดระบบการติดต่อสื่อสารประสานงาน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...ผู้บริหารโรงเรียน ควรีระบบการประสานงานที่ดี ทั้งภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียนกับหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาคเอกชน ราชการ ประชาสังคม ให้ทันต่อเหตุการณ์...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...การประสานงานทั้งภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียนกับหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาคเอกชน ราชการ ประชาสังคม ให้ทันต่อเหตุการณ์...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...การติดต่อสื่อสารให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานสอดคล้องกันสร้างระเบียบในการทำงานให้เป็นไปในทางเดียวกันเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...การใช้เครือข่ายองค์กรทางด้านการจัดการศึกษา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...การประสานงานจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อดำเนินการตามนโยบายตามความสำคัญการบริหารจัดการ การประสานงานเครือข่ายตามพื้นที่ใช้เครือข่ายในพื้นที่มาช่วยการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อต่อยอดเชื่อมโยงกับการเรียนรู้และเชื่อมต่อการบริหารจัดการทั้งคนและองค์กร การประสานงานที่ต่างระดับต้องให้มีการเชื่อมต่อกันเชื่อมต่อกันขององค์กรทุกระดับของพื้นที่โรงเรียนชายขอบบริเวณใกล้เคียงเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการเพื่อความสะดวกและความรวดเร็ว รวมถึงประหยัดเวลาและทรัพยากรในการประสานงานต่างๆเช่นการใช้โปรแกรม School Master การใช้ App LINE เป็นต้น...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“... การประสานงานติดต่อสื่อสารหลากหลายทาง ช่องทาง face to face เน้น เป้าหมายการพัฒนา/คิด ทำเชิงบวก...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...โรงเรียนมีเครือข่ายผู้ปกครอง ครูและชุมชนองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ ได้เข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ครบสมบูรณ์ ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...การประสานงานผ่านหัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้าช่วงชั้น โดยโรงเรียนได้แบ่ง ขอบข่ายการบริหารงานงานออกเป็น 4 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงานงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคลกลุ่มบริหารงานทั่วไป และแบ่งบทบาทหน้าที่ การบริหารช่วงออกเป็น 4 ช่วงชั้น ได้แก่ ช่วงชั้นปฐมวัย (ระดับชั้นอนุบาล 2 - 3) ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้น ป.1 - 3) ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้น ป.4 - 6) และช่วงชั้นที่ 3 (ชั้น ม.1 -3)...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“...นำงานไปแขวนไว้บนแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ต มีเครือข่ายเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา ระดมทรัพยากรด้วยความโปร่งใสเพื่อการมีส่วนร่วม เข้าไปทำงานกับคณะองค์กรต่าง ๆ เพื่อ สื่อสารความต้องการ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

“...ผู้บริหารรองผู้บริหารสื่อสารกับคณะทำงานครูและเครือข่ายทางการศึกษาเพื่อวางแผนการดำเนินงานขั้นตอนการดำเนินงานแก้ปัญหาที่มีการสรุปติดตามอย่างต่อเนื่องโดยผู้บริหารและรองผู้บริหาร...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

สรุป การประสานงาน (Coordinating) มีการประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ มีวิธีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วประหยัดเวลา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีไม่เกิดความซ้ำซ้อนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดขั้นตอนการลงมือทำอย่างชัดเจนฝึกฝนทีมงาน เพื่อประสานงานและช่วยส่งเสริมในการประสานงานติดต่อเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

3.5 ด้านการควบคุม

“...การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผน ประเมินผลการดำเนินการโดยมีหลักฐานตรวจสอบได้ จัดเก็บข้อมูล ประเมินผลเชิงพัฒนา วิเคราะห์ปัญหา และติดต่อประสานงานผู้ปฏิบัติโดยตรงในระดับหน่วยงานย่อยภายในโรงเรียน สรุปแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน มีการนำผลการวิเคราะห์ไปจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...การควบคุม ยึดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ไม่ใช่ยึดเกณฑ์และตัวชี้วัดทั่วไปเป็นเกณฑ์ตัดสินคุณภาพของสถานศึกษา นั่นคือ ยึดแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่เกิดจากบริบทความพร้อมของโรงเรียนที่เกิดจากการวิเคราะห์และวางแผนร่วมกันจากทุกฝ่าย...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...การควบคุมการติดตามประมวผลผลการดำเนินงานโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานติดตามประเมินผลมีหลักฐานการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประมวผลเชิงพัฒนาวิเคราะห์ปัญหา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...นิเทศตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนงานหรือข้อตกลงที่กำหนดได้หรือไม่ เป็นการแนะนำปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงาน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...เน้นการควบคุมโดยคุณครูกำกับตัวเองมากกว่าเพราะว่าการควบคุมได้เป็นวิธีการบริหารที่ ๆ ค่อนข้างจะเก๋าและการทำงานเราใช้ Power Sharing มากกว่า Power Over ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“...การควบคุมเป็นไปตามนโยบายหน่วยงานต่ำสังกัดโดยมีการติดตามนิเทศตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...ติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระยะทางในระยะเริ่มและระยะดำเนินงานและระยะหลังเสร็จสิ้นเพื่อควบคุมคุณภาพและนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนต่อไป...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“...ใช้ระบบ E-School Marter ควบคุมระบบการกำกับติดตาม ใช้การบริหารเชิงบวก/ กัลยาณมิตร...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“...โรงเรียนควรมีการติดตามนิเทศการสอนของครูอย่างเป็นระบบส่งเสริมโรงเรียนให้ เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มาใช้ในการพัฒนางานพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน การ บริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศภายในโรงเรียนเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนโดยบูรณาการข้อมูลให้สามารถใช้ในการบริหารจัดการงานทุกกลุ่มบริหารของ โรงเรียน ให้มีความเชื่อมโยงบนฐานข้อมูลเดียวกันเพื่อลดความซ้ำซ้อนของงาน พัฒนาระบบ เทคโนโลยีให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“...การควบคุมผ่านหัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้าวงชั้น...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“... การกำกับติดตามงานอย่างเป็นประจำ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ แต่งตั้ง คณะกรรมการควบคุมทุกกระบวนการนิเทศติดตามตรวจสอบอย่างถูกต้องและโปร่งใส...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

“...เน้นความคุ้มค่าคุ้มทุนจะส่งงบประมาณอย่างเป็นธรรมาภิบาลจัดการอย่างคุ้มค่าไม่ แสวงหาผลกำไรผลลัพธ์ตกอยู่ที่ตัวผู้เรียนมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องช่วยแก้ปัญหา คอย กำกับติดตามให้กำลังใจ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

สรุป การควบคุม (Controlling) มีการควบคุม ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตรวจสอบ มีหลักฐานในการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประมวลผลเชิงพัฒนาวิเคราะห์ปัญหา ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มีการสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผล มาวิเคราะห์จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ

4. ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

“...การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผน ประเมินผลการดำเนินการโดยมีหลักฐานตรวจสอบได้ จัดเก็บข้อมูล ประเมินผลเชิงพัฒนา วิเคราะห์ปัญหา และติดต่อประสานงานผู้ปฏิบัติโดยตรงในระดับหน่วยงานย่อยภายในโรงเรียน สรุปแนวทางแก้ปัญหาหารือร่วมกัน มีการนำผลการวิเคราะห์ไปจัดทำรายงานผลการดำเนินการและ เผยแพร่ผลเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการโดยการบริหารสถานศึกษาชายขอบ ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

“...ครูและผู้บริหารเป็นบุคคลในพื้นที่ ที่รู้และเข้าใจบริบท รวมทั้งไม่มีการย้ายออกจากพื้นที่ ภาคีเครือข่าย และภาคประชาสังคมเห็นความสำคัญ ร่วมให้การส่งเสริม พัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด ส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งมีการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู ผู้บริหาร นักเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับบริบทความพร้อมของโรงเรียนอย่างเต็มที่...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“...เข้าใจพื้นที่บริบทของพื้นที่ ข้อมูลชัดเจนเป็นจริงเพื่อเป็นการกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา ชุมชนคณะกรรมการสถานศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน นโยบายการจัดการศึกษาเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

“...การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการคิดเพื่อส่วนรวมและคิดเพื่อนักเรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานตามแผนระเบียบประเมินผล การเปลี่ยนแปลงลงที่มี ขึ้นและเกิดความยั่งยืน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“...ภาวะผู้นำของผู้บริหารและคุณครูจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการกระบวนการพัฒนาบุคลากรภายในด้วยตัวโรงเรียนเอง พัฒนาบุคลากรโดยการ PLC อย่างแท้จริงเพื่อสร้างการพัฒนาการเรียนรู้เน้นการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องคอยมอนิเตอร์คอยบอกให้เขาโฟกัสไปที่ Learning มากกว่า ความสำเร็จของโรงเรียนเกิดขึ้น เด็กทำอาชีพ เด็กต้องมี Soft skill ในการมีทักษะที่จะดำรงชีวิตการทำงานร่วมกันการมีจิตใจที่เอื้ออาทร การกำกับควบคุมตนเอง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“... รู้ตัวตน คือ พื้นที่ คน วิเคราะห์ให้สอดคล้องกับความต้องการ เตรียมคน เตรียมเด็กให้มีความพร้อม วิเคราะห์พื้นที่รู้จักวัฒนธรรมบริบทความต้องการของพื้นที่ให้ได้มากที่สุด เน้นอาชีพเพื่อเตรียมการส่งต่อด้านอาชีพให้กับผู้เรียน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6

“...การเข้าใจบริการบริหารจัดการให้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับทุก ๆ ฝ่าย...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“ บุคลากรคิดและทำเชิงรุก ทรัพยากรที่หลากหลาย งบประมาณหลายแหล่ง (พึ่งตนเอง) การบริหารจัดการยึดหลักการทรงงาน ร.9...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“... มีอินเทอร์เน็ตครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้บริการการใช้งานทางอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ มีระบบการบริหารจัดการอย่างมีวิสัยทัศน์ ร่วมกันทั้งคณะผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการกำหนดความสำเร็จ มีระบบการจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการปรับปรุงหลักสูตรบูรณาการ การปรับเนื้อหาสาระเพื่อให้มีความสอดคล้องกับตัวชีวิตที่มีการปรับเปลี่ยนในปัจจุบัน มีการสร้างภาคีเครือข่าย ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาและการออกแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพรายบุคคลผ่านกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เน้นการพัฒนาในด้านกระบวนการคิดการลงมือปฏิบัติจริง การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีอาคาร

เรียนมั่นคง ห้องปฏิบัติการและสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลและนำสรุปผลการวิเคราะห์ไปวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดแนวทางการเรียนรู้และการปฏิบัติตนในห้องเรียน มีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการสร้างวินัยในชั้นเรียน เน้นทักษะกระบวนการคิด ได้ปฏิบัติจริง มีการใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากสื่อเทคโนโลยีด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียนและร่วมกันแก้ปัญหาผู้เรียนผ่านกระบวนการ PLC และการทำวิจัยในชั้นเรียน รับการพัฒนาจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้โรงเรียนดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้ทันสมัยสมบูรณ์ครบถ้วน มีความพร้อมสำหรับการนำไปใช้อยู่ตลอดเวลา มีเครือข่ายผู้ปกครอง ครูและชุมชนองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐได้เข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ครบสมบูรณ์...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

“... การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการ PLC ผู้บริหารมีความเข้าใจในนวัตกรรม การศึกษาที่สถานศึกษาใช้ สามารถเป็นผู้คลี่คลายประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ ผู้บริหารเห็นคุณค่าและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“... ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นแม่ทัพที่ดีสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการจัดการศึกษา โดยตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนลงมือทำให้ประสบผลสำเร็จ ทีมงานที่เข้มแข็ง เครือข่ายที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

“... ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจให้ครูนักเรียน ครูเข้าใจนักเรียนเข้าใจ นักเรียนเห็นคุณค่าในตัวเอง เครือข่ายพร้อมสนับสนุน ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

สรุป

1. สถานศึกษามีกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน
2. การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร
3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่

สรุปผลการศึกษานโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สรุปผลได้ดังนี้

1. หลักการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การใช้พื้นที่เป็นฐานในการบริหารจัดการ เพื่อให้เข้ากับลักษณะของพื้นที่ (Area Based) ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมตลอดจนบริหารให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับคุณภาพ เพิ่มศักยภาพ ลดเงื่อนไข ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสร้างความเสมอภาค ส่งเสริมเทคโนโลยีและอาชีพ มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการเหมาะสมกับพื้นที่ โดยคำนึงถึงบริบทชุมชน ความต้องการตลาดแรงงานหรืออาชีพในชุมชน

1.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จัดการศึกษาการสร้างสันติภาพ ส่งเสริมความอดทน การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความเข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ (หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน) ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศ แนวคิดทางการบริหารพื้นที่และสถานศึกษารวมทั้งจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะมีความรู้และทักษะในการวางแผน

ภาวะผู้นำและวิชาการ เทคนิควิธีการทำงานอื่น ๆ การสร้างแรงจูงใจ ให้สถานศึกษามีอิสระในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) แนวทางแบบองค์รวมผสมผสานวิชาการ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเป็นศูนย์กลางใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน สร้างความร่วมมือ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ความยั่งยืนมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง สร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับชุมชนชายขอบ องค์กรพัฒนาเอกชน และโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อการแบ่งปันความรู้และการพัฒนาทรัพยากร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา

1.3 หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบ ถ่วงดุล (Accountability and Transparency) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง การจัดการที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร

2. วัตถุประสงค์การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

3. กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 การวางแผน (Planning) กำหนดกรอบทิศทางโดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาศึกษาและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียนควบคู่ไปกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ ตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ตามบริบทของพื้นที่ เพื่อทำแผนการพัฒนาการศึกษาและ แผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความร่วมมือของโรงเรียนควบคู่ไปกับนโยบายและ จุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 การจัดองค์การ (Organizing)

3.2.1 การบริหารงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การเรียนรู้ตามบริบท การเรียนรู้เชิงรุก การสอนที่ตอบสนองต่อ วัฒนธรรม โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการ ของพื้นที่ (Area Based) โดยมีวิชาเพิ่มเติมด้านภาษาและการส่งเสริมอาชีพตามบริบทของพื้นที่ การศึกษาพหุภาษาการเรียนการสอนที่พิจารณาภาษาที่หลากหลายที่พูดในชุมชนชายแดน พร้อมทั้งส่งเสริมความสามารถทางภาษาถิ่น กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับ ปัญญาภูมิภาคชายขอบในโลกแห่งความเป็นจริง (เช่น ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การค้าชาย ขอบ) จัดทำแผนงานปฏิบัติงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ ผู้เรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมี กระบวนการบูรณาการที่สูงสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC

3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ จัดสรรทรัพยากร และระดมทรัพยากร งบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบ ควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้มีความ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็นธรรม ลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์สูงสุด มีการระดมทรัพยากรจากองค์กรต่างๆ หรือภาคีเครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน ยึด หลักการบริหารงานงบประมาณมุ่งผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ปฏิบัติภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัวภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีการ รายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการใช้ งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.2.3 การบริหารงานบุคคล พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจ วัฒนธรรมพื้นที่กับประชากรนักเรียนที่หลากหลาย นักเรียนที่มีภูมิหลังที่ท้าทาย สร้างขวัญ กำลังใจ จัดการเรียนการสอน และการสร้างแรงจูงใจให้ การฝึกอบรมตามความต้องการให้ การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่

หลากหลายและการจัดการทรัพยากรบุคคล อำนาจความสะดวกในการแบ่งปันความรู้และการเติบโตทางวิชาชีพในครู เน้นการพัฒนาทางวิชาชีพ รับสมัครคนในพื้นที่ และใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีช่วย ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพที่ การทำงานเป็นทีม การเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาตามบริบทของพื้นที่

3.2.4 การบริหารงานทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วม การประสานงาน และการสร้างเครือข่าย มีการจัดระบบองค์กรเพื่อบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาคเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ โดยมีกระบวนการที่หลากหลายมาใช้ในการบริหารงานนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารจัดการ มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ อำนาจความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกตามบริบทของพื้นที่มาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.3 การอำนาจการ (Commanding) ควรอำนาจความสะดวกในทุก ๆ ด้านโดยผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินตามศักยภาพของตนเอง จัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สนับสนุนวิทยากรภายนอก สร้างเครือข่ายการศึกษาข้ามพรมแดน ลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีนวัตกรรม สร้างความตระหนักด้านความปลอดภัยชายขอบ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ผ่านการทำงานปกติแต่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

3.4 การประสานงาน (Coordinating) การประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลายโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ การสนับสนุนภายนอก ความร่วมมือของรัฐบาล การได้รับเงินทุน ทรัพยากร และบุคลากรจากหน่วยงานการศึกษาระดับชาติและระดับภูมิภาค ความ สําหรับโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น บริการด้านสุขภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการ "พัฒนาครูเพื่อพัฒนาโรงเรียนชายขอบ" พัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะการสอนที่ทันสมัย โครงการ "เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนยากจนพิเศษ" สนับสนุนทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียน โครงการ "อาสาสมัครการศึกษา" ส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัคร ร่วมพัฒนาโรงเรียน โครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนชายขอบ มีการสื่อสารข้ามพรมแดน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีไม่เกิดความซ้ำซ้อนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดขั้นตอนการลงมือทำ

อย่างชัดเจนฝึกฝนทีมงาน เพื่อประสานงานและช่วยส่งเสริมในการประสานงานติดต่อเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

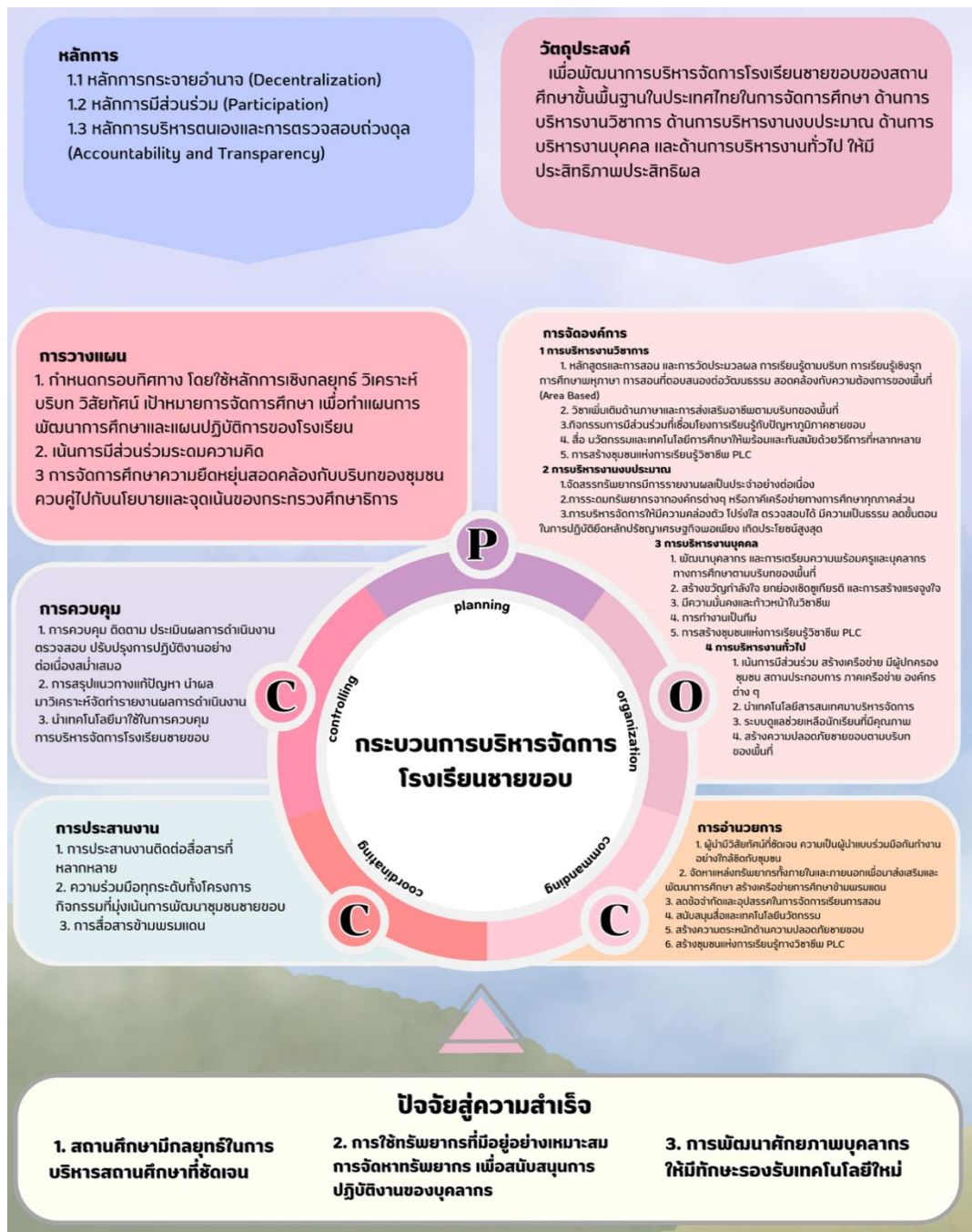
3.5 การควบคุม (Controlling) ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตรวจสอบ มีหลักฐานในการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประมวผลเชิงพัฒนาวิเคราะห์ปัญหา การติดตามความคืบหน้า การประเมินเป็นประจำโดยอิงตามตัวบ่งชี้บริบทเฉพาะ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในหลายภาษา ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และความพึงพอใจของชุมชน การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มีการสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผลมาวิเคราะห์จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ

4. ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 4.1 สถานศึกษามีกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน
- 4.2 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร
- 4.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการ
โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2.1 ผลการยกกร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพ 5 (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพ 5 ารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การใช้พื้นที่เป็นฐานในการบริหารจัดการ เพื่อให้เข้ากับลักษณะของพื้นที่ (Area Based) ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมตลอดจนบริหารให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับคุณภาพ เพิ่มศักยภาพ ลดเงื่อนไข ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสร้างความเสมอภาค ส่งเสริมเทคโนโลยี และอาชีพ มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการเหมาะสมกับพื้นที่ โดยคำนึงถึงบริบทชุมชน ความต้องการตลาดแรงงานหรืออาชีพในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย

1.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จัดการศึกษาการสร้างสันติภาพ ส่งเสริมความอดทน การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความเข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ (หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน) ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศ แนวคิดทางการบริหารพื้นที่และสถานศึกษารวมทั้งจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะมีความรู้และทักษะในการวางแผน ภาวะผู้นำและวิชาการ เทคนิควิธีการทำงานอื่น ๆ การสร้างแรงจูงใจ ให้สถานศึกษามีอิสระในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) แนวทางแบบองค์รวมผสมผสานวิชาการ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเป็นศูนย์กลางใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน สร้างความร่วมมือ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ความยั่งยืนมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่นคง สร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับชุมชนชายขอบ องค์กรพัฒนาเอกชน และโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อการแบ่งปันความรู้และการพัฒนาทรัพยากร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา

1.3 หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบถ่วงดุล (Accountability and Transparency) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัด

การศึกษา มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง การจัดการที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร

2. วัตถุประสงค์การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ

3. กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 การวางแผน (Planning) กำหนดกรอบทิศทาง โดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการระดมความคิดจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อทำแผนการพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความร่วมมือของโรงเรียนมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของชุมชนควบคู่ไปกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ตามบริบทของพื้นที่

3.2 การจัดองค์การ (Organizing)

3.2.1 การบริหารงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การเรียนรู้ตามบริบท การเรียนรู้เชิงรุก การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ (Area Based) โดยมีวิชาเพิ่มเติมด้านภาษาและการส่งเสริมอาชีพตามบริบทของพื้นที่ การศึกษาพหุภาษาการเรียนการสอนที่พิจารณาภาษาที่หลากหลายที่พูดในชุมชนชายแดน พร้อมทั้งส่งเสริมความสามารถทางภาษาถิ่น กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับปัญหาภูมิภาคชายขอบในโลกแห่งความเป็นจริง (เช่น ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การค้าชายขอบ) จัดทำแผนงานปฏิบัติงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีกระบวนการบูรณาการที่สูงสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC

3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ จัดสรรทรัพยากร และระดมทรัพยากร งบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบ ควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้มีความ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็นธรรม ลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์สูงสุด มีการระดมทรัพยากรจากองค์กรต่างๆ หรือภาคีเครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน ยึด หลักการบริหารงานงบประมาณมุ่งผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ปฏิบัติภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัวภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีการ รายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการใช้ งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.2.3 การบริหารงานบุคคล พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจ วัฒนธรรมพื้นที่กับประชากรนักเรียนที่หลากหลาย นักเรียนที่มีภูมิหลังที่ท้าทาย สร้างขวัญ กำลังใจ จัดการเรียนการสอน และการสร้างแรงจูงใจให้ การฝึกอบรมตามความต้องการให้ การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่ หลากหลายและการจัดการทรัพยากรบุคคล อำนาจความสะดวกในการแบ่งปันความรู้และการ เติบโตทางวิชาชีพในครู เน้นการพัฒนาทางวิชาชีพ รับสมัครคนในพื้นที่ และใช้ประโยชน์จาก การเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีช่วย ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพที่ การ ทำงานเป็นทีม การเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาตามบริบทของพื้นที่

3.2.4 การบริหารงานทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วม การประสานงาน และการสร้าง เครือข่าย มีการจัดระบบองค์กรเพื่อบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดโดยการ มีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาคเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ โดยมีกระบวนการที่หลากหลายมาใช้ในการบริหารงานนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหาร จัดการ มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ อำนาจความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อ การจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกตามบริบทของ พื้นที่มาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.3 การอำนาจการ (Commanding) ควรอำนาจความสะดวกในทุก ๆ ด้านโดย ผู้อำนาจการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินตามศักยภาพ ของตนเอง จัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สนับสนุนวิทยากรภายนอก สร้างเครือข่ายการศึกษาข้ามพรมแดน ลดข้อจำกัดและอุปสรรคใน การจัดการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีนวัตกรรม สร้างความตระหนักด้านความ

ปลอดภัยชายขอบ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ผ่านการทำงานปกติแต่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

3.4 การประสานงาน (Coordinating) มีการประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ การสนับสนุนภายนอก ความร่วมมือของรัฐบาล การได้รับเงินทุน ทรัพยากร และบุคลากรจากหน่วยงานการศึกษาในระดับชาติและระดับภูมิภาค ความสำคัญสำหรับโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น บริการด้านสุขภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการ "พัฒนาครูเพื่อพัฒนาโรงเรียนชายขอบ" พัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะการสอนที่ทันสมัย โครงการ "เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนยากจนพิเศษ" สนับสนุนทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียน โครงการ "อาสาสมัครการศึกษา" ส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัคร ร่วมพัฒนาโรงเรียน และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนชายขอบเป็นต้น มีการสื่อสารข้ามพรมแดน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดี ไม่เกิดความซ้ำซ้อนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดขั้นตอนการลงมือทำอย่างชัดเจนฝึกฝนทีมงาน เพื่อประสานงานและช่วยส่งเสริมในการประสานงานติดต่อเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

3.5 การควบคุม (Controlling) มีการควบคุม ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตรวจสอบ มีหลักฐานในการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประเมินผลเชิงพัฒนาวิเคราะห์ปัญหา การติดตามความคืบหน้าการประเมินเป็นประจำโดยอิงตามตัวบ่งชี้บริบทเฉพาะ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในหลายภาษา ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และความพึงพอใจของชุมชน การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มีการสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผลมาวิเคราะห์จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ

4. ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 สถานศึกษามีกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน

4.2 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร

4.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่

ส่วนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประเมินความเหมาะสม (Suitability)

ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยทำการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิโดยพิจารณาคุณสมบัติคือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา เป็นนักวิชาการ หรือนักวิจัยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ประเมินรูปแบบ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สามารถสรุปได้ดังนี้

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของรูปแบบการ บริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้านหลักการการ

รูปแบบ	\bar{x}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 1 หลักการ			
1.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จัดการศึกษาการ สร้างสันติภาพส่งเสริมความอดทน การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความ เข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ (หลักสูตรและการจัดการ เรียนการสอน) งานบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการบริหาร ทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศ แนวคิดทางการบริหารพื้นที่และ สถานศึกษารวมทั้งจากผู้บริหารสู่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะมีความรู้และทักษะในการวางแผน ภาวะ ผู้นำและวิชาการ เทคนิควิธีการทำงานอื่น ๆ การสร้างแรงจูงใจ	4.44	0.53	มาก
1.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) แนวทางแบบองค์รวม ผสมผสานวิชาการ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ และการมีส่วน	4.78	0.44	มากที่สุด

รูปแบบ	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
องค์ประกอบที่ 1 หลักการ			เหมาะสม
ร่วมของชุมชน ชุมชนเป็นศูนย์กลางใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน สร้างความร่วมมือ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นความยั่งยืนมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง สร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับชุมชนชายขอบ องค์การพัฒนาเอกชน และโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อการแบ่งปันความรู้และการพัฒนาทรัพยากรสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน			
1.3 หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบถ่วงดุล (Accountability and Transparency) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง การจัดการที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร	4.56	0.53	มากที่สุด
ภาพรวม	4.59	0.53	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 1 หลักการการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.53) โดย หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.78$, S.D. = 0.44) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.53)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของ

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวัตถุประสงค์

รูปแบบ	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์			เหมาะสม

เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานในประเทศไทยในการจัดการศึกษา ด้านการ
 บริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการ
 บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มี
 ประสิทธิภาพประสิทธิผล

ภาพรวม 4.56 0.53 มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการ
 โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 2
 วัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.53) โดยวัตถุประสงค์
 เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในประเทศไทยในการจัด
 การศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล
 และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.53)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของรูปแบบ
 การ

บริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน
 ด้านกระบวนการ

รูปแบบ	\bar{x}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ			
3.1 การวางแผน (Planning) กำหนดกรอบทิศทาง โดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการระดมความคิด จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อทำแผนการพัฒนาการศึกษาและ แผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียนมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทของชุมชนควบคู่ไปกับนโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการ บริหารจัดการโรงเรียนชายขอบตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ตามบริบท	4.78	0.44	มากที่สุด

ของพื้นที่

3.2 การจัดการ

3.2.1 การบริหารงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การเรียนรู้ตามบริบท การเรียนรู้เชิงรุก การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ (Area Based) โดยมีวิชาเพิ่มเติมด้านภาษาและการส่งเสริมอาชีพตามบริบทของพื้นที่ การศึกษาพหุภาษาการเรียนการสอนที่พิจารณาภาษาที่หลากหลายที่พูดในชุมชนชายแดนพร้อมทั้งส่งเสริมความสามารถทางภาษาถิ่น กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับปัญหาภูมิภาคชายขอบในโลกแห่งความเป็นจริง (เช่น ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การค้าชายขอบ) จัดทำแผนงานปฏิบัติงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมีกระบวนการบูรณาการที่สูงสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC

4.89 0.33 มากที่สุด

3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ จัดสรรทรัพยากร และระดมทรัพยากรงบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบ ควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ความเป็นธรรมลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์สูงสุด มีการระดมทรัพยากรจากองค์กรต่างๆ หรือภาคีเครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน ยึดหลักการบริหารงานงบประมาณมุ่งผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ปฏิบัติภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัวภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีการรายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4.44 0.53 มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

รูปแบบ	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ			มากที่สุด
3.2.3 การบริหารงานบุคคล พัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจวัฒนธรรมพื้นที่กับประชากรนักเรียนที่หลากหลาย นักเรียนที่มีภูมิ	4.67	0.50	มากที่สุด

หลังที่ท้าทาย จัดการเรียนการสอน สร้างขวัญกำลังใจ และการสร้างแรงจูงใจ การฝึกอบรมตามความต้องการให้การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลายและการจัดการทรัพยากรบุคคล อำนวยความสะดวกในการแบ่งปันความรู้และการเติบโตทางวิชาชีพในครู เน้นการพัฒนาทางวิชาชีพ รับสมัครคนในพื้นที่และใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีช่วย ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพที่ การทำงานเป็นทีม การเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาตามบริบทของพื้นที่

<p>3.2.4 การบริหารงานทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วม การประสานงาน และการสร้างเครือข่าย มีการจัดระบบองค์กรเพื่อบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาคเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่โดยมีกระบวนการที่หลากหลายมาใช้ในการบริหารงานนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารจัดการ มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ อำนวยความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกตามบริบทของพื้นที่มาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน</p>	4.67	0.50	มากที่สุด
<p>3.3 การอำนวยการ (Commanding) ควบอำนวยการความสะดวกในทุก ๆ ด้าน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินตามศักยภาพของตนเอง จัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สนับสนุนวิทยากรภายนอกสร้างเครือข่ายการศึกษาข้ามพรมแดน ลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีนวัตกรรม สร้างความตระหนักด้านความปลอดภัยชายขอบ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ผ่านการทำงานปกติแต่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่</p>	4.67	0.50	มากที่สุด
<p>3.4 การประสานงาน (Coordinating) มีการประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ การสนับสนุนภายนอก ความร่วมมือของรัฐบาล การได้รับเงินทุน ทรัพยากร และบุคลากรจากหน่วยงานการศึกษาระดับชาติและระดับภูมิภาค สำหรับโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น บริการด้านสุขภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการ "พัฒนาครูเพื่อพัฒนาโรงเรียนชายขอบ" พัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะการสอนที่</p>	4.56	0.53	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

รูปแบบ	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ			เหมาะสม
ทันสมัย โครงการ "เงินอุดหนุนรายหัว นักเรียนยากจนพิเศษ" สนับสนุนทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และ อุปกรณ์การเรียน โครงการ "อาสาสมัครการศึกษา" ส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัคร ร่วมพัฒนาโรงเรียน และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนชายขอบเป็นต้น มีการสื่อสารข้ามพรมแดน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีไม่เกิดความซ้ำซ้อนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดขั้นตอนการลงมือทำอย่างชัดเจนฝึกฝนทีมงาน เพื่อประสานงานและช่วยส่งเสริมในการประสานงานติดต่อเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา			
3.5 การควบคุม (Controlling) มีการควบคุม ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตรวจสอบ มีหลักฐานในการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประมวลผลเชิงพัฒนาวิเคราะห์ปัญหา การติดตามความคืบหน้าการประเมินเป็นประจำ โดยอิงตามตัวบ่งชี้บริบทเฉพาะ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในหลายภาษา ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และความพึงพอใจของชุมชน การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มีการสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผลมาวิเคราะห์จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ	4.44	0.53	มาก
ภาพรวม	4.64	0.48	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.48) โดยกระบวนการบริหารจัดการในการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.89$), (S.D. =

0.33) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ กระบวนการการบริหารงานงบประมาณ และการอำนวยการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.44$), (S.D. = 0.53)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของรูปแบบการ
 บริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน
 ด้านปัจจัยสู่ความสำเร็จ

รูปแบบ	\bar{x}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ			
1. สถานศึกษามีกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน	4.44	0.53	มาก
2. การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร	4.33	0.50	มาก
3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่	4.33	0.50	มาก
ภาพรวม	4.37	0.49	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการ
 โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่
 ความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.49) โดยความสำเร็จใน
 สถานศึกษามีกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.44$, S.D. =

0.53) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.50)

ตาราง 14 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชาย
ขอบ

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประเมินความ
เหมาะสม (Suitability) มีรายละเอียดดังนี้

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ขอเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
1. หลักการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		

<p>1.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จัดการศึกษาการสร้างสันติภาพส่งเสริมความอดทน การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความเข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ (หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน) ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศ แนวคิดทางการบริหารพื้นที่ และสถานศึกษารวมทั้งจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะมีความรู้และทักษะในการวางแผน ภาวะผู้นำและวิชาการ เทคนิควิธีการทำงานอื่น ๆ การสร้างแรงจูงใจ ให้สถานศึกษามีอิสระในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ปรับแก้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่ม 1.4 หลักธรรมาภิบาล - ปรับการเขียนให้เห็นแนวปฏิบัติกระจายจากใครถึงใคร โดยทำอย่างไร ยกตัวอย่างมาพอสังเขป - เขียนคล้าย ๆ ข้อ 1.2
<p>1.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) แนวทางแบบองค์รวมผสมผสานวิชาการ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเป็นศูนย์กลางใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน สร้างความร่วมมือ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นความยั่งยืนมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง สร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับชุมชนชายขอบ องค์กรพัฒนาเอกชน และโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อการแบ่งปันความรู้และการพัฒนาทรัพยากร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา</p>	<p>ปรับแก้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตัดคำ แนวทางแบบองค์รวมผสมผสานวิชาการ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ และโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนชุมชนเป็นศูนย์กลางใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน และความยั่งยืนมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง

ตาราง 14 (ต่อ)

<p>รายการตรวจสอบ</p>	<p>ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ</p>
----------------------	-------------------------------------

	เหมาะสม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
1.3 หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบถ่วงดุล (Accountability and Transparency) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง การจัดการที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร	ปรับแก้	<ul style="list-style-type: none"> - ตัดคำ มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง - เขียนอธิบายให้เห็นแนวทางปฏิบัติของหลักนี้ ใคร ทำอะไร - เพิ่มคำตรงส่วนท้าย ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาโดย...ทำอย่างไร
2. วัตถุประสงค์การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย		
เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล	ปรับแก้	<ul style="list-style-type: none"> - เปลี่ยนคำโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยในการจัดการศึกษา เป็น ให้ - ควรเพิ่มเกี่ยวกับผู้เรียนใหม่ Output, Outcome - ปรับแก้คำ ให้มีประสิทธิภาพเป็นตามบริบทเชิงพื้นที่
3. กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย		
3.1 การวางแผน (Planning) กำหนดกรอบทิศทางโดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการระดมความคิดจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อทำแผนการพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียนมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของชุมชนควบคู่ไปกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ตามบริบทของพื้นที่	ปรับแก้	<ul style="list-style-type: none"> - แยกเขียนเป็นข้อ ๆ เป็นประโยคที่เห็นกิจกรรมการปฏิบัติทำอะไรบ้าง? เช่น 1-5 ตามที่เสนอแนะ - ขั้นตอนอื่นๆก็ควรปรับให้เป็นข้อ ๆ ที่เป็นประโยคว่าทำอะไร - เพิ่มบทบาทคณะกรรมการต่างๆ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา, คณะกรรมการระดมทุน
3.2 การจัดองค์การ		

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ขอเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>3.2.1 การบริหารงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประมวผล การเรียนรู้ตามบริบท การเรียนรู้เชิงรุก การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ (Area Based) โดยมีวิชาเพิ่มเติมด้านภาษาและการส่งเสริมอาชีพตามบริบทของพื้นที่ การศึกษาพหุภาษาการเรียนการสอนที่พิจารณาภาษาที่หลากหลายที่พูดในชุมชนชายแดนพร้อมทั้งส่งเสริมความสามารถทางภาษาถิ่น กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับปัญหาภูมิภาคชายขอบในโลกแห่งความเป็นจริง (เช่น ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การค้าชายขอบ) จัดทำแผนงานปฏิบัติงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การปฏิบัติจริงสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมีกระบวนการบูรณาการที่สูงสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีวะ PLC</p>	<p>ปรับแก้</p>	<p>- ควรปรับชื่อ การจัดการองค์การ เป็น การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติ? - ปรับให้เห็นการทำกิจกรรมอะไรให้ เป็นช้อย่อย - ใช้คำกริยาเริ่มประโยค เช่น 1.ออกแบบหลักสูตร... 2.จัดการเรียนรู้เชิงรุก... 3.จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ... 4. จัดทำ/หาสื่อ... 5. ใช้...ให้ครอบคลุมงานวิชาการ - ส่งเสริมให้มีกิจกรรมพัฒนา นักเรียน ที่ตอบโจทย์สู่ผลการเรียนรู้ ของแต่ละกลุ่มชาติ-พันธุ์ (Extracurricula Activity) - เสริมมิติการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (ประเด็นความมั่นคง)</p>
<p>3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ จัดสรรทรัพยากร และระดมทรัพยากร งบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบ ควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้</p>	<p>ปรับแก้</p>	<p>- เขียนเป็นข้อ ๆ ตามแนวทางที่แนะนำ</p>

<p>มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็น ธรรม ลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์สูงสุด มี การระดมทรัพยากรจากองค์กรต่างๆ หรือภาคี เครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน ยึดหลักการ บริหารงานงบประมาณมุ่งผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้น ผลงานให้มีการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของ สถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการเพื่อ ประโยชน์ทางการศึกษา ปฏิบัติภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้ สถานศึกษาเกิดความคล่องตัวภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีการรายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ยึดหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการใช้งบประมาณ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด</p>		
--	--	--

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ขอเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>3.2.3 การบริหารงานบุคคล พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจวัฒนธรรมพื้นที่กับ ประชากรนักเรียนที่หลากหลาย นักเรียนที่มีภูมิหลัง ที่ท้าทาย จัดการเรียนการสอน สร้างขวัญกำลังใจ และการสร้างแรงจูงใจ การฝึกอบรมตามความ ต้องการให้การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมาย เกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่ หลากหลายและการจัดการทรัพยากรบุคคล อำนวยความสะดวกในการแบ่งปันความรู้และการ เติบโตทางวิชาชีพในครู เน้นการพัฒนาทางวิชาชีพ รับสมัครคนในพื้นที่ และใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ ที่ใช้เทคโนโลยีช่วย ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความ มั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพที่ การทำงานเป็นทีม การเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการ</p>	<p>ปรับแก้</p>	<p>-เขียนเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ตามที่เสนอแนะ ให้ครอบคลุม ภายในงาน 1.เตรียมความพร้อม... 2.พัฒนาครูบุคลากรให้มีความรู้ เข้าใจบริบท... -สวัสดิการที่ดี (2 เท่า) -เพิ่มโอกาสบุคลากรเข้าร่วม กิจกรรมวิชาการสมัยใหม่ -เพิ่มการพัฒนาด้านดูแล สุขอนามัยนักเรียน</p>

ศึกษาตามบริบทของพื้นที่		
3.2.4 การบริหารงานทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วม การประสานงาน และการสร้างเครือข่าย มีการจัดระบบองค์กรเพื่อบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาคเครือข่าย องค์กรต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่โดยมีกระบวนการที่หลากหลายมาใช้ในการบริหารงานนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารจัดการ มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ อำนวยความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกตามบริบทของพื้นที่มาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	ปรับแก้	<ul style="list-style-type: none"> - เขียนเป็นข้อ ๆ ไม่ชัดเจนว่างานนี้ทำอะไรบ้าง มีขอบข่ายงานที่ต้องทำอะไรบ้าง - พัสดู อาคาร สถานที่ ให้เพียงพอและเหมาะสมกับธรรมชาติผู้เรียน
3.3 การอำนวยการ (Commanding) ควรอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้านโดยผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินตามศักยภาพของตนเอง จัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สนับสนุนวิทยากรภายนอกสร้างเครือข่ายการศึกษา	ปรับแก้	<ul style="list-style-type: none"> - เขียนเป็นข้อ ๆ ทำอะไร ใช้คำกริยาให้เห็นว่ากิจกรรมอะไร - สร้างการเรียนรู้เชิงบวกกับหน่วยงานภายนอก - เปลี่ยนคำ - ตัด PLC

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เหมาะสม	ขอเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
ขามพรหมแดน ลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อและเทคโนโลยี นวัตกรรม สร้างความตระหนักด้านความปลอดภัยชายขอบ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ผ่านการทำงานปกติแต่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่		

<p>3.4 การประสานงาน (Coordinating) มีการประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ การสนับสนุนภายนอก ความร่วมมือของรัฐบาล การได้รับเงินทุน ทรัพยากร และบุคลากรจากหน่วยงานการศึกษาระดับชาติและระดับภูมิภาค สำหรับโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น บริการด้านสุขภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการ “พัฒนาครูเพื่อพัฒนาโรงเรียนชายขอบ” พัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะการสอนที่ทันสมัย โครงการ “เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนยากจนพิเศษ” สนับสนุนทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียน โครงการ “อาสาสมัครการศึกษา” ส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัคร ร่วมพัฒนาโรงเรียน และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนชายขอบเป็นต้น มีการสื่อสารข้ามพรมแดน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีไม่เกิดความซ้ำซ้อน บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดขั้นตอนการลงมือทำอย่างชัดเจน ผูกพันทีมงาน เพื่อประสานงานและช่วยส่งเสริมในการประสานงานติดต่อเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา</p>	<p>ปรับแก้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เขียนเป็นข้อ ๆ ทำอะไร? - ควรรวมเป็นด้านเดียวกัน (กับ 3.3) และอธิบาย/รวมกิจกรรมย่อย ๆ มาจัดลำดับให้เห็นการเตรียมการก่อนดำเนินงาน 4 ฝ่าย - ควรรวมเป็น <p>ขั้นตอน (2) การอำนวยความสะดวกและประสานงาน ต่อจากวางแผน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตัวอย่างโครงการเฉพาะ ควรยกมา 1-2 รายการ ประกอบพอเข้าใจ - แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ - ประสานเครือข่ายความร่วมมือ เช่น กสศ. โครงการต่างๆ มาร่วมพัฒนา
---	----------------	---

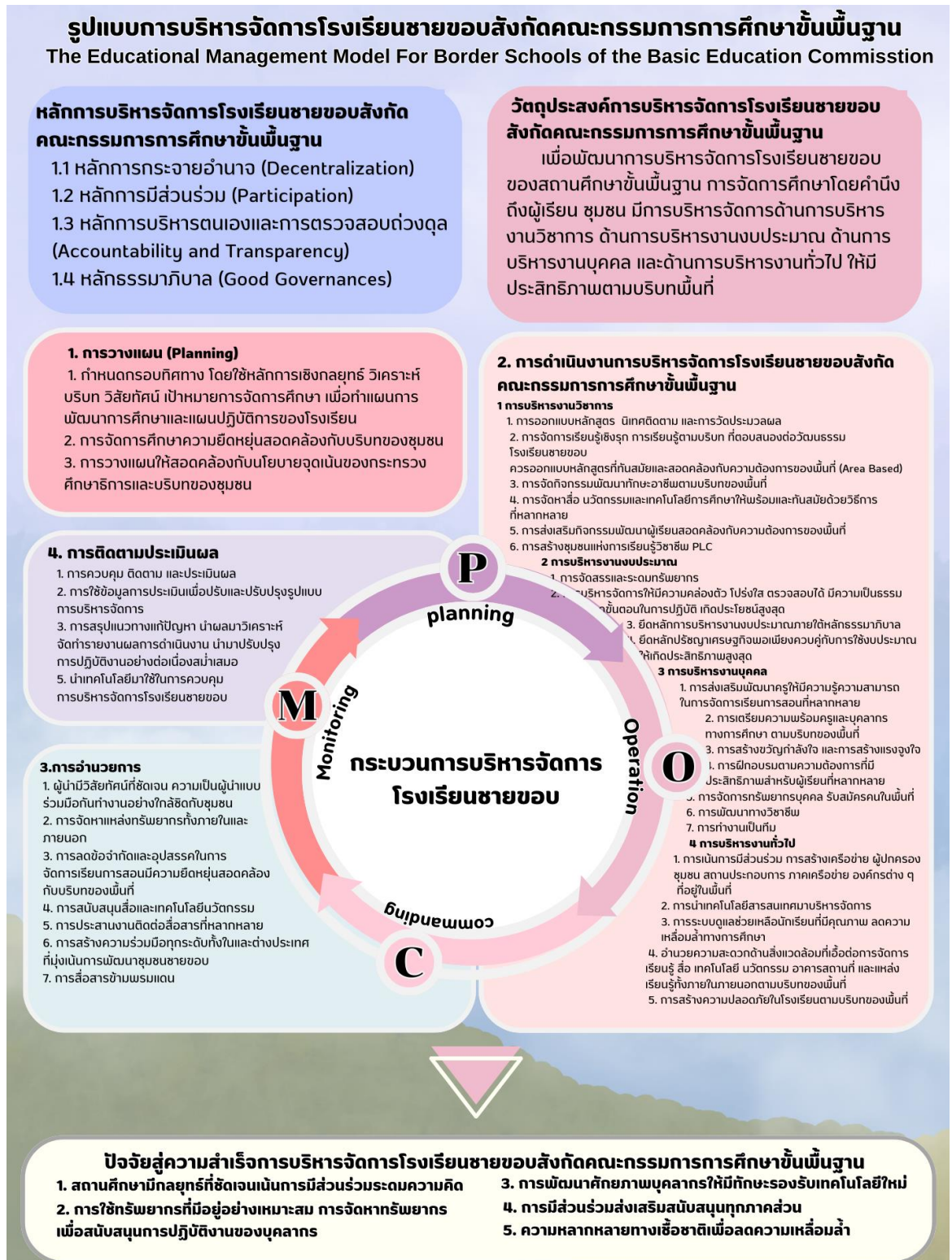
ตาราง 14 (ต่อ)

<p>รายการตรวจสอบ</p>	<p>ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	
	<p>เหมาะสม</p>	<p>ขอเสนอแนะเพื่อการปรับ</p>

		ปรับปรุง
3.5 การควบคุม (Controlling) มีการควบคุม ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ตรวจสอบ มีหลักฐานในการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประมวผลเชิงพัฒนาวิเคราะห์ปัญหา การติดตามความคืบหน้าการประเมินเป็นประจำโดยอิงตามตัวบ่งชี้บริบทเฉพาะ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในหลายภาษา ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และความพึงพอใจของชุมชน การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การจัดศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มีการสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผลมาวิเคราะห์จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ	ปรับแก้	<ul style="list-style-type: none"> - เขียนเป็นข้อ ๆ ทำอะไร? - ขั้นตอนที่ 4 เปลี่ยนจากควบคุมเป็นติดตามประเมินผล - กิจกรรมการติดตาม/ประเมินอะไรอย่างไร? - เสริมระบบสารสนเทศ มีการจัดการข้อมูลจริงแบบ Realtime - เน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ใช้เป็น Mentoring ดีกว่า
4. ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
4.1 สถานศึกษามีกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน	ปรับแก้	- ตัดสถานศึกษา
4.2 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร		
4.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่	ปรับแก้	<p>เพิ่มข้อ</p> <ul style="list-style-type: none"> 4. การมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วน 5. ความหลากหลายทางเชื้อชาติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุง แก้ไขรูปแบบฯ ตามฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้เหมาะสมถูกต้อง ได้รูปแบบ

การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดงในภาพที่ 6

ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. สถานศึกษามีกลยุทธ์ที่ชัดเจนเน้นการมีส่วนร่วมระดมความคิด
2. การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร
3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่
4. การมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วน
5. ความหลากหลายทางเชื้อชาติเมื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ภาพ 6 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ และ 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการของการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักธรรมาภิบาล การใช้พื้นที่เป็นฐานในการบริหารจัดการ เพื่อให้เข้ากับลักษณะของพื้นที่ ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมตลอดจนบริหารให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับคุณภาพ เพิ่มศักยภาพ ลดเงื่อนไข ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสร้างความเสมอภาค ส่งเสริมเทคโนโลยี และอาชีพ มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการเหมาะสมกับพื้นที่ โดยคำนึงถึงบริบทชุมชน ความต้องการตลาดแรงงานหรืออาชีพในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย

1.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จัดการศึกษาการสร้างสันติภาพ การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความเข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ (หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน) ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศ แนวคิดทางการบริหารพื้นที่และสถานศึกษารวมทั้งจากผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะมีความรู้และทักษะในการวางแผน ภาวะผู้นำ และวิชาการ เทคนิควิธีการทำงานอื่น ๆ การสร้างแรงจูงใจ ให้สถานศึกษามีอิสระในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างความร่วมมือ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น สร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับชุมชนชายขอบ องค์การพัฒนาเอกชน และโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อการแบ่งปันความรู้และการพัฒนาทรัพยากร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา

1.3 หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบถ่วงดุล (Accountability and Transparency) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา การจัดการที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและ

ข้อจำกัดของทรัพยากรในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษา

1.4 หลักธรรมาภิบาล (Good Governances) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาเป็นฐานรากการบริหาร ซึ่งทำให้เกิดการรวมตัวร่วมมือร่วมใจ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนนั้นบนพื้นฐานบริบทพื้นที่ มีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียด ดังนี้

เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงผู้เรียน ชุมชน มีการบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพตามบริบทพื้นที่

3. กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การวางแผน (Planning)

1. กำหนดกรอบทิศทาง โดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการระดมความคิดจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อทำแผนการพัฒนากการศึกษาและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียน

2. การจัดการศึกษาความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

3. การวางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการและบริบทของชุมชน เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ตามบริบทของพื้นที่

3.2 การดำเนินงาน (Operation)

3.2.1 การบริหารงานวิชาการ

1. การออกแบบหลักสูตร นิเทศติดตาม และการวัดประมวผล

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ตามบริบท ที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

(Area Based)

3. การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ โดยมีวิชาเพิ่มเติมการส่งเสริมอาชีพและด้านภาษาตามบริบทของพื้นที่ การศึกษาพหุภาษาการเรียนการสอนที่พิจารณาภาษาที่หลากหลายที่พูดในชุมชนชายขอบพร้อมทั้งส่งเสริมความสามารถทางภาษาถิ่น

4. การจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน ให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

5. การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับปัญหาภูมิภาคชายขอบในโลกแห่งความเป็นจริง (เช่น ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การค้าชายขอบ)

6. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC

3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ

1. จัดสรรและระดมทรัพยากร งบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบจากองค์กรต่างๆ หรือภาคีเครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน ควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระใน

2. การบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็นธรรม ลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ยึดหลักการบริหารงานงบประมาณภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ปฏิบัติภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัว มีการรายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

4. ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.2.3 การบริหารงานบุคคล

1. การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมีกระบวนการบูรณาการที่สูง ส่งเสริมเทคโนโลยี และสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC

2. การเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจวัฒนธรรมพื้นที่ที่หลากหลาย เข้าใจบริบทของผู้เรียนที่มีภูมิหลังที่หลากหลาย

3. การสร้างขวัญกำลังใจ และการสร้างแรงจูงใจ

4. การฝึกอบรมตามความต้องการให้การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย

5. การจัดการทรัพยากรบุคคล และรับสมัครคนในพื้นที่

6. การพัฒนาทางวิชาชีพ อำนาจความสะดวกในการแบ่งปันความรู้และการเติบโตทางวิชาชีพในครู ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพที่

7. การทำงานเป็นทีม

3.2.4 การบริหารงานทั่วไป

1. การเน้นการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาคเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่โดยมีกระบวนการที่หลากหลายมาใช้

2. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารจัดการ

3. การระบุดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

4. อำนาจความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม อาคาร สถานที่ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกตามบริบทของพื้นที่มาใช้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. การสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนตามบริบทของพื้นที่

3.3 การอำนวยการ (Commanding)

1. ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความเป็นผู้นำแบบร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิดกับชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินตามศักยภาพของตนเอง

2. การจัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สนับสนุนวิทยากรภายนอก และสร้างเครือข่ายการศึกษาข้ามพรมแดน

3. การลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

4. การสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีนวัตกรรม

5. การประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กำหนดขั้นตอนการลงมือทำอย่างชัดเจนฝึกฝนทีมงาน เพื่อ

ประสานงานและช่วยส่งเสริมมีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ

6. การสร้างความร่วมมือทุกระดับทั้งในและต่างประเทศ การได้รับเงินทุน ทรัพยากร และบุคลากรจากหน่วยงานการศึกษาระดับชาติและระดับภูมิภาค สำหรับโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น กสศ. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการ "พัฒนาครูเพื่อพัฒนาโรงเรียนชายขอบ" พัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะการสอนที่ทันสมัย โครงการ "เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนยากจนพิเศษ" สนับสนุนทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียน โครงการ "อาสาสมัครการศึกษา" ส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัคร ร่วมพัฒนาโรงเรียน และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนชายขอบ เป็นต้น

7. การสื่อสารข้ามพรมแดน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีไม่เกิดความซ้ำซ้อนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานงานติดต่อเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

3.4 การติดตามประเมินผล (Monitoring)

1. การติดตาม และประเมินผล ควบคุมการดำเนินงาน ตรวจสอบ มีหลักฐานในการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประมวลผลเชิงพัฒนาวิเคราะห์ปัญหา การติดตามความคืบหน้า การประเมินเป็นประจำโดยอิงตามตัวบ่งชี้บริบทเฉพาะ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในหลายภาษา ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และความพึงพอใจของชุมชน

2. การใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดของทรัพยากร

3. การสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผลมาวิเคราะห์จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ

4. ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 สถานศึกษามีกลยุทธ์ที่ชัดเจนเน้นการมีส่วนร่วมระดมความคิด

4.2 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร

4.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่

4.4 การมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วน

4.5 ความหลากหลายทางเชื้อชาติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ประเมินได้ส่งแบบประเมินออนไลน์ เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่โรงเรียนชายขอบจำนวน 302 คน รายละเอียดดังตาราง

ตาราง 15 แสดงจำนวนความถี่และร้อยละสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สภาพทั่วไป	จำนวน (n = 302)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	261	76.16
หญิง	98	23.84
รวม	302	100.00
2. อายุ		
31 – 40 ปี	68	22.51
41 – 50 ปี	167	55.30
มากกว่า 50 ปี	67	22.19
รวม	302	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาโท	274	90.73
ปริญญาเอก	28	9.27
รวม	302	100.00

4. ประสบการณ์การทำงาน

ต่ำกว่า 10 ปี	113	37.42
11 – 20 ปี	134	44.37
21 – 30 ปี	55	18.21
รวม	302	100.00

จากตาราง 15 สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุดเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.16 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 22.84 โดยมีอายุ 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมา มีอายุ 31 ถึง 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.51 และมีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.19 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาโทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.73 และระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 9.27 ตามลำดับ และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21-30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.37 รองลงมาต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.42 และ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.21

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้และความเป็น

ประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 หลักการรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.27	0.56	มาก	4.28	0.54	มาก
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.27	0.55	มาก	4.25	0.55	มาก

องค์ประกอบที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.34	0.52	มาก	4.35	0.52	มาก
องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	4.35	0.53	มาก	4.36	0.51	มาก
รวม	4.31	0.54	มาก	4.31	0.53	มาก

จากตาราง 16 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.54) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.55)

และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.51) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.55)

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้และความเป็น

ประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
<p>1.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จัดการศึกษาการสร้างสันติภาพ การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความเข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ (หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน) ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศ แนวคิดทางการบริหารพื้นที่และสถานศึกษารวมทั้งจากผู้บริหารสู่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะมีความรู้และทักษะในการวางแผน ภาวะผู้นำ และวิชาการ เทคนิควิธีการทำงานอื่น ๆ การสร้างแรงจูงใจ ให้สถานศึกษามีอิสระในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง</p>	4.16	0.60	มาก	4.18	0.56	มาก
<p>1.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) โดย การมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างความร่วมมือตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น สร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับชุมชนชายขอบ องค์กรพัฒนาเอกชน และโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อการแบ่งปันความรู้และการพัฒนาทรัพยากร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา</p>	4.33	0.57	มาก	4.36	0.58	มาก
<p>1.3 หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบ ภาวะคุณ (Accountability and Transparency) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา การจัดการที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากรในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาโดย</p>	4.24	0.52	มาก	4.22	0.51	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1.4 หลักธรรมาภิบาล (Good Governances) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และ หลักความคุ้มค่า มาเป็นฐานรากการบริหาร ซึ่งทำ ให้เกิดการรวมตัว ร่วมมือร่วมใจ และร่วมเรียนรู้ ร่วมกันของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนนั้น บนพื้นฐานบริบทพื้นที่ มีส่วนร่วมดำเนินการจัด การศึกษาสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้	4.34	0.53	มาก	4.34	0.52	มาก
รวม	4.27	0.56	มาก	4.28	0.54	มาก

จากตาราง 17 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณา พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักธรรมาภิบาล ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.53) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการกระจายอำนาจ ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.66)

และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.58) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการกระจายอำนาจ ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.54)

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้และความเป็น

ประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาโดย คำนึงถึงผู้เรียน ชุมชน มีการบริหารจัดการด้าน การบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงาน งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้าน การบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพตามบริบท พื้นที่	4.27	0.55	มาก	4.25	0.55	มาก
รวม	4.27	0.55	มาก	4.25	0.55	มาก

จากตาราง 18 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการ
โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 2
วัตถุประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.55)

และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรประกอบที่ 2 วัดดูประสงค์ ภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.55)

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้และความเป็น
เป็น

ประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรประกอบที่ 3 กระบวนการ

องค์กรประกอบที่ 3 กระบวนการ	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
3.1 การวางแผน (Planning)	4.32	0.58	มาก	4.37	0.51	มาก
1. กำหนดกรอบทิศทาง โดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัด การศึกษา เพื่อทำแผนการพัฒนาศึกษาและ						

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
แผนปฏิบัติการของโรงเรียนโดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียน						
2. การจัดการศึกษาความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของชุมชน						
3. การวางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการและบริบทของชุมชน						
3.2 การดำเนินงาน						
3.2.1 การบริหารงานวิชาการ						
1. การออกแบบหลักสูตร นิเทศติดตาม และการวัดประเมินผล						
2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ตามบริบทที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ (Area Based)						
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพตามบริบทของพื้นที่						
4. การจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย						
5. การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่						
6. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC						
3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ						
1. การจัดสรรและระดมทรัพยากร						
2. การบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็นธรรม ลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์สูงสุด						
3. ยึดหลักการบริหารงานงบประมาณภายใต้หลักธรรมาภิบาล						
4. ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด						

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
3.2.3 การบริหารงานบุคคล	4.39	0.51	มาก	4.37	0.50	มาก
1. การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมีกระบวนการบูรณาการที่สูงส่งเสริมเทคโนโลยี และสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC						
2. การเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจวัฒนธรรมพื้นที่ที่หลากหลาย เข้าใจบริบทของผู้เรียนที่มีภูมิหลังที่หลากหลาย						
3. การสร้างขวัญกำลังใจ และการสร้างแรงจูงใจ						
4. การฝึกอบรมตามความต้องการให้การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย						
5. การจัดการทรัพยากรบุคคลในพื้นที่						
6. การพัฒนาทางวิชาชีพ อำนวยความสะดวกในการแบ่งปันความรู้และการเติบโตทางวิชาชีพในครู ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพที่						
7. การทำงานเป็นทีม						
3.2.4 การบริหารงานทั่วไป	4.37	0.50	มาก	4.30	0.56	มาก
1. การเน้นการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาคเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่						
2. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารจัดการ						
3. การระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา						
4. อำนวยความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม อาคาร สถานที่ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน						

ภายนอกตามบริบทของพื้นที่

5. การสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนตาม
บริบทของพื้นที่

รวมการดำเนินงาน	4.36	0.52	มาก	4.34	0.50	มาก
-----------------	------	------	-----	------	------	-----

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
3.3 การอำนวยการ (Commanding)	4.29	0.53	มาก	4.37	0.52	มาก
1. ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความเป็นผู้นำแบบ ร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิดกับชุมชน						
2. การจัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและ ภายนอก						
3. การลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนการ สอนมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่						
4. การสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีนวัตกรรม						
5. การประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย						
6. การสร้างความร่วมมือทุกระดับทั้งในและ ต่างประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนชายขอบ						
7. การสื่อสารข้ามพรมแดน						
3.4 การติดตามประเมินผล (Monitoring)	4.35	0.52	มาก	4.36	0.52	มาก
1. การติดตามประเมินผล ควบคุมการ ดำเนินงาน						
2. การใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับและ ปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการ						
3. การสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผลมา วิเคราะห์จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมา ปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ						
5. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหาร จัดการโรงเรียนชายขอบ						
รวม	4.34	0.52	มาก	4.35	0.52	มาก

จากตาราง 19 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณา พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.52) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การอำนวยการ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.53)

และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผน ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.51) การอำนวยการ ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.50) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.52)

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้และความเป็น

ประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ	ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
4.1 สถานศึกษามีกลยุทธ์ที่ชัดเจนเน้นการมีส่วนร่วมระดมความคิด	4.30	0.56	มาก	4.35	0.52	มาก
4.2 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร	4.39	0.51	มาก	4.39	0.51	มาก
4.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่	4.37	0.50	มาก	4.31	0.53	มาก
4.4 การมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วน	4.32	0.56	มาก	4.37	0.50	มาก
4.5 ความหลากหลายทางเชื้อชาติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	4.37	0.51	มาก	4.37	0.50	มาก
รวม	4.35	0.53	มาก	4.36	0.51	มาก

จากตาราง 20 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณา พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.51) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีกลยุทธ์ที่ชัดเจนเน้นการมีส่วนร่วมระดมความคิด ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.56)

และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณา พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.51) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่ ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.53)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพหุกรณีการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการหลักสูตร สถานศึกษา รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน และรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียน ได้แก่ 1) สภาพบริบทของพื้นที่โรงเรียนชายขอบ 2) การจัดการศึกษา 3) สภาพทั่วไปที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบ ซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความมั่นคง ด้านการคมนาคม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม และ 4) การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) ของโรงเรียนชายขอบซึ่งประกอบด้วย จุดแข็งและโอกาส จุดอ่อนและอุปสรรค ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารทั่วไป และด้านงบประมาณ เป็นการศึกษาแบบพหุพื้นที่ (Multisite Studies) โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 แห่ง โรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ มีผลการบริหารจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับที่อยู่ในอำเภอที่ติดชายขอบของประเทศไทย และได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบการบริหารจัดการศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือโรงเรียนที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่าของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาเอกสารมาเป็นกรอบการศึกษาข้อมูลเชิงลึกกับโรงเรียนชายขอบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา มีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา และปรับปรุง แก้ไขข้อเสนอแนะ

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนชายขอบ มีคุณวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ประเมินความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ส่งแบบประเมินออนไลน์เพื่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมด 302 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบประเมินเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ

ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

สรุปผลการวิจัย

1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.1 สภาพบริบทของพื้นที่โรงเรียนชายขอบตั้งอยู่ในบริเวณที่ติดกับพื้นที่ชายแดนมีพรมแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรกัมพูชา

1.1.2 การจัดการศึกษา ส่วนใหญ่จัดในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ชุกรการ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่สนับสนุนการศึกษา

1.1.3 สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชายขอบ ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ไร้จ้างทั่วไปและค้าขาย มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ประชาชนขาดความรู้และทักษะวิชาชีพเฉพาะ 2) ด้านสังคม มีความขัดแย้งในกลุ่มชาติพันธุ์และขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของกันและกัน ไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษา ประชาชนมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ มีหลายเชื้อชาติศาสนา ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ประชาชนไม่รู้กฎหมาย 3) ด้านความมั่นคง มีปัญหาเสถียรภาพบริเวณชายแดน ประชาชนยังมีความเข้าใจและทัศนคติที่ไม่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน มีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ 4) ด้านการคมนาคม การคมนาคมไม่สะดวกเป็นพื้นที่สูง พื้นที่ภูเขา ห่างไกล ไม่มีรถประจำทาง การสื่อสารโทรคมนาคมทำได้ลำบาก 5) ด้านสาธารณสุข ปัญหาทุพโภชนาการและไม่มีคุณภาพ ขาดแคลนอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม การสาธารณสุขขั้นพื้นฐานยังไม่เพียงพอ บางครั้งเกิดโรคติดต่อ และโรคอุบัติใหม่ และ 6) ด้านสิ่งแวดล้อม น้ำดื่มสะอาดไม่เพียงพอ ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง มีการบุกรุกทำลายป่า การประกอบอาชีพเกษตรที่มีการใช้สารเคมี

1.1.4 การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) ของโรงเรียนชายขอบ ดังนี้ 1) จุดแข็งและโอกาส ด้านวิชาการ จัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง สนับสนุนผู้เรียนตามศักยภาพ และความสนใจ เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ พื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ส่งเสริมทักษะอาชีพตามพื้นที่ชายขอบที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ด้านบุคลากร พัฒนาครูให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาครูและองค์กรด้วยกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลการดำเนินงาน ด้านบริหาร ทั่วไป โรงเรียนตั้งอยู่ทำเลที่เป็นเศรษฐกิจ (ลาว, พม่า, กัมพูชา) มีเครือข่ายโรงเรียนร่วมพัฒนา อย่างหลากหลาย ระบบการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม ธรรมชาติ มีความต้องการเทคโนโลยี ประชาชนทั่วไปรวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ให้ความ ร่วมมือดี ด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัด มีการระดมทรัพยากรจาก ภายนอก มีเครือข่ายการศึกษานอกเหนือจากต้นสังกัด การสร้างเครือข่าย มีการสนับสนุน งบประมาณจากชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงานต่าง ๆ นโยบายเรียน ฟรีตั้งแต่แรกเกิดจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) จุดอ่อนและอุปสรรค ด้านวิชาการ หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการกำลังคน ในพื้นที่ ตลาดแรงงาน และสถานประกอบการ การวัดและประเมินผลที่ไม่เหมาะสมกับสภาพ ผู้เรียนและพื้นที่ ขาดการส่งเสริมด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาต่อยอดอาชีพเดิมในท้องถิ่น ด้านผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีปัญหาการสื่อสาร เด็กไร้สัญชาติ เข้า มาศึกษาแล้วต้องเดินทางไปกลับยังประเทศตน และการเดินทางไม่สะดวกเนื่องจาก ที่พักอยู่ ห่างไกลจากโรงเรียน นักเรียนเมื่อจบการศึกษาไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะทาง เทคโนโลยี ขาดทักษะชีวิต อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด ด้านบุคลากร ครูผู้สอนไม่ เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ขาดบุคลากรสายผู้สอนที่มีความรู้เฉพาะด้าน ครูและผู้บริหาร สถานศึกษาย้ายบ่อย ครูไม่มีความรู้ภาษาถิ่น มีปัญหาการสื่อสารกับนักเรียน ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่ คนในพื้นที่ ครูขาดรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และไม่รองรับการพัฒนา ประเทศทางเศรษฐกิจ ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาและความถนัด รวมทั้งครูไม่มี ประสบการณ์ เป็นครูบรรจุใหม่ ด้านบริหารทั่วไป ความไม่เพียงพออาคารสถานที่ สาธารณูปโภค และสื่อและอุปกรณ์การเรียน สื่อการเรียนการสอน ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องจักร ขาดแหล่งเรียนรู้ ขาดแคลน ไม่ทันสมัย ไม่มีคุณภาพ และไม่ได้ มาตรฐาน ระบบน้ำไม่มีน้ำดื่มสะอาด ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง ระบบสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดแคลนบ้านพักครู ด้านงบประมาณ การ บริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่การดำเนินงาน ขาดความร่วมมือ

ทางวิชาการและการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการและหน่วยงานอื่น ๆ ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากชุมชน องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และหน่วยงาน ต่าง ๆ

1.2 ผลการศึกษาแนวการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน พบว่า แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงานและการควบคุม และ 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสม ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการกระจายอำนาจ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กระบวนการบริหารจัดการในการบริหารงานวิชาการ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กระบวนการการบริหารงานงบประมาณ และการอำนวยการ

องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสำเร็จในสถานศึกษามีกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน และ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

3.1 ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

3.1.1 องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักธรรมาภิบาล และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการกระจายอำนาจ

3.1.2 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.1.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินงาน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การอำนวยความสะดวก

3.1.4 องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีกลยุทธ์ที่ชัดเจนเน้นการมีส่วนร่วมระดมความคิด

3.2 ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

3.2.1 องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการกระจายอำนาจ

3.2.2 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.2.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินงาน

3.2.4 องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 หลักการการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) 2) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 3) หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบถ่วงดุล (Accountability and Transparency) และ 4) หลักธรรมาภิบาล (Good Governances) การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ช่วยให้โรงเรียนชายขอบมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสร้างสิ่งที่ดีขึ้นสำหรับนักเรียนและชุมชนทั้งหมดในระยะยาว เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (2561) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียนในระดับสถานศึกษาว่า ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสกชาติ วิณิตกฤษฎา (2565) ได้ได้ทำวิจัยเรื่อง ทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ตามแนวชายแดนด้านตะวันตกของภาคเหนือตอนล่าง พบว่า หลักการ กระจายอำนาจการตัดสินใจทางการศึกษานอกเหนืออำนาจทางการบริหารและการปกครองในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมทางการศึกษา การจัดการศึกษาบนฐานวัฒนธรรม ความมั่นคงของชาติ สิทธิเด็กสิทธิทางการศึกษา สิทธิมนุษยชน ดังศุภมาศ ช่างมี และจิตติมาวรรณศรี (2561) ได้กล่าวว่า การดำเนินการส่งเสริมความเป็นพลเมืองต้องใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการส่งเสริมความเป็นพลเมืองและมีผู้รับผิดชอบชัดเจน จึงจะทำให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองประสบความสำเร็จ

2.2 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงผู้เรียน ชุมชน มีการบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพตามบริบทพื้นที่ การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบต้องมุ่งเน้นการสร้างผลลัพธ์ที่ดีในด้านการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชนและสังคมในระยะยาวด้วย การตั้งความเป็นไปได้ที่ชัดเจนและการวางแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบจะช่วยให้โรงเรียนชายขอบสามารถ

บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของทีพิมพ์รสมพงษ์ (2559) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหาร สถานศึกษาตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าองค์ประกอบ ทางด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องของ ทั้งด้านความสัมพันธ์ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง และการที่สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ให้การยอมรับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบท ของพื้นที่นั้นเป็นบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษาในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใหม่ ประสิทธิภาพ

2.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Operation) การอำนวยการ (Commanding) และการติดตามประเมินผล (Monitoring evaluation) ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) ได้แก่ 1) กำหนดกรอบทิศทาง โดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการระดมความคิดจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อทำแผนการพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียน 2) การจัดการศึกษาความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของชุมชน 3) การวางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการและบริบทของชุมชน เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ตามบริบทของพื้นที่ สอดคล้องกับ ฌรงค์ อภัยใจ (2560) ได้ทำวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ พบว่าด้านกระบวนการประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบการปรับปรุง และการรายงานผล มีการประสานงานเพนกลไกการขับเคลื่อน

2. การดำเนินงาน (Operation) ประกอบด้วย 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ 1) การออกแบบหลักสูตร นิเทศติดตาม และการวัดประเมินผล 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ตามบริบท ที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ (Area Based) 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ โดยมีวิชาเพิ่มเติมการส่งเสริมอาชีพและด้านภาษาตามบริบทของพื้นที่ การศึกษาพหุภาษาการเรียนการสอนที่พิจารณาภาษาที่หลากหลายที่พูดในชุมชนชายขอบ

พร้อมทั้งส่งเสริมความสามารถทางภาษาอื่น 4) การจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน ให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 5) การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ให้อยู่ร่วมกันได้อย่าง สันติลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับปัญหา ภูมิภาคชายขอบในโลกแห่งความเป็นจริง (เช่น ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การค้าชายขอบ และ 6) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC การบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ 1) จัดสรรและระดมทรัพยากร งบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบจากองค์กรต่างๆ หรือภาคี เครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน ควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระใน 2) การบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็นธรรม ลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์ สูงสุด 3) ยึดหลักการบริหารงานงบประมาณภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และแบบ มุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากการ บริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ปฏิบัติภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดความ คล่องตัว มีการรายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง 4) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ กับการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารงานบุคคล ได้แก่ 1) การส่งเสริม พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมีกระบวนการ บูรณาการที่สูง ส่งเสริมเทคโนโลยี และสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC 2) การเตรียมความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจวัฒนธรรมพื้นที่ที่หลากหลาย เข้าใจบริบทของผู้เรียนที่มีภูมิ หลังที่ท้าทาย 3) การสร้างขวัญกำลังใจ และการสร้างแรงจูงใจ 4) การฝึกอบรมตามความ ต้องการให้การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่ หลากหลาย 5) การจัดการทรัพยากรบุคคล และรับสมัครคนในพื้นที่ 6) การพัฒนาทางวิชาชีพ อำนาจความสะดวกในการแบ่งปันความรู้และการเติบโตทางวิชาชีพในครู ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพที่ และ 7) การทำงานเป็นทีม การบริหารงานทั่วไป ได้แก่ 1) การเน้นการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาค เครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่โดยมีกระบวนการที่หลากหลายมาใช้ 2) การนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาบริหารจัดการ 3) การระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อม ล้ำทางการศึกษา 4) อำนาจความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม อาคาร สถานที่ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอกตามบริบทของพื้นที่ มาใช้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

และ5) การสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนตามบริบทของพื้นที่ สอดคล้องกับรางวัล **เปลี่ยน พันธุ์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง** รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขต ชายแดนไทย-พม่า พบว่าองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยขององค์การยูนิเซฟแห่งประเทศไทย (2559) ได้วิจัยเรื่อง ผู้บริหารโรงเรียนความหวังของเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร พบว่า แนวทางการ ดำเนินงานควรกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ ดังนี้ 1) ด้านเป้าหมายการจัดการศึกษา ควรมี นโยบายในการจัดการศึกษา ที่มุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เป็นระบบ Inclusive Education เพื่อยกระดับคนทั้งประเทศขึ้นพร้อมกัน 2) ด้านกระบวนการบริหารจัดการศึกษามุ่งกระจาย อำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบและงบประมาณการพัฒนาสู่โรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการ ตนเองได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ 3) ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ และการวัด ประเมินผลควรจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่ โดยต้องเคารพและตระหนักว่า ผู้เรียนที่มีภาษาและ วัฒนธรรม รวมทั้งภูมิหลังแตกต่างกันไปจากคนปกติจะต้องมีวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสม ต้องส่งเสริม ให้มีการคิดค้น และเผยแพร่นวัตกรรม

3. การอำนวยการ (Commanding) ได้แก่ 1) ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความเป็นผู้นำ แบบร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิดกับชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินตามศักยภาพของตนเอง 2) การจัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อมา ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สนับสนุนวิทยากรภายนอก และสร้างเครือข่ายการศึกษาข้าม พรมแดน 3) การลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ 4) การสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีนวัตกรรม 5) การ ประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กำหนดขั้นตอนการลงมือทำอย่างชัดเจนฝึกฝนทีมงาน เพื่อประสานงานและช่วยส่งเสริมมีการ สร้างเครือข่ายทางการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยในการ บริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ 6) การสร้างความร่วมมือทุกระดับทั้งในและ ต่างประเทศ การได้รับเงินทุน ทรัพยากร และบุคลากรจากหน่วยงานการศึกษาระดับชาติและ ระดับภูมิภาค สำหรับโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น กสศ. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการ "พัฒนาครูเพื่อพัฒนาโรงเรียนชายขอบ" พัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะการสอนที่ทันสมัย โครงการ "เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนยากจนพิเศษ" สนับสนุนทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียน โครงการ "อาสาสมัครการศึกษา" ส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัคร ร่วม พัฒนาโรงเรียน และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากโครงการ

ที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนชายขอบเป็นต้น และ 7) การสื่อสารข้ามพรมแดน เพื่อให้การจัดการ การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีไม่เกิดความซ้ำซ้อนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานงานติดต่อเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุบัน พร เวียง (2558) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่ สูงและชายแดน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษานอกระบบในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูง และชายแดน ที่มีประสิทธิภาพควรเน้นการประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชนในการสนับสนุนด้านงบประมาณมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในพื้นที่สูงและชายแดนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จำเป็นจะต้องได้รับการ ดูแล ในด้านต่างๆ ทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการฝึกทักษะอาชีพต่างๆ และปัจจัยพื้นฐานเพื่อ การดำรงชีวิต เช่น ค่าอาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ผู้รับผิดชอบต้องร่วมมือกันอย่าง จริงจังต่อเนื่อง ครูผู้รับผิดชอบต้องบูรณาการเนื้อหา สื่อและใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อ พัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง ทักษะที่สำคัญที่ครูผู้รับผิดชอบควรดำเนินการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ ตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับบริบทของการศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูง และชายแดนจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

4. การติดตามประเมินผล (Monitoring) ได้แก่ 1) การติดตาม และประเมินผล ควบคุม การดำเนินงาน ตรวจสอบ มีหลักฐานในการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประมวลผลเชิงพัฒนา วิเคราะห์ปัญหา การติดตามความคืบหน้าการประเมินเป็นประจำโดยอิงตามตัวบ่งชี้บริบท เฉพาะ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในหลายภาษา ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และความพึงพอใจของชุมชน 2) การใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร 3) การสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผลมาวิเคราะห์ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และ 4) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ การติดตามและ ประเมินผลยังเป็นกระบวนการที่ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงและ พัฒนาการดำเนินงานไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพต่อไป การใช้ข้อมูลที่ได้รับจาก การติดตามและประเมินผลให้เป็นแนวทางสำคัญในการตัดสินใจและวางแผน สอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ. 2560-2564) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ ประเทศโดยการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงาน การศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และ

ประเมินการจัดการศึกษา ได้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาในพื้นที่ชายแดน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบริบท จักกะพาก และรัฐภาพร เกตานนท แนวทางธรรม (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างดาว การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ตอง คำนี้ถึงองค์ประกอบ 11 ดาน ได้แก่ 1) กฎหมายและนโยบายการศึกษา 2) ครูผู้สอน 3) การเรียนการสอน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน 5) การเตรียม ความพร้อมของนักเรียน 6) ค่าใช้จ่ายในการเรียน 7) สื่อการสอน 8) เนื้อหา หลักสูตร 9) การติดตามและประเมินผล 10) ผู้ปกครอง และ 11) การบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

2.4 องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีกลยุทธ์ที่ชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมระดมความคิด 2) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่ 4) การมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วน และ 5) ความหลากหลายทางเชื้อชาติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ต้องส่งเสริมความสำเร็จของโรงเรียนชายขอบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และสามารถปรับปรุงและปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานต่อไปให้เหมาะสมตามสถานการณ์และความต้องการของโรงเรียนในอนาคตได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ จุดเน้นนโยบายยุทธศาสตร์แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 -2579 (2560) ดังนี้ 1) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา 3) ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาหน่วยงานทุกระดับนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาพัชร พงษ์ดี (2559) พบว่า กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้ 1) สร้างเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี 2) ยกกระดับการมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) พัฒนาภาวะผู้นำของไตรภาคีเพื่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของไตรภาคี และ 5) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับโรงเรียนพื้นที่สูง และผลการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบนี้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของ ทำให้โรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยได้แนวทางเพื่อนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนชายขอบ สำหรับความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก โรงเรียนชายขอบได้แนวทางในการบริหารโรงเรียนชายขอบ ผู้บริหารโรงเรียนชายขอบต้องยึดถือและปฏิบัติอย่างไรซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานในด้านอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ยังมีกระบวนการและการดำเนินงานที่ชัดเจน เห็นได้เป็นรูปธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จริง สอดคล้องกับ **นางนุช ชุมภูเทพ (2560)** ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและทุรกันดาร พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารที่นำเสนอมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ **สุวิมล ไวยรัตน์ และบุปผา มุระชีวะ (2565)** ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพโรงเรียนชายขอบสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การบริหาร (2) การระดมความคิด (3) เครือข่ายการจัดการศึกษาวิชาชีพ (4) การจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม (5) การพัฒนา (6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (7) การรายงานผลการดำเนินงานกับผู้เกี่ยวข้อง (8) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ ดังกล่าวมีผลการประเมินรูปแบบการบริหารที่นำเสนอมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หลักการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรใช้หลักการที่เหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ แต่การนำหลักการเหล่านี้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนการปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความสำเร็จได้ในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางสังคม สร้างความเข้าใจและความร่วมมือในกลุ่ม และส่งเสริมพัฒนาการของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อประสบความสำเร็จและความเป็นอยู่ที่ดีของโรงเรียน การบริหารจัดการที่ี้อาจช่วยสร้างมาตรฐานการศึกษาที่มั่นคง นโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อทุกคน และสร้างความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการการศึกษา ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองในการสนับสนุนการศึกษา

3. กระบวนการการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) การวางแผน กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษารับจัดการโรงเรียนชายขอบ ให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา 2) การดำเนินงาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป กระบวนการบริหารจัดการศึกษา มุ่งกระจายอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ โดยต้องเคารพและตระหนักว่าผู้เรียนที่มีภาษาและวัฒนธรรม มีความหลากหลายเพื่อสร้างทางเลือกในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา 3) การอำนวยการ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนควรสร้างวัฒนธรรมที่เน้นความร่วมมือ การเคารพและการสื่อสารที่ดี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลสู่ผู้เกี่ยวข้องได้ในเชิงกว้างและลึก และ 4) การติดตามประเมินผล ควรตระหนักถึงความสำคัญในการประเมินผลทางการเรียนของครูผู้สอน โดยกำหนดแนวทางการติดตามประเมินผลทางการเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และเหมาะสมกับบริบทโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่น

4. ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการโรงเรียนที่มีการใช้ปัจจัยอย่างเหมาะสม จะช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการตอบสนองต่อความต้องการและการพัฒนาของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่น โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการเติบโตในทุก คนในชุมชนโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยกลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาวัตกรรมการบริหารโรงเรียนชายขอบที่เหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ในประเทศไทย

3. ควรศึกษาวิจัยการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนชายขอบ : การเปรียบเทียบกรณีในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ เวชชะ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. ดร.นริศรา เลือคล้าย อาจารย์ประจำสาขาวิชาวัดและประเมินผลการศึกษาวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
3. ดร.ชัยณรงค์ สร้างซ้าง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
4. ดร.อนวัช อุ่นกอง ผู้อำนวยการโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
5. ดร.เกรียงศักดิ์ ยุทโท ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเวียงเชียงรุ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

รายนามโรงเรียนที่ให้ข้อมูล

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. โรงเรียนบ้านสัว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพานาน เขต 2
2. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. โรงเรียนยะพอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
4. โรงเรียนบ้านตะเคียนราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
5. โรงเรียนบ้านบ้องตี้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนา
เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ดร.วีระ แข็งกสิการ
รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล
ศึกษาธิการจังหวัดน่าน
3. ดร.นุชรัตน์ ประสิทธิ์ศิลป์ชัย
ศึกษาธิการจังหวัดภูเก็ต
4. ดร.โยธิน สิทธิประเสริฐ
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย
5. ดร.ยศกร สิทธิศักดิ์ไพบูลย์
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ พัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม จังหวัดนครพนม
6. ดร.พัชรินทร์ จันทราพูน
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าเหมือด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 3
7. ดร.ศุภโชค ปิยะสันต์
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
เชียงราย เขต 3
8. ดร.กัมพล ไชยนันท์
ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15(เวียงเก่าแสนภู วิทยาประชาท) จังหวัดเชียงราย
9. นายปกรณ์ ศศิวิจน์ไพสิฐ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสัว จังหวัดน่าน
10. ดร.สุวิชาภรณ์ ชนิลกุล
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยะพอ จังหวัดตาก

11. นายชาญวิทย์ สันดอน
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตะเคียนราม จังหวัดศรีสะเกษ
12. นายนรากร กาลสุวรรณ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อตี่ จังหวัดกาญจนบุรี

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี
อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสินธ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
4. ดร.ภูเบศ พวงแก้ว
อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์มหาวิทยลัยราชภัฏเชียงใหม่
5. ดร.ธงชัย คำปวง
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จังหวัดพะเยา
6. ดร.มิญช์มนัส วรณมทินทร์ สลาสิงค์
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จังหวัดร้อยเอ็ด
7. ดร.อนวัช อุ่อกอง
ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชา) จังหวัดเชียงราย
8. ดร.ชญาชล แข็งเขตกรณ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนสว่างวิทยา จังหวัดตาก
9. ดร.ศราวุธ สุตะวงศ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ผู้ดำเนินการรายการ ดร. พรรณีภา สมสะอาด

ผู้อำนวยการโรงเรียนไมยาริทยาคม จังหวัดเชียงราย

**แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ
บริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
3. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
4. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
5. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2
6. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
7. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
8. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย (IOC) ประกอบการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ อยู่ในขั้นตอนศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มุ่งตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการวิเคราะห์ ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของแบบสัมภาษณ์ และข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำ ไปปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. แบบสัมภาษณ์ (Semi-Structure Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 - ตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ขอความกรุณาผู้ทรงคุณวุฒิหรือท่านผู้เชี่ยวชาญ ช่วยพิจารณาร่างแบบแบบสัมภาษณ์ว่ามี ความสอดคล้องกับตัวแปรของการวิจัยเรื่องนี้หรือไม่ ด้วยการให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามใน ระบบ IOC โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง เกณฑ์การให้คะแนนในระบบ IOC
 - 1) ให้ +1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อนั้น มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
 - 2) ให้ 0 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อนั้น มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
 - 3) ให้ -1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อนั้น มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
5. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็น เพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์โดยการเขียนข้อเสนอแนะไว้ท้ายข้อความนั้น ๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

เพ็ญสุตา สุตวงศ์

นิสิตปริญญาการศึกษาดุขฎฐิบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจงของผู้ตอบแบบสอบถาม : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาว่าข้อความเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบเหมาะสมหรือไม่

ไม่ว่าอย่างใด

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม + 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม - 1	
1	ชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์				
2	ตำแหน่ง				
3	หน่วยงาน / สถานศึกษา				

4	ที่ตั้ง				
5	หมายเลขโทรศัพท์				
6	วัน เดือน ปี ที่ สัมภาษณ์				
7	สถานที่สัมภาษณ์				
8	ผู้สัมภาษณ์				

**ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้**

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีความต้องการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โปรดอ่าน และพิจารณาตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลง ในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียง 1 ข้อ

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาว่าข้อความเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับนิยามที่จะวัดหรือไม่โปรดตอบโดยทำเครื่องหมาย

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม + 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
1	ท่านมีหลักการในการ				

	<p>บริหารจัดการโรงเรียน ชายขอบ สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพ อย่างไรบ้าง</p>				
2	<p>ท่านมีวัตถุประสงค์ใน การบริหารจัดการ โรงเรียนชายขอบ สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพ อย่างไรบ้าง</p>				
3	<p>ท่านมีกระบวนการใน การบริหารจัดการ โรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละด้านต่อไปนี้ อย่างไร</p>				
3.1	การวางแผน				
3.2	การจัดองค์การ				
3.2.1	การบริหารงานวิชาการ				
3.2.2	การบริหารงาน งบประมาณ				
3.2.3	การบริหารงานบุคคล				
3.2.4	การบริหารงานทั่วไป				

3.3	การอำนวยการ				
3.4	การประสานงาน				
3.5	การควบคุม				
4	ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญ ใดบ้างที่ทำให้การ บริหารจัดการโรงเรียน ชายขอบ สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสบความสำเร็จ (Key Success) คือ อะไรบ้าง				

**แบบสำรวจเอกสาร สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

คำชี้แจง แบบสำรวจเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะนำมาประกอบการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบสำรวจเอกสาร (Document survey form) เป็นแบบสำรวจรายการ(Checklist) เพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกของโรงเรียนที่เป็นพหุกรณีศึกษา

ตอนท่ 1 ข้อมูลท่วไป

ชื่อ.....
 ตำแหน่ง
 หนวยงาน / สถานศึกษา.....
 ที่ตั้ง.....
 หมายเลขโทรศัพท
 วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์
 สถานที่สัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล นางสาวเพ็ญสุดา สุตวงค์

ตอน 2 แบบสำรวจเอกสาร (Document survey form) เป็นแบบสำรวจ รายการ (Checklist) เพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกของโรงเรียนที่เป็นพหุกรณีศึกษา

การวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) วิธีการวิเคราะห์ เอกสาร ข้อมูลจากเอกสารจะให้ภาพท่งที่เป็นปรากฏการณ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา และ สภาพแวดล้อมหรือบริบทของโรงเรียนที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้นแหล่งข้อมูลเอกสาร ที่ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลมีหลายประเภท เช่น เอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน สถิติของโรงเรียน ดังต่อไปนี้ คือ

1. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการโรงเรียน
2. หลักสูตรสถานศึกษา
3. รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน
4. รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก
5. สื่อออนไลน์ Website, Facebook, และอื่น ๆ
6. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. รายชื่อเอกสารสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ

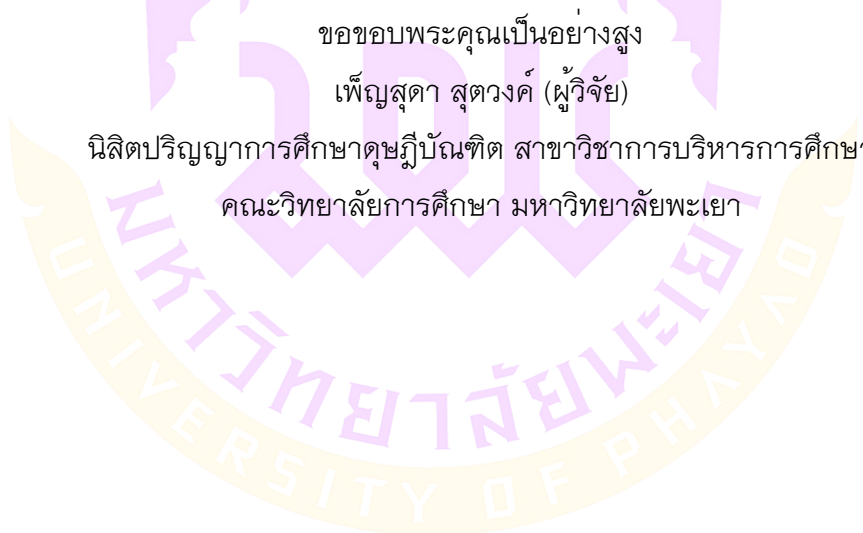
.....

...

.....
...
.....
...

2. ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์เอกสาร

.....
...
.....
...
.....
...
.....
...
.....
...

**แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะนำไปเป็นแนวทางประกอบการสร้างรูปแบบทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพ็ญสุตา สุตวงศ์

นิสิตปริญญาการศึกษาดุขฎฐิบัณทิต มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่ง
3. หน่วยงาน
4. หมายเลขโทรศัพท์
.....
5. วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์
.....
6. สถานที่สัมภาษณ์
.....
7. ผู้สัมภาษณ์ นางสาวเพ็ญสุตา สุตวงศ์

ตอนที่ 2 แนวทางทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามทัศนะของท่านคิดว่าแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพควรมีแนวทางในแต่ละหัวข้ออย่างไร

1. ท่านมีหลักการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง

.....

...

.....

...

.....

...

2. ท่านมีวัตถุประสงค์บริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง

.....

...

.....

...

.....

...

3. ท่านมีกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละด้านต่อไปนี้อย่างไร

3.1 การวางแผน

.....

...

.....

...

.....

...

3.2 การจัดองค์การ

3.2.1 การบริหารงานวิชาการ

.....
...
.....

.....
...
.....

3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ

.....
...
.....

.....
...
.....

3.2.3 การบริหารงานบุคคล

.....
...
.....

.....
...
.....

3.2.4 การบริหารงานทั่วไป

.....
...
.....

.....
...
.....

3.3 การอำนวยการ

.....
...

.....
...
.....
...

3.4 การประสานงาน

.....
...
.....
...
.....
...

3.5 การควบคุม

.....
...
.....
...
.....
...

4. ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ทำให้บริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสบความสำเร็จ
(Key Success) คืออะไรบ้าง

.....
...
.....
...
.....
...

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
...

.....
 ...

 ...

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
 เพ็ญสุดา สุตวงศ์ (ผู้วิจัย)
 นิสิตปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ภาคผนวก ค แบบประเมินความเหมาะสม

แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

(ร่าง) รูปแบบทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

1. โปรดอ่านแบบสอบถามแต่ละข้อและพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็น (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือ ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด
4 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ มาก
3 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ น้อย
1 หมายถึง (ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ น้อยที่สุด

2. หากท่านได้พิจารณาแล้วขอความอนุเคราะห์ท่านส่งแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมกลับมายังผู้วิจัยตามซองไปรษณีย์บัตรที่ได้แนบไป

ผู้วิจัย เพ็ญสุดา สุตวงศ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

1. หลักการของการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
1.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จัด						

<p>การศึกษาการสร้างสันติภาพส่งเสริมความอดทน การแก้ไขข้อขัดแย้ง และความเข้าใจในวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ (หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน) งานบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศ แนวคิดทางการบริหารพื้นที่และสถานศึกษารวมทั้งจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การพัฒนาความรู้และทักษะมีความรู้และทักษะในการวางแผน ภาวะผู้นำและวิชาการ เทคนิควิธีการทำงานอื่น ๆ การสร้างแรงจูงใจ ให้สถานศึกษามีอิสระในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง</p>					
<p>1.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) แนวทางแบบองค์รวมผสมผสานวิชาการ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเป็นศูนย์กลางใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน สร้างความร่วมมือ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ความยั่งยืนมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำรงอยู่ ความมั่งคั่ง สร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับชุมชนชายขอบ องค์กรพัฒนาเอกชน และโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อการแบ่งปันความรู้และการพัฒนาทรัพยากร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา</p>					
<p>1.3 หลักการบริหารตนเองและการตรวจสอบถ่วงดุล (Accountability and Transparency) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา มุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการ</p>					

ดำรงอยู่ ความมั่นคง การจัดการที่ยืดหยุ่นและ ตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดของทรัพยากร						
---	--	--	--	--	--	--

2. วัตถุประสงค์การบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา ด้าน การบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้าน การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้มี ประสิทธิภาพประสิทธิผล						

3. กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
3. กระบวนการ						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
3.1 การวางแผน (Planning) กำหนดกรอบทิศทาง โดยใช้หลักการเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์บริบท วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา โดยมีการระดมความคิดจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อทำแผนการพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยยึดหลักความพร้อมของโรงเรียนมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของชุมชนควบคู่ไปกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบตามความต้องการของผู้เรียนชุมชน ตามบริบทของพื้นที่						
3.2 การจัดการ						
3.2.1 การบริหารงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การเรียนรู้ตามบริบท การเรียนรู้เชิงรุก การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม โรงเรียนชายขอบควรออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ (Area Based) โดยมีวิชาเพิ่มเติมด้านภาษาและการส่งเสริมอาชีพตามบริบทของพื้นที่ การศึกษาพหุภาษาการเรียนการสอนที่พิจารณาภาษาที่หลากหลายที่พูดในชุมชนชายแดนพร้อมทั้งส่งเสริมความสามารถทางภาษาถิ่น กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับปัญหาภูมิภาคชายขอบในโลกแห่งความเป็นจริง (เช่น ความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม การค้าชายขอบ) จัดทำแผนงานปฏิบัติงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาให้พร้อมและทันสมัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนากระบวนการคิด						
ปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมีกระบวนการบูรณาการที่สูง สนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ PLC						
3.2.2 การบริหารงานงบประมาณ จัดสรรทรัพยากร และระดมทรัพยากร งบประมาณ ของโรงเรียนชายขอบ ควรมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ความเป็นธรรม ลดขั้นตอนในการปฏิบัติ เกิดประโยชน์สูงสุด มีการระดมทรัพยากรจากองค์กรต่างๆ หรือภาคีเครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน ยึดหลักการบริหารงานงบประมาณมุ่งผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้ง						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
จัดหารายได้จากการบริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ปฏิบัติภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดความคล่องตัว ภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีการรายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด						
3.2.3 การบริหารงานบุคคล พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถเข้าใจวัฒนธรรมพื้นที่กับประชากรนักเรียนที่หลากหลาย นักเรียนที่มีภูมิหลังที่หลากหลาย จัดการเรียนการสอน สร้างขวัญกำลังใจ และการสร้างแรงจูงใจ การฝึกอบรมตาม ความต้องการให้การฝึกอบรมแบบกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับ กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่หลากหลายและการ จัดการทรัพยากรบุคคล อำนวยความสะดวกในการแบ่งปัน ความรู้และการเติบโตทางวิชาชีพในครู เน้นการพัฒนาทาง วิชาชีพ รับสมัครคนในพื้นที่ และใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ที่ ใช้เทคโนโลยีช่วย ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและ ก้าวหน้าในวิชาชีพที่ การทำงานเป็นทีม การเตรียมความพร้อม ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามบริบทของพื้นที่						
3.2.4 การบริหารงานทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วม การ ประสานงาน และการสร้างเครือข่าย มีการจัดระบบองค์กรเพื่อ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดโดยการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ ภาค เครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่โดยมีกระบวนการที่ หลากหลายมาใช้ในการบริหารงานนำเทคโนโลยีสารสนเทศมา บริหารจัดการ มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ อำนวยความสะดวกด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในภายนอก ตามบริบทของพื้นที่มาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการ เรียนรู้ของผู้เรียน						
3.3 การอำนวยการ (Commanding) ควรอำนวยความสะดวก						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
<p>สะดวกในทุก ๆ ด้านโดยผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินตามศักยภาพของตนเอง จัดหาแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สนับสนุนวิทยากรภายนอก สร้างเครือข่ายการศึกษาข้ามพรมแดน ลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีนวัตกรรม สร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยชายขอบ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ผ่านการทำงานปกติแต่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่</p>						
<p>3.4 การประสานงาน (Coordinating) มีการประสานงานติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ การสนับสนุนภายนอก ความร่วมมือของรัฐบาล การได้รับเงินทุน ทรัพยากร และบุคลากรจากหน่วยงานการศึกษา ระดับชาติและระดับภูมิภาค สำหรับโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น บริการด้านสุขภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการ "พัฒนาครูเพื่อพัฒนาโรงเรียนชายขอบ" พัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะการสอนที่ทันสมัย โครงการ "เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนยากจนพิเศษ" สนับสนุนทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียน โครงการ "อาสาสมัครการศึกษา" ส่งเสริมผู้เชี่ยวชาญอาสาสมัคร ร่วมพัฒนาโรงเรียน และโครงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนชายขอบเป็นต้น มีการสื่อสารข้ามพรมแดน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีไม่</p>						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
เกิดความซ้ำซ้อนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดขั้นตอนการลงมือทำอย่างชัดเจนฝึกฝนทีมงาน เพื่อประสานงานและช่วยส่งเสริมในการประสานงานติดต่อเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
3.5 การควบคุม (Controlling) มีการควบคุม ติดตาม						

<p>ประเมินผลการดำเนินงาน ตรวจสอบ มีหลักฐานในการตรวจสอบจัดเก็บข้อมูลประมวลผลเชิงพัฒนาวิเคราะห์ปัญหา การติดตามความคืบหน้าการประเมินเป็นประจำ โดยอิงตามตัวบ่งชี้บริบทเฉพาะ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในหลายภาษา ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมและความพึงพอใจของชุมชน การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อผลลัพธ์ที่ดีขึ้น การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและตอบสนองปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและข้อจำกัดของทรัพยากร ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มีการสรุปแนวทางแก้ปัญหา นำผลมาวิเคราะห์จัดทำรายงานผลการดำเนินงานนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ</p>						
--	--	--	--	--	--	--

4. ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
4.1 สถานศึกษามีกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน						
4.2 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร						
4.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะรองรับเทคโนโลยีใหม่						

ลงชื่อผู้ประเมิน

(.....)

ภาคผนวก ง แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์
รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แบบประเมินฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) กระบวนการ (4) ปัจจัยแห่งสู่ ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

5 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

หากท่านได้พิจารณาแล้วขอความอนุเคราะห์ท่านส่งแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมกลับมายังผู้วิจัยตามช่องไปรษณีย์บัตรที่ได้แนบไป

ผู้วิจัย เพ็ญสุดา สุตวงศ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ

- ชาย
- หญิง

2. อายุ

- 20 - 30 ปี
- 31 - 40 ปี
- 41 - 50 ปี
- มากกว่า 50 ปี

3. ระดับการศึกษา

- ปริญญาตรี
- ปริญญาโท
- ปริญญาเอก

3. ประสบการณ์การทำงาน

- ต่ำกว่า 10 ปี
- 11 - 20 ปี
- 21 - 30 ปี
- มากกว่า 30 ปี

ลงชื่อผู้ประเมิน

(.....)

ภาคผนวก จ แบบสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยการบริหารการจัดการจัดการโรงเรียน

การบริหารจัดการ โรงเรียน	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2557)	สถาบันพระปกเกล้า (2561)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551	ดวงแก้ว กอแก้ว (2543)	วิโรจน์ สารรัตน์ (2545)	ธงชัย สันติวงษ์ (2543)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	เนจุนัดลักษ์ ญาณเมโนวิศิษฐ์ (2555)	จรัส อติวิทย์ภรณ์ (2554)	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	(Koonitz and O'Donnell (1998)	Defit (2002)	Henri Foyal	Lyndall Urwick & Luther Gulick	Campbellและคณะ (1983)	Kimbrough และ Numery (1988)	Smithและคณะอื่น ๆ (1980)	Sergiovanni และคณะอื่น ๆ (1992)	Robert & Fred (1950)	Swansburg (1996)	รวมตามนี้	
1. หลักบริหาร กิจการบ้านเมือง	/																					1
2. หลักการกระจาย อำนาจ		/	/																			2
3. หลักการบริหารแบบ มีส่วนร่วม		/	/																/	/		4
4. หลักการบริหาร จัดการตนเอง		/	/																			2
5. หลักการบริหาร จัดการที่ดี		/																				1
6. การวางแผน				/	/					/	/	/	/	/	/							7
7. การจัดการ				/	/					/	/	/	/	/	/							8
8. การดำเนินงาน หรือกระบวนการ											/	/	/									3
9. การอำนวยความสะดวก				/	/					/	/	/	/	/								6
10. การ ประสานงาน										/	/	/	/									4
11. การควบคุม				/	/					/	/	/	/									6
12. ด้านบริหาร วิชาการ	/					/			/						/	/	/					6
13. ด้านบริหาร บุคคล	/				/	/	/	/	/						/	/	/					9
14. ด้านบริหาร งบประมาณ	/					/	/	/	/				/	/	/	/	/					10
15. ด้านบริหาร ทั่วไป	/					/	/	/	/						/	/	/					8

	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2557)	สถาบันพระปกเกล้า (2561)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551	ดวงแก้ว กอแก้ว (2543)	วิโรจน์ สารรัตน์ (2545)	ธงชัย สันติพงษ์ (2543)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	ณัฐปัทม์ ฤกษ์มนิวิศิษฐ์ (2555)	จรัส อติวิทย์ภรณ์ (2554)	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	(Koonitz and ODonnell (1998)	Daft (2002)	Henri Fayol	Lyndall Urwick & Luther Gulick	Campbellและคณะ (1983)	Kimbrough และ Nunnery (1988)	Smithและคณะอื่น ๆ (1980)	Sergiovanni และคณะอื่น ๆ (1992)	Robert & Fred (1950)	Swansburg (1996)	รวมความถี่	
16. ภาวะผู้นำ															/							1
17. กลยุทธ์															/							1
18. ความร่วมมือ															/		/					3
19. การตัดสินใจ																						

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	เพ็ญสุดา สุตวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	2 พฤษภาคม 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2558 ศษ.ม.(บริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ. พ.ศ.2554 ค.บ.(คณิตศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านสันนา หมู่ 2 ต.เกาะช้าง อ.แม่สาย จ.เชียงราย 57130
ผลงานตีพิมพ์	เพ็ญสุดา สุตวงศ์, ธิดาวลัย อุ่นกอง, โสภา อำนวยรัตน์ และน้ำฝน กันมา. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). สภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. 10(2). เพ็ญสุดา สุตวงศ์, ธิดาวลัย อุ่นกอง, โสภา อำนวยรัตน์ และน้ำฝน กันมา. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารปัญญา. 31(3).

